

ส่วนที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศในขอบเขตต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสำคัญของครอบครัวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. สภาพและปัญหาชีวิตครอบครัวในสังคมไทย
3. ชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 3.1 ความหมายและความสำคัญของชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 3.2 มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 3.3 เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 3.4 หลักการของชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 3.5 การให้การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 3.6 หลักสูตรมัธยมศึกษาของไทยกับชีวิตครอบครัวศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
    - 4.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาชีวิตครอบครัว
    - 4.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
    - 4.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาชีวิตครอบครัว
    - 4.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา

1. ความสำคัญของครอบครัวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ครอบครัวเป็นหน่วยเล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุดของสังคม คนที่ออกไปทำงานไม่ว่าจะในแขนงวิชาการใด หน่วยงานไหน ย่อมไปจากครอบครัวทั้งสิ้น ฉะนั้นครอบครัวจะต้องรับผิดชอบในการผลิตประชากรที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ

เกษม อุทยานิน (2506 : 204-205, 225-229) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่ชี้ให้เห็นทั้งจำนวน และคุณภาพของผู้ที่เกิดมาดีหรือ เลว และเป็นแหล่งที่ให้ความรัก หรือความเลวแก่ผู้ที่เกิดมานั้น ความดี (Virtues) และความชั่ว (Vices) เพาะตัวหรือปลูกฝังในครัวเรือน นอกจากนี้ยังกล่าวว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อสังคมมากเพราะ

1. ช่วยเสริมสร้างสมาชิกให้ภัยสังคมอันเป็นเหตุทำให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้
2. เป็นแหล่งหล่อหลอมให้สมาชิกของครอบครัวสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ด้วยดี
3. ช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังบุคลิกภาพให้สมาชิกในครอบครัว
4. ช่วยทำหน้าที่แทนสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันการปกครอง ศาสนา

การศึกษา เป็นต้น

กัญญา แสงสุชาติ (2510 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อขบวนการเรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization) ของมนุษย์นับแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่

บุญสนอง บุญโยทยาน (2518 : 50) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญที่สุด โดยที่สถาบันนี้เป็นสถาบันที่ดำเนินบทบาทใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคน เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอด คุณค่า วิธีประพฤติปฏิบัติและมาตรฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม

หลวงวิจิตรวาทการ (2519 : คำนำ) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวมีความสำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์เรา ไม่ใช่สำคัญแค่เพียงในชีวิตของคนเป็นคน ๆ เด็กในครอบครัวก็เป็นสุข และสังคมก็เป็นสุขด้วย การวางรากฐานแห่งความเจริญของสังคมในอนาคตนี้จะต้องขึ้นอยู่กับ การมีครอบครัวที่ดี

หม่อมหลวงคดีย ชุมสาย (อ้างใน พัทธ์ สุจ้านงค์ 2522 : คำนิยม) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ความมั่นคงถาวรของบรรดาสถาบันที่สำคัญ ๆ ของมนุษย์นั้น ตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงของสถาบันครอบครัว และหน่วยของสังคม คือครอบครัว สังคมเสื่อม แปลว่าครอบครัวเสื่อม และครอบครัวเสื่อม แปลว่าการดำรงชีวิตครองเรือนของสมาชิกในครอบครัวเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง

ทวีศรีสมบัติ ธนาคม (2524 : 119) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันมูลฐานซึ่งทำหน้าที่วางรากฐานให้แก่สังคม สังคมจะออกมาในรูปแบบนั้น อยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว ซึ่งได้แก่ หน้าที่ให้กำเนิด ให้ความรัก กำหนดฐานะ ปกป้องให้ความปลอดภัย ให้การศึกษา ดูแลด้านเศรษฐกิจ การศาสนา และนันทนาการ

ฝน แสงสิงแก้ว (2524 : 35-36) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว เป็นรากฐานของความสุขของชีวิต เป็นรากฐานของความ เป็น ยิงผ่านแห่งสังคมของประเทศชาติ บ้านเมือง และของโลก ในที่สุดชีวิตสังคมย่อมตั้งต้นมาจาก ครอบครัว ถ้าครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวขาดความผูกพันรักใคร่ต่อกัน ชีวิตในสังคมจะแตกแยกประจวบตามตัว ผลของสังคมแตกแยกนั้นเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว เช่น เรื่องของ โรคจิตโรคประสาท และเรื่องอาชญากรรม เรื่องของเด็ก เถเรต่าง ๆ เป็นต้น

วารุณี วงศ์วิเชียร (2524 : 1) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยแรกและเล็ก ที่สุดของสถาบันทางสังคม แต่มีผลกระทบต่อการประชากรทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และ กระบวนการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร ครอบครัวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประเทศเผชิญกับ ปัญหาต่าง ๆ ที่สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร ถ้าประชาชนวางแผนชีวิตครอบครัว ของคนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี เขาก็จะมีความสุขในชีวิตครอบครัว และเป็นแนวทางป้องกัน หรือแก้ไขภาวะประชากรอันนำมาสู่ปัญหากระทบกระเทือนคุณภาพชีวิตของประชาชนเองได้ทั้ง ในระดับครอบครัวและระดับประเทศ

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2526 : 66) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันของสังคมมนุษย์ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจะหล่อหลอมวิถีทาง ดำเนินชีวิตของบุคคล

พิช สมพอง (2526 : 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันเก่าแก่ที่สุดและเป็นสถาบันทางสังคมแรกของมวลมนุษย ซึ่ง เป็นลักษณะการรวมกลุ่มแบบปฐมภูมิ สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันประจุโยแมงมุม ครอบครัวจึงต้องประกอบไปด้วยบุคคลต่างเพศ ตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน มีระยะเวลายาวนานที่จะทำให้เกิดบุตรธิดาได้ สถาบันครอบครัวจึงนับ เป็นสถาบันที่จะแผ่ขยายและสืบทอดสังคมให้ยืนยาวต่อไปได้ การมีครอบครัวจึงนับ เป็นความรับผิดชอบขั้นต้นที่บุคคลพึงมีต่อประเทศชาติ หรือชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เพราะการมีครอบครัว เป็นที่มาของความ เป็นบิดามารดา การมีบุตรย่อมหมายถึงว่าจะต้องมีการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ให้ความคุ้มครองอันเป็นความรับผิดชอบที่แต่ละครอบครัวจะพึงมีปฐมปฏิบัติ ครอบครัวที่ย่อม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครอบครัวที่ย่อมช่วยบรรเทาปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวม

วันทนี วาสิกะสิน (2526 : 85) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ด้วย ครอบครัวเป็นสถาบันที่หล่อหลอมบุคคลให้มีการกระทำหรือการแสดงออก มีอารมณ์ และจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ในทางที่ถูกที่ควร หรืออาจเป็นในทางตรงกันข้ามก็ได้

เจิม ชมเกตุ (2527 : 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมอันดับแรกของบุคคล และมีความสำคัญยิ่งคือสมาชิกของสังคมนับตั้งแต่การให้ชีวิต เลือดเนื้อ การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นเหตุให้เกิดบุคลิกภาพพัฒนาการของบุคคลทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นสถาบันที่สำคัญในการเพิ่มหรือลดจำนวนปัญหาสังคมให้มากขึ้น หรือให้น้อยลงก็ได้

พิมพ์รัตน์ จงเจษฎากุล (2527 : 15) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวสรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของเด็ก ซึ่งเด็กมีความรู้สึกของตัวเอง เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนี และมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดที่สุด ที่เด็กได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้รู้จักผิดชอบ ชั่วดี และหน้าที่ของคนในฐานะ เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม จะเห็นได้ว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาในครอบครัว เช่นใด เด็กก็จะได้รับอิทธิพลทางด้านความประพฤติและทัศนคติอย่างเดียวกับครอบครัว

สุพัศรา สุภาพ (2527 : 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัว เป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการขัดเกลาทางสังคมทำให้มนุษย์กลายเป็นมนุษย์อย่างแท้จริงในการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง เป็นสุข ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ และสกุล ซึ่งเป็น เครื่องบอกสถานภาพ และบทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วมด้วย ตลอดจนกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกัน และต่อสังคม

สุดา จิตพิทักษ์ (2528 : 108) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า สมัยก่อนครอบครัวไทยเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุด เพราะทำหน้าที่ทั้งในด้านการอบรมศีลธรรม จรรยา อุบาสัย อาชีพแก่ลูก ๆ ครอบครัวทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต และผู้บริโภค แต่เมื่อสังคม เจริญมากขึ้นมีการจัดตั้งโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาให้ความรู้และสอนการประกอบ อาชีพเป็นผู้รับช่วงหน้าที่ไปจากครอบครัวบ้าง จึงทำให้ครอบครัวลดหน้าที่ลงไป แต่ถึง อย่างไรก็ตาม ครอบครัวก็ยัง เป็นหน่วยที่สำคัญในการอบรม เรื่องมรรยาท ศีลธรรมจรรยา และการบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม การศึกษาในครอบครัวจะซึมซาบไปทีละน้อย มีผลดียิ่งกว่าการสอนโดยทางตรงในสถานศึกษาเสียอีก

บรรจง สิบสมาน (2528 : 12) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม และเป็นหน่วยแรกของมนุษย์ เป็นรากฐานสำคัญ สูงสุดในการสร้าง เสริมและพัฒนาจิตใจเด็ก ครอบครัวที่อบอุ่น เป็นสุข สมาชิกในครอบครัว รักใคร่ปรองดองกัน เข้าใจกันจะทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพจิตใจดี มี มนุษยสัมพันธ์ดี และบุคลิกภาพที่ดี เป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ

วิลาวัณย์ จรัญยานนท์ และคณะ (2529 : 63) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ ครอบครัวว่า ครอบครัวนั้นแม้เป็นหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีบทบาทและสำคัญต่อการสร้าง ชีวิตที่มีคุณภาพได้มากที่สุด ครอบครัวในปัจจุบันมีแนวโน้ม เป็นครอบครัวขนาดเล็กซึ่งมีสมาชิก ไม่มาก ดังนั้นถ้าสมาชิกแต่ละคนภายในครอบครัวเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพ ก็จะก่อให้เกิดความรัก ความกลมเกลียวก้าวหน้า ครอบครัวจะมีความสุขราบรื่น เกิดความอบอุ่น เป็นแหล่งกำเนิด แห่งคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคม

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (2530 : 163) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สำคัญที่สุด เพราะ เป็นหน่วยหรือสถาบันที่มนุษย์รู้จัก มีลักษณะคงทนแพร่หลาย เนื่องจากทุกคนต้องการดำรงชีวิตอยู่ในสถาบันนี้ตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ถ่ายทอด และรักษาวัฒนธรรมของชาติประเพณีในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และสมาชิกของสังคมอีกด้วย สังคมจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับผลผลิตที่สถาบันครอบครัวผลิตให้แก่สังคม ดังนั้น ครอบครัวจึง เป็นตัวจักรสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทำสังคนที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศไทย

วัฒนา เต้าทอง (2531 : 12-13) กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ระบบครอบครัวเป็นสถาบันแห่งสังคมสถาบันหนึ่งที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นรากฐานของสังคมทั้งหลาย ครอบครัวได้ชื่อว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จ (All-Inclusive Institution) เฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวเป็นแห่งแรกที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการในทางสังคมปรกรณ์ (Socialization) ถือได้ว่า ไม่มีสถาบันใดทำหน้าที่ของครอบครัวได้ครบถ้วน บุตรจะต้องได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวจากบิดา มารดาเป็นที่รักและต้องการของพ่อแม่ บุตรนั้นจึงจะเจริญเติบโตได้อย่างปกติ การให้ความรู้ การถ่ายทอดขนบธรรมเนียม ประเพณีและประเพณีอันดีงามให้แก่บุตร นับ เป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญของพ่อแม่ ต่อบุตร ต่อสังคม และต่อประเทศไทย

อัจฉรา ประไพตระกูล (2531 : 58) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญและคงทนที่สุด เป็นหน่วยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคน สังคมมนุษย์ทุกสังคมจะต้องมีสถาบันครอบครัวปรากฏอยู่ เพราะมนุษย์ทุกคนจะต้องอยู่ในสถาบันนี้ ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดคุณค่า วิธีประเพณีปฏิบัติ และมาตรฐานทางสังคมให้แก่สมาชิก สถาบันนี้จึง เปรียบเสมือนจักรกลของสังคมชุดแรกที่ทำหน้าที่หลอมบุคลิกภาพของคนแต่ละคนให้เป็นไปตามลักษณะที่สังคมกำหนดไว้ อัน เป็นผลทำให้มนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมสามารถดำรงชีวิตในสังคมตัวเองได้สอดคล้องกันกับผู้อื่น ทั้งนี้ เพราะคนแต่ละคนได้ผ่านกระบวนการทางสังคมที่ทำให้ตัวเองได้เรียนรู้วิธีประเพณีปฏิบัติในบทบาท และตำแหน่งทางสังคมมาแล้วจากครอบครัว

จากความหมายต่างๆ ของครอบครัวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็น

ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่ฐานของสังคมมนุษย์ที่มีบทบาทสำคัญในการให้กำเนิด ให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูที่มีส่วนในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ การมีครอบครัวที่ดีย่อจะทำให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดี ไม่ทำตนเป็นภาระแก่สังคม

2. สภาพ และปัญหาชีวิตครอบครัวในสังคมไทย

บุญถิ่น อัตถากร (2509 : 2) ได้กล่าวถึงปัญหาของครอบครัวไทยจากการประชุมครั้งที่ 2 ของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เรื่อง "ความผาสุกในชีวิตครอบครัว" สรุปปัญหาที่ทำลายความผาสุกของครอบครัวไว้ ดังนี้

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความยากจนทำให้พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน หรือพ่อแม่ไม่ยากจน แต่ต้องการมีรายได้สูงขึ้น เพื่อจะได้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น ทำให้เอาใจใส่ต่อบุตรและอบรมเลี้ยงดูบุตรได้น้อยลง
2. ปัญหาการศึกษา พ่อแม่ต้องการให้ลูกได้เรียนสูงขึ้น พ่อแม่ค้นร่นหาทางก้าวหน้าในตำแหน่งการงานด้วยการศึกษาคือ บางคู่แยกกันอยู่เพราะอีกฝ่ายหนึ่งต้องมาศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ ทำให้มีปัญหาการเงิน และต้องละทิ้งลูกไว้กับอีกฝ่ายหนึ่งตามลำพัง
3. ปัญหาสุขภาพอนามัย พ่อแม่ขาดความรู้ เรื่องการป้องกันโรคติดต่อและการบริบาลทารก ทำให้อัตราตายของทารกยังสูงอยู่ และการเจ็บไข้ได้ป่วยยังมีอยู่มากเท่าๆ ไป
4. ปัญหาการสังคม พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดูลูกเอง พ่อแม่ขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องความเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก จึงมักต้องการให้ลูกเป็นคนสุภาพ เรียบร้อย และทำตามความต้องการของคนอยู่เสมอ ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมขึ้น

ฉอาน อิศรศักดิ์ (2513 : 7) ได้กล่าวถึงปัญหาชีวิตครอบครัวไว้ว่า ถ้ามนุษย์เราเปลี่ยนแปลงนิสัยใจคอให้โตจึ่งหะกับอายุของเราที่ล่วงไป ปัญหาเรื่องชีวิตครอบครัวจะไม่เกิดเลย แต่ปัญหาชีวิตครอบครัวที่เกิดยุ่งให้เกิดความขุ่นมัวเสมอ นั้น น่าจะมีนับมาสองประการ คือ

1. บำเพ็ญตัวผิดไปจากวัยของชีวิต

2. ความไม่รู้แนวทาง อันควรปฏิบัติแก่ชีวิต เมื่อเกิดความเดือดร้อนเกิดขึ้นจับต้นชนปลายไม่ถูก ช้ำร้ายไปกว่านั้นก็คือ เมื่อเกิดเรื่องวุ่นวายกันในครอบครัวขึ้น เราก็ไม่ยอมโทษตัวเองว่าได้ทำผิดเลย มิแต่จะโทษอีกฝ่ายหนึ่งรำไป

วารุณี บิณฑสันต์ (2514 : 15) กล่าวว่า การมีชีวิตแต่งงาน สามีภรรยาอาจจะต้องประสบปัญหาที่กระทบกระเทือนความผาสุกของแต่ละคู่บ้างไม่มากก็น้อย ปัญหาที่สำคัญ ๆ ควรนำมากล่าวก็คือ

1. บัณฑิตหารายได้ รายจ่าย ฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัว
2. ความเหมาะสมทางกามารมณ์
3. ความสนใจ การเที่ยวเตร่ และการพักผ่อนหย่อนใจ
4. การคบหาสมาคมกับมิตรภาพ
5. ศาสนา
6. ญาติพี่น้องของแต่ละฝ่าย
7. การเลี้ยงดู และอบรมลูก

ปัจฉิมดา พิชิต (2520 : 164) ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวว่ามีมาจากครอบครัวที่มีรูปแบบของครอบครัว ดังนี้คือ

1. ครอบครัวแตกแยก ที่ออกมาในรูปของการหย่าร้าง (Divorce) แยกกันอยู่ (Separation) ละทิ้ง (Desertion) การเลิกร้าง (Annulment)
2. ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว หรือต้องอาศัยญาติช่วยดูแลบุตร เนื่องจากวิกฤตการณ์จากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น อุบัติเหตุ คีตโทษจำคุก
3. ครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวเป็นโรคเรื้อรัง หรือมีบุคลิกอ่อนแอหรือพิการทางร่างกาย
4. ครอบครัวที่อยู่ด้วยกันเนื่องจากว่าไม่มีอะไรดีกว่านั้น ไม่มีความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกันทางด้านจิตใจมีแต่ความสัมพันธ์ฉันท์สามีภรรยา
5. ครอบครัวที่มีบิดามารดา มิได้จดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมาย

นอกจากนี้ ฝั่งฉลดา พิชิต (2520 : 164-166) ยังได้กล่าวถึงปัญหาชีวิตครอบครัวที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือ การหย่าร้าง ซึ่งสาเหตุแห่งการหย่าร้าง สรุปได้ดังนี้คือ

1. จากทัศนคติความคิดเห็นการประพฤติกฎปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน เนื่องจากแต่ละฝ่ายถูกอบรมมาจากคนละสิ่งแวดล้อมต่างกัน เมื่ออยู่ร่วมชีวิตกันนาน ๆ เข้า ความเคยชินที่เป็นนิสัยก็แสดงออกมาทำให้อีกฝ่ายไม่พอใจ ความรู้สึกไม่พอใจที่ถูกกดดันมาก ๆ นาน ๆ เข้าก็จะระเบิดออกมาอันเป็นทางนำไปสู่การหย่าร้าง

2. ญาติพี่น้องของแต่ละฝ่ายจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสมรส ในระยะแรกก่อนการสมรสถ้าญาติของ 2 ฝ่ายไม่ชอบทั้งฝ่ายชายและหญิง ควรพยายามตัดใจ หรือไม่ก็พยายาม เข้ากันให้ได้

3. ความเหลื่อมล้ำค่าสูงทางด้านฐานะและวงศ์ตระกูล ควรพิจารณาเลือกบุคคลที่มีฐานะและวงศ์ตระกูลเท่าเทียมกัน หรืออย่าให้สูงต่ำกว่ากันมาก เพราะถ้าอีกฝ่ายร่ำรวยอาจจะดูแลคนอีกฝ่ายได้

4. สภาพเศรษฐกิจในครอบครัว แต่ละฝ่ายควรใช้เงินให้พอดีกับฐานะ เพื่อไม่คั่งงอ กู้หนี้ยืมสิน

5. ความแตกต่างในเรื่องการนับถือศาสนา ถ้าแต่ละส่วนต่างดำเนินชีวิตไปตามความเชื่อถือของตน โดยไม่คำนึงว่าอีกฝ่ายจะรู้สึกอย่างไร หรือต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งมีลัทธิความเชื่อทางด้านศาสนาเหมือนกันกับตน อาจนำไปสู่การหย่าร้างได้

6. การเลี้ยงดูอบรมลูก บิดามารดาควรปรึกษาคงกันว่าควรจะเลี้ยงดูอบรมบุตรของตนไปในทางใด เพื่อมิให้เกิดปัญหาการขัดแย้งกัน

7. การทะเลาะเบาะแว้ง สาเหตุเนื่องจากว่าแต่ละฝ่ายได้รับการอบรมและมาจากสภาพแวดล้อมคนละอย่าง เป็นไปได้ที่ทัศนคติจะไม่ตรงกัน

8. การให้ความสนใจผูกพันต่อหญิงอื่น เป็นสิ่งที่มีมักจะพบกัน ในแทบทุกสังคม และเป็นสาเหตุนำไปสู่การหย่าร้าง

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ (2522 : 79-84) ได้กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวไทยว่า มีสาเหตุใหญ่ 2 ประการคือ

1. ความขัดแย้งกันโดยทางส่วนตัว (Personal Conflicts) เกิดจากสามีภรรยาที่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับค่านิยม อารมณ์ บทบาท เพศสัมพันธ์ การมีลูก ฯลฯ

2. ความขัดแย้งกันโดยทางสังคม (Social Conflicts) เนื่องจากครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคมมีผลกระทบกระเทือนที่ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวได้ดังนี้

2.1 เศรษฐกิจ มีบทบาทสำคัญมาก เกี่ยวกับชีวิตสมรสในครอบครัว กล่าวคือ สามีภรรยาที่มีความแตกต่างกันในสถานภาพทางเศรษฐกิจ ความยากจนและการว่างงาน สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้

2.2 อาชีพ มีส่วนสำคัญต่อชีวิตสมรส ความขัดแย้งภายในครอบครัวเกิดจากอาชีพ แยกออกได้ดังนี้คือ ประเภทของอาชีพของสามีภรรยาที่ต่างกัน ระยะเวลาทำงานของสามีภรรยาไม่ตรงกัน และสถานภาพของอาชีพของสามีภรรยาต่างกัน อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้

2.3 ฝ่ายหญิงออกทำงานนอกบ้าน การที่ภรรยาออกทำงานนอกบ้านนั้นอาจเกิดจากสาเหตุความกดดันทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความต้องการความเสมอภาคกับสามีหรือความไม่พอใจที่อยู่กับบ้าน เมื่อออกทำงานแล้วทำให้มีความรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยสร้างฐานะครอบครัว และขจัดปัญหาความยากจน แต่ต้องทอคทั้งบุตรธิดาหรือสามีไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ภรรยาที่สมบูรณ์ หรือภรรยาอาจแสดงความอาการกระด้างกระเดื่องต่อสามี ทำให้น้ำมาซึ่งความขัดแย้งในครอบครัว

2.4 ผู้สาว สามีหรือภรรยาคบชู้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะสร้างความแตกร้างภายในครอบครัวได้ง่ายที่สุด

2.5 อนามัย หมายถึง ทางแห่งความเสื่อมมี 6 ประการด้วยกันคือ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น คนคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านการทำงาน

อธิบาย เป็นการสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวไทย

2.6 ปัญหาอื่น ๆ ที่มีกรรยาอาจเกิดความขัดแย้งกันได้ เนื่องจาก
ปัญหาด่าง ๆ เช่น

ปัญหาแม่พี่ ลูกสะใภ้

ปัญหาญาติพี่น้องแย่งให้ทะเลาะกัน

ปัญหาความแตกต่างระหว่างวัย

ปัญหาความแตกต่างระหว่างศาสนา ภาษา การศึกษา

ปัญหาสภาพบ้าน และสิ่งแวดล้อมไม่ดี

เวลา

รัชณี ลาชโรจน์ (2525 : 238-240) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในด้าน
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ทำให้เกิดปัญหาแก่
ครอบครัว ปัญหาส่วนใหญ่ได้แก่

1. ครอบครัวมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ รายได้ต่ำ ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูคนใน
ครอบครัวให้ปกติสุข และไม่มีเงินออม ปัญหาดังกล่าวทำให้ภรรยาต้องออกช่วยหารายได้ทำให้เกิด
ปัญหาอื่นตามมา เช่น ลูกไม่มีคนดูแล อาจจะต้องทิ้งให้เป็นภาระแก่คนเลี้ยง หรือญาติผู้ใหญ่
ที่อาจไม่มีความรู้ในเรื่องการดูแลเด็ก บางครอบครัวส่งลูกไปสถานรับเลี้ยงเด็กหรือให้เข้า
โรงเรียนตั้งแต่ก่อนเกณฑ์ ทำให้เด็กมีโอกาสติดเชื้อ เจริญวัย หรือเติบโตขึ้นอย่างไม่มีคุณภาพ
ครอบครัวมีความต้องการสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น โดยไม่พิจารณาฐานะของตน จึงทำให้ประสบปัญหา
เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2. พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกเต็มที่ เกิดปัญหาสุขภาพอนามัย และความหย่อนใน
เรื่องการอบรมบ่มนิสัย เด็กขาดที่ปรึกษา จึงถูกชักจูงไปในทางผิดได้ง่าย

3. ครอบครัวมีลูกมากเกินไปเกินกำลังเลี้ยง เพราะค่านิยมในเรื่องการมีครอบครัวใหญ่
หรือเพราะขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด จึงมีปัญหาเกี่ยวกับการสนองความต้องการการจำเป็น
ทางกายและจิต

4. สามภรรยาขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และขาดความอดทนในปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้น เชื้อหมั่นในการตัดสินใจของตนเอง และใช้การหย่าร้างแก้ปัญหามากขึ้น จึงเป็นปัญหาแก่นุศรคือไป

5. ความผูกพันในครอบครัวน้อยลง ความสนใจ เบี่ยงเบนออกไปนอกครอบครัวมากขึ้น วิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ ทำให้เยาวชนให้ความสำคัญแก่พ่อแม่เพียงน้อยลง

6. ชายหญิงมีเสรีภาพในเรื่องเพศมากขึ้น และถึงแม้กฎหมายครอบครัวกำหนดให้การสมรสเป็นเรื่องของชาย 1 หญิง 1 แต่คนจำนวนมากยังให้สิทธิและเสรีภาพแก่ชายในเรื่องเพศมากกว่าหญิง ค่านิยมในเรื่องความสามารถในการหาเลี้ยงของชายอาจเป็นข้อยกเว้นให้มีภรรยามากกว่าหนึ่ง และค่านิยมในพรหมจารีของหญิงลดลง จึงทำให้มีการประประพฤตินอกสมรส การนอกใจคู่สมรส การมีลูกนอกสมรส และการทำแท้งมีอยู่มากมายในสังคมปัจจุบัน

วันทนี วาลิกะสิน (2526 : 86-90) กล่าวถึงอิทธิพลของปัญหาในชีวิตครอบครัวสรุปได้ว่า ปัญหาของชีวิตครอบครัวที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัวไม่น้อย และครอบครัวยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวไปสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นในสังคม หรือเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคมอันทำให้คนส่วนหนึ่งได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อนจากการกระทำนั้น ๆ และเป็นที่ยอมรับตรงกันว่า ถ้าครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้ครบถ้วนและจะเป็นผลให้เกิดปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมได้ เช่น

1. ปัญหาการนอกใจคู่สมรส การแยกกันอยู่ และการหย่าร้าง
2. ปัญหาเด็กบ้านแตก ขาดความรัก และความอบอุ่น ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสังคมประเภทต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดให้โทษ และปัญหาเยาวชนอาชญากร และอื่น ๆ
3. ปัญหาราคา และลูกนอกสมรส เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ของมารดานอกสมรสกับครอบครัวเดิม ปัญหาภาวะอารมณ์ และจิตใจของมารดา และลูกนอกสมรส ซึ่งรวมทั้งการฆ่าตัวตายและการต้องออกจากการศึกษากลางคันของผู้เป็นมารดานอกสมรส เป็นต้น

พิทยา สายหู (2526 : 8-13) ได้กล่าวถึง ปัญหาที่ทุกคนควรมองต้องประสบ
 ตามธรรมชาติของชีวิตจะปรากฏในเรื่องเหล่านี้ คือ

1. ปัญหาความสัมพันธ์ของคู่สามีภรรยา ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงจิตใจจากกัน
 นอกจากนั้นอาจเกิดจากความบกพร่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิต ความเป็นอยู่ประจำวันที่ทำให้
 ขุ่นข้องหมองใจกัน ปล่อยให้สะสมมากขึ้นไม่รีบบอกกล่าวซัก เดือนกันเสียแต่แรก ๆ หรือหักท้วง
 กันแล้วไม่เชื่อกัน ฯลฯ เช่นนี้ก็ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ในที่สุด

2. ปัญหาเกี่ยวกับลูก เป็นปัญหาที่รู้ได้ล่วงหน้าและต้องเตรียมตัวแก้ไขไว้เพราะ
 ปัญหาอื่น ๆ เกี่ยวกับลูกย่อมมีตามมาตามลำดับ เมื่อลูกค่อย ๆ โตขึ้น เช่นให้ลูกมีสุขภาพ
 ออานามัยดี มีสติปัญญาศึกษาเล่าเรียน มีความรู้วิชาชีพไว้เลี้ยงตัว ให้รู้จักคบเพื่อน รู้จักเข้าผู้คน
 รู้จักทำมาหากิน ฯลฯ พ่อแม่ที่ดีย่อมคิดล่วงหน้าเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ทีละเรื่อง ทีละตอน ด้วย
 การปรึกษาหารือกันในครอบครัวกับญาติมิตร และกับผู้อื่น ๆ ที่จะให้คำปรึกษาแนะนำได้ใน
 แต่ละเรื่อง

3. ปัญหาเกี่ยวกับญาติพี่น้อง ญาติพี่น้องที่อยู่ร่วมในครอบครัวของสามีภรรยาเอง
 เป็นปัญหาใกล้ตัวได้ตลอดเวลา ญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไปคนละครัวเรือน เป็นปัญหาน้อยกว่าหาก
 ญาติในครัวเรือนก้าวร้าวรบกวนชีวิตของครอบครัวที่เป็นแกน สามีภรรยาต้องปรึกษาหารือกัน
 และต้องเห็นใจคู่ของคนที่ต้องมีความผูกพัน และรับผิดชอบต่อญาติของเขาเองด้วย

4. ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนฝูง และการสมาคม คนทุกคนมีเพื่อนฝูงของตัวเองมา
 ตั้งแต่ก่อนแต่งงาน และหลังแต่งงานแล้วก็ยังต้องมีเพื่อนฝูงอยู่ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งอาจจำเป็น
 สำหรับการงานและอาชีพด้วย ไม่ใช่เพียงเพื่อการรื่นเริงสมาคมเท่านั้น ปัญหาที่จะเกิดคือ
 การมีเพื่อนมาแย่งเวลาไปสนุกสนานรื่นเริงนอกบ้าน หรือเข้ามาวุ่นวายในบ้านจนเสียเวลา
 ทำงานหรือเวลาที่ควรให้แก่ครอบครัว เพื่อนบางคนชักจูงกันไปทางเสื่อมเสีย บางคนชอบ
 ยุยงส่งเสริมให้สามีภรรยาแตกกัน บางคนมารบกวนเรื่องเงินทอง ฯลฯ สามีภรรยาที่ดีจะต้อง
 ปรึกษาหารือซัก เดือนสติกันได้ ไม่ใช่เห็นเพื่อนดีกว่าครอบครัว รู้จักแบ่งเวลาให้เพื่อนพอสมควร
 ถ้าเหลือกำลังที่ ทักท้วงกันเองได้ก็ต้องอาศัยผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือช่วยแนะนำซัก เดือนให้

5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ คนที่อยู่เป็นสามีภรรยากันแล้ว ต้องถือว่าช่วยกันทำ ช่วยกันกิน ไม่ควรแบ่งแยกเป็นรายได้ของคนต่างหาก ต้องคิดว่าเป็นรายได้ของครอบครัวร่วมกันจะได้ไม่เป็นสาเหตุให้เกิดทะเลาะแยะแว้งกัน แต่ทั้งนี้ทุกฝ่ายต้องขยันหมั่นเพียรให้หน้าที่การงานของคนเสมอกัน ช่วยกันหาช่วยกันประหยัดไม่เอาเปรียบกัน ปัญหา เช่นนี้บางเรื่องคิดการณ์ล่วงหน้าได้ว่า ควรมีใช้เท่าไร เก็บเท่าไร บางเรื่องกระชั้นหันไม่รู้ตัวต้องคอยตามแก้ เนื่องจากอาชีพและรายได้เป็นเรื่องปากท้องของครอบครัวที่ชีวิตต้องอาศัยปัจจัย 4 จึงควรมีการบอกเล่าปรึกษาหารือช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ตลอดเวลา และที่สำคัญคือทุกฝ่ายต้องขยันหมั่นเพียรหาความรู้และช่องทางที่จะหาอาชีพ และรายได้ให้มั่นคงและดีขึ้นเสมอ ๆ

6. ปัญหาเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ การพักผ่อนที่ดีจะได้มีกำลังวังชาสำหรับทำงานหาเลี้ยงชีวิตได้ตลอดไป แต่การพักผ่อนบางอย่างกลับไม่เป็นประโยชน์ เช่น การพักผ่อนที่สิ้นเปลืองเงินทอง ทำให้ครอบครัวต้องอดอยาก เช่น การเที่ยวเตร่ กินเหล้าเมายา เล่นการพนัน ฯลฯ ซึ่งทำให้เสียเงิน และสุขภาพแทนที่จะประหยัดเงิน เวลา และแรงงานไว้พักผ่อนอย่างมีประโยชน์กับครอบครัว สามีพักผ่อนในทางที่ไม่ถูกต้อง ก็ทำความทุกข์ให้ภรรยา ภรรยาพักผ่อนไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรทำความทุกข์ให้สามี พ่อแม่พักผ่อนเสียหลายลูกลำบาก ลูกพักผ่อนไม่ถูกต้อง พ่อแม่ก็ห่วงใยปัญหาการพักผ่อนหย่อนใจจึง เป็น เรื่องสำคัญสำหรับครอบครัว ต้องปรึกษาหารือพิจารณาแก้ไขร่วมกันเสมอตั้งแต่แรก ๆ ก่อนที่จะคิดเป็นนิสัยจนแก้ไม่หาย

7. ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย ปกติคนเราไม่อยากเจ็บป่วย เพราะนอกจากจะเป็นทุกข์ทรมานของร่างกายและจิตใจตัวเองแล้ว คนอื่นที่ใกล้ชิดก็พลอยห่วงใยเป็นทุกข์ไปด้วย ต้องดูแลรักษาพยาบาล สิ้นเปลืองเงินทอง ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัยเป็นเรื่องที่คาดหมายและเตรียมการณ์ล่วงหน้าได้พอสมควร เช่น ถ้ากินอาหารเพียงพอและมีประโยชน์ ร่างกายก็เจริญเติบโตแข็งแรง การไม่เสพสุรายาเมา การมีเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเพียงพออย่างเหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้ช่วยรักษาสุขภาพอนามัยได้

ขยากรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529 : 80-92) ได้กล่าวถึง ปัญหาชีวิตครอบครัวหรือความขัดแย้งในชีวิตครอบครัวว่ามักจะมีขอบเขตอยู่ในประเด็นต่าง ๆ 5 ประเด็นด้วยกันคือ

1. ความสัมพันธ์ทางเพศ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการแต่งงาน หากคู่สมรสไม่ได้รับการตอบสนองทางเพศจากอีกฝ่ายหนึ่งตามความเหมาะสม ย่อมทำให้มีความขุ่นเคืองทางอารมณ์จนมีผลให้ความสัมพันธ์ทั้งสองเหินห่างกันไป จนถึงขั้นทะเลาะกันที่สุดในที่สุด การตอบสนองทางเพศของคู่สมรสอาจบกพร่อง เนื่องจากภาระหน้าที่การงาน ความเหน็ดเหนื่อยจากงาน ความไม่สนใจ บทบาทของศาสนาหรืออื่น ๆ คู่สมรสที่ประสบความสำเร็จในด้านปรับตัวทางเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกจะประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวด้านอื่น ๆ ด้วย

2. ญาติพี่น้อง มีส่วนช่วยให้เกิดวิกฤติการณ์ในครอบครัวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเมื่อหญิงชายตกลงใจแต่งงานแล้ว นอกจากทั้งคู่จะต้องปรับตัวเข้าหากันแล้ว ทั้งคู่ยังจะต้องปรับตัวให้เข้ากับญาติของคู่สมรส ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวของคู่สมรสต่อญาติของคู่สมรสอีก

3. การเลี้ยงดูเด็ก นับแต่ลูกคนแรกเกิด คู่สมรสต่างก็ต้องปรับตัวในเรื่องของความสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ลูกจะเป็นบุคคลซึ่งดึงเอาความรัก ความสนใจของคู่สมรสและทุกคนในครอบครัว ในช่วงแรกของการคลอดบุตรนั้น สตรีที่เป็นมารดาจะต้องปรับตัวปรับใจมาก ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงที่ระบบฮอร์โมนในร่างกายของผู้ที่เป็นแม่เปลี่ยนแปลง รวมถึงความเหน็ดเหนื่อยในการระดองเลี้ยงดูทารก นอกจากนี้ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของการเลี้ยงดูเด็ก มักจะเกิดเมื่อคู่สมรสได้รับการเลี้ยงดูที่ต่างกันมาตั้งแต่สมัยเด็ก ทั้งคู่ก็จะพยายามยึดแบบแผนที่ตนเคยได้รับการเลี้ยงดูมาใช้ในการเลี้ยงดูบุตรของตน ซึ่งมักจะทำให้เกิดการทะเลาะกัน

4. ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นเรื่องที่เป็นสาเหตุให้คู่สมรสขัดแย้งกันมากโดยเฉพาะในสภาวะเศรษฐกิจ เช่นปัจจุบันนี้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องของเศรษฐกิจมักจะมีอยู่ 4 ประการด้วยกันคือ

4.1 สภาพสังคม ความขัดแย้งกันของคู่สมรสมักเกิดจากการที่ต่างฝ่ายต่างได้รับการเลี้ยงดูที่ต่างกัน ค่านิยมในการใช้จ่ายเงินซื้อของถูกแพง ภรรยาบางคนมีนิสัยชอบซื้อของแพง ๆ เนื่องจากมีความเชื่อว่าของแพงสามารถใช้ได้นาน ในขณะที่สามีชอบซื้อของถูก เนื่องจากเชื่อว่าจะได้ซื้อได้มาก

4.2 องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ ในบางครอบครัวอาจมีสามีภรรยาที่มีบุคลิกภาพต่างกันมาก เช่น สามีเป็นคนชอบเล่นการพนันในขณะที่ภรรยา เป็นคนขี้เหนียวหรือ

คู่สมรสบางคู่ ฝ่ายหนึ่งเป็นคนช่างวิตกกังวล ก็จะทำให้ความกังวลไปสู่อีกฝ่ายหนึ่งจนเป็นเหตุให้ทั้งคู่ยิ่งกังวลหนักขึ้นไปอีก การมีคู่สมรสที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ไม่มีความมั่นใจก็จะนำไปสู่ความขัดแย้งในด้านการใช้จ่ายเงินทั้งสิ้น

4.3 สถานการณ์บางสถานการณ์บีบบังคับให้ครอบครัวต้องประสบปัญหาทางการเงินมากยิ่งขึ้น สถานการณ์บางอย่างคู่สมรสรู้ล่วงหน้า แต่บางสถานการณ์คู่สมรสไม่รู้ตัวล่วงหน้า สถานการณ์เหล่านี้ เช่น การเป็นหนี้เป็นเรื่องเนื่องจากพิธีแต่งงานที่ใหญ่โต การตั้งครุฑโดยคู่สมรสยังไม่พร้อม ความเจ็บป่วย การตกงาน การซื้อของใช้เกินความสามารถทางเศรษฐกิจ

4.4 ความรู้ในเรื่องการใช้จ่าย คู่สมรสเป็นจำนวนมากต้องประสบปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายของครอบครัว เนื่องจากไม่ทราบถึงวัฏจักรของค่าใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 5 ระยะคือ

- 1) ระยะแรกของการสมรสก่อนมีบุตร ระยะนี้เป็นระยะที่ครอบครัวจะใช้จ่ายเงินน้อยที่สุด ทั้งคู่จะมีงานทำ หรือมีรายได้พอที่จะใช้จ่ายในครอบครัว
- 2) ระยะเริ่มมีบุตร ระยะนี้ครอบครัวจะเริ่มมีการระจ่ายเกี่ยวกับบุตรมากขึ้น บางครอบครัวรายได้ของครอบครัวจะลดลง เนื่องจากภรรยาต้องออกจากงานมาเลี้ยงดูบุตร ช่วงนี้จึงนับเป็นช่วงที่ครอบครัวประสบปัญหา เรื่องการเงินมากที่สุด
- 3) ระยะเวลาที่บุตร เริ่มไปโรงเรียน ค่าใช้จ่ายของครอบครัวในช่วงนี้ยังคงสูงอยู่ แต่ภรรยาอาจเริ่มกลับไปทำงานชั่วคราวได้ในระยะนี้ ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น
- 4) ระยะลูกเข้าเรียนในระดับวิทยาลัย ในช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่ครอบครัวมีรายได้สูง เพราะภรรยาอาจออกไปทำงานนอกบ้าน มีรายได้ประจำ สามีก็จะมีรายได้สูงสุดในช่วงนี้ และนอกจากนี้บางครอบครัวลูกโตพอที่จะหางานทำหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายของตนเอง ทำให้ภาระของพ่อแม่ลดลง
- 5) ช่วงลูกแยกครอบครัว นับเป็นช่วงที่ครอบครัวมีรายได้สูงสุด เพราะภาระการใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรลดลง สามีภรรยาเอาเวลาไปทุ่มเทให้การทำงานได้เต็มที่ นอกจากนี้ ครอบครัวยังอาจได้ผลประโยชน์จากเงินที่นำไปลงทุน เช่น การซื้อหุ้น ฯลฯ

จากวัฏจักรทั้ง 5 ช่วงนี้ หากครอบครัวใดเข้าใจและเตรียมวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัวให้พร้อมไว้ก่อนแล้วก็จะมีส่วนช่วยให้เข้าใจและมีปัญหาการใช้จ่ายเงินน้อยลง

5. ความสัมพันธ์ของคู่สมรส การทะเลาะกันของคู่สมรสในสาเหตุนี้ มักจะเป็นเรื่องที่คู่สมรสมีความแตกต่างกันในเรื่องของค่านิยม วัฒนธรรม หรือศาสนาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ บทบาททางสังคมก็มีส่วนให้คู่สมรสมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน เช่น การไปทำงานนอกบ้านของภรรยาหรือการออกสังคมของสามี

จากสภาพและปัญหาชีวิตครอบครัวความทันสมัยและความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สาเหตุของปัญหาชีวิตครอบครัวเกิดจากการประเพณีปฏิบัติคนไม่เหมาะสมแก่วัยของสมาชิกในครอบครัว การไม่รู้แนวทางที่ควรปฏิบัติแก่ชีวิต สภาพครอบครัวที่แตกแยก รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ล้วนมีผลต่อสภาพครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาชีวิตครอบครัวตามมา ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหาการศึกษา สุขภาพอนามัย การนอกใจคู่สมรส ปัญหาการเลี้ยงดูและอบรมลูก ปัญหาญาติพี่น้องของแต่ละฝ่าย ปัญหาความแตกต่างในการนับถือศาสนา ปัญหาความเหมาะสมทางกามารมณ์ ปัญหาการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องป้องกันแก้ไข หรือหาแนวทางในการดำเนินชีวิตครอบครัวให้ถูกต้อง เพื่อชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอแนะแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตครอบครัวและหลักการในการดำเนินชีวิตครอบครัวไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ

ฉอาน อิศรศักดิ์ (2513 : 8) ได้เสนอแนะหลักในการดำเนินชีวิตครอบครัวไว้ว่า ข้อสำคัญในการดำเนินชีวิตครอบครัว อยู่ที่ว่าเราต้องเปลี่ยนแปลงตัวของเราไปตามวัย ไม่ฝืนหน้าที่ในวัยใดที่เราจะต้องทำ เราจะต้องไม่เห็นแก่ความสุข ความพอใจโดยเฉพาะตัวของเราเอง คนที่มีสามีภรรยาแล้วจะต้องทำหน้าที่ของคนในวันนั้น และคนที่เป็นพ่อคนแม่คนก็จะต้องทำหน้าที่เลี้ยงดู ทำนุบำรุงบุตรของคนให้สมควรแก่วัย คนที่ฝืนวัยและไม่ปฏิบัติหน้าที่ของคน จึงสมควรแก่การที่จะประสบความเดือดร้อน

วารุณี บัณฑสันต์ (2514 : 15-16) ได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว สรุปได้ว่า ในการแก้ไขปัญหาชีวิตครอบครัวนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่สามีภรรยาจะต้อง

ยอมรับความจริงว่า ความผาสุกในชีวิตแต่งงานนั้นไม่ใช่เป็นของขวัญที่จะหยิบยื่นให้กันได้ แต่เป็นความสำเร็จที่ต้องใช้ความพยายามโดยที่แต่ละฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน บางครั้งฝ่ายหนึ่งจะต้องยอมเสียสละสิ่งที่ตนชอบ หรือ เปลี่ยนทำที่ปรับปรุงตนเอง หรือสถานการณืหรืออีกฝ่ายหนึ่งด้วยความ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจที่มีต่อกัน สามภรรยาควรที่จะหันหน้า เข้าหากันปรึกษาหารือถึงปัญหาต่าง ๆ และตกลงเสียว่าจะหาทางออกอย่างไรดี แทนการจะถกเถียงหรือทะเลาะกันอย่างไม่สิ้นสุด

ผัจฉลดา พิษิต (2520 : 167) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาชีวิตครอบครัว เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการหย่าร้าง ดังนี้ คู่สมรสควรคำนึงถึง

1. ความรักและการแต่งงาน อันเป็นบันไดขั้นสุดท้ายแห่งความรักนั้นจะไม่เหมือนกันเมื่อแต่งงานไปแล้ว เริ่มตั้งครอบครัวใหม่มีการรับผิดชอบมากขึ้น การเอาอกเอาใจอาจจะลดน้อยไปกว่าเดิม เพราะต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ทั้งสองฝ่ายควรอดออมถนอมน้ำใจกัน แม้บางครั้งจะมีการกระทบกระทั่งกัน ควรหาเวลาที่สองฝ่ายอารมณ์ดีพูดคุยจากตกลงกันถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ อะไรที่สามีไม่ชอบ ไม่อยากให้ภรรยาทำ สิ่งใดที่ภรรยาไม่ชอบ

2. ปัญหาการเงิน ควรช่วยกันหา และเก็บออมไว้ยามขาดแคลน พยายามอย่าให้เงินทองขาดมือ

3. ความสนใจในหญิงอื่น เมื่อสมรสแล้วฝ่ายชายควรมีความรับผิดชอบพอสมควร ฝ่ายหญิงควรปรับปรุงสำรวจข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ

4. ควรคิดว่าญาติพี่น้องของแต่ละฝ่ายก็เหมือนกับญาติพี่น้องของตน

5. บางครั้งในช่วงจังหวะชีวิต ทั้งสองฝ่ายอาจทำอะไรผิดพลาดควรให้อภัยซึ่งกันและกัน

พิทยา สายบุญ (2526 : 14) ได้เสนอแนะการแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ควรมีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างสามีภรรยา ที่เป็นหลักในครอบครัวก่อนแล้วขอคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ผ่านชีวิตมาก่อน เช่น พ่อ แม่ ญาติผู้ใหญ่ นอกจากนั้น เพื่อนฝูงที่หวังดีก็ช่วยคิดได้ ส่วนความรู้และวิธีการ เฉพาะ เรื่องอาจต้องอาศัย

ผู้เชี่ยวชาญ หรือ เอกสารคำร่ากว้างขวางออกไป หลักสำคัญที่สุดสำหรับการแก้ไขปัญหของครอบครัวคือ จิตใจที่ห่วงใยรักใคร่ผูกพันอยากให้ทุกคนในครอบครัวเป็นสุข ถ้ามีหลักนี้อยู่ก็มีทางพิจารณาแก้ไข เรื่องต่าง ๆ ต่อไปไม่ยาก

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529 : 91-92) ได้เสนอแนะแนวทางในการป้องกันปัญหาความขัดแย้งกันของคู่สมรสดังนี้คือ

1. สร้างกติกา และกฎเกณฑ์ในการทะเลาะร่วมกันไว้ล่วงหน้า โดย

1.1 กำหนดขอบเขตการทะเลาะให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัด เปรียบเทียบกับการชกมวยก็เป็นการชกอยู่เฉพาะในเวที

1.2 เวลา การทะเลาะกันนั้น ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยอมรับผิด เมื่อรู้ตัวว่าผิด และขอโทษอีกฝ่ายหนึ่ง เรื่องก็ยุติง่ายขึ้นเร็วขึ้น ฝ่ายที่ได้รับการขอโทษก็ควรจะยอมรับและยุติเรื่อง

1.3 การโจมตีที่ผิดกติกา คู่สมรสไม่ควร เอา เรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องมา กระแทกกระเทือนกระแทกแตกดัน หรือพูดจาหยามคาย การขึ้นเสียงก็ไม่ใช่นหนทางแก้ปัญหา ที่ถูกต้อง คู่กรณีไม่ควรหา เรื่องให้อีกฝ่ายต้องเจ็บช้ำน้ำใจ และห้าม เอาญาติหรือเพื่อนฝูงมา เกี่ยวข้องกับการทะเลาะ เพราะแท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องของคนอื่น ใครจะช่วยแก้ปัญหาได้ เท่ากับตัวเราเอง

1.4 วิธีการที่ไม่เป็นธรรม ไม่ควรใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อมาหักล้างกัน โดยเฉพาะการฉีกหน้าอีกฝ่ายหนึ่งต่อหน้าคนอื่น เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเสื่อมเสีย การใช้เล่ห์เพทุบายต่าง ๆ การทำหน้าบูดบึ้ง หรือการหาแพะรับบาป ล้วนเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม เพราะผลสุดท้ายก็คือทั้งสองฝ่ายต่างก็ ไม่มีความสุขด้วยกันทั้งสิ้น

1.5 คำนึงถึงกฎอันเป็นพื้นฐานทั่วไป ได้แก่

1.5.1 อย่าพยายามทำสิ่งที่ทำลายความสุขของอีกฝ่ายหนึ่ง

1.5.2 จง เรียนรู้ที่จะไว้วางใจซึ่งกันและกัน และสร้างอารมณ์ขัน เพื่อการขัดแย้งที่สร้างสรรค์

1.5.3 พิจารณาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการทะเลาะกัน และหาทางระงับต้นเหตุ

1.5.4 อย่าสร้างความรำคาญเพื่อทวงใจให้อีกฝ่ายหนึ่ง หรือ
เรียกร้องความสนใจจากอีกฝ่ายหนึ่ง

1.5.5 ก่อนจะพูด ทำอะไรไป คิดให้รอบคอบถึงผลดี ผลเสียที่
จะตามมาก่อนหรือหาทางทิ้งระยะอารมณ์ เพื่อลดความรุนแรงทางอารมณ์ให้น้อยลง

2. ก่อนตัดสินใจแต่งงาน คู่สมรสใช้เวลาในการศึกษาพิจารณาคนที่ตนจะสมรส
ด้วยให้แน่ใจว่าเป็นคนอย่างไร แล้วจึงประเมินวิเคราะห์ตัวเองว่าตนจะสามารถทนค่อนิสัย
ของอีกฝ่ายได้อย่างไร และต้องพยายามทำใจที่จะปรับตัว เข้าหาอีกฝ่ายให้ได้ ช่วงเวลาที่
เหมาะสมในการจะปรับตัวเข้าหากันมากที่สุด คือ ในช่วงแรกของระยะการแต่งงาน
(Honeymoon Period)

รัชนี ลาชโรจน์ (2525 : 239-240) ได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาการดำเนิน
ชีวิตในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมดำรงอยู่และทำหน้าที่
ในเรื่องการเลี้ยงดูอบรมผู้เยาว์ได้เต็มที่ต่อไป จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะร่วมกันช่วย
บ่มกันและผ่อนคลายนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดแก่ครอบครัว ดังนี้

1. ให้ความรู้แก่หนุ่มสาว เรื่องการดำเนินชีวิตครอบครัว เพื่อสามารถตัดสินใจ
เลือกวิถีชีวิตของตนได้ถูกต้อง มีการเตรียมพร้อมก่อนแต่งงาน เลือกคู่ที่ถูกต้อง ปรับตัวและ
ตั้งใจดำเนินชีวิตครอบครัวให้บรรลุเป้าหมายอย่างราบรื่นที่สุด

2. จัดตั้งหน่วยงาน สถาบันที่จะช่วยผ่อนความรับผิดชอบของครอบครัว เช่น
สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่มีคุณภาพ โรงเรียนที่มีครูที่มีความเข้าใจเด็ก สมาคม หรือหน่วย
งานที่จัดบริการแก่สมาชิกทุกคนในครอบครัว เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพของเยาวชน ฯลฯ

3. ฝึกอบรมอาชีพแก่เยาวชน และแม่บ้าน สนับสนุนให้มีอาชีพหรือที่ที่สามารถทำ
ในบ้านตลอดจนจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ครอบครัวที่มีรายได้น้อย หรือดกงาน

4. ช่วยสอดส่องความประพฤติของเด็ก และเยาวชนเพื่อมิให้ออกนอกถิ่นอกทาง
ควร เป็นบริการประเภทป้องกันก่อนเกิดเหตุมากกว่าการแก้ที่ปลายเหตุ

5. ให้ความรู้และบริการด้านการคุมกำเนิดชั่วคราวแก่คู่สมรสใหม่ และถาวรแก่
ผู้ที่มีลูกพอเพียงแล้ว

6. ให้ความรู้เรื่องการครองเรือนและมีการฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เช่น การใช้เครื่องผ่อนแรงในบ้าน การจัดงบประมาณ การประหยัดพลังงาน การเป็นพ่อบ้านที่ดี เป็นต้น

7. จัดทำเครื่องมือเครื่องใช้ และวิธีการที่จะทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวง่ายขึ้น และสมาชิกทุกคนในบ้าน ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดสามารถช่วยงานได้ และควรมีการอบรมสมาชิกในครอบครัว ให้เข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบที่แต่ละคนพึงมีต่อครอบครัวของคนด้วย

นอกจากนี้ บรรจง ลิขิตมาน (2528 : 12) ได้เสนอแนะลักษณะบางประการของครอบครัวที่มีความสุข คือ

1. มีพื้นฐานของความรักระหว่างกันอย่างมั่นคงปรองดองกันมากกว่าที่จะแย่งความเป็นใหญ่ ลูก ๆ รู้สึกว่าพ่อแม่ต่างมีความสำคัญพอกัน แต่ต่างวาระ
2. มีการรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ถึงแม้จะเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้แต่การให้ความสนใจและเอาใจใส่เป็นสิ่งที่ค่อนข้างเพียงพอแล้ว
3. มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจซึ่งกันและกัน แม้จะมีได้ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด
4. รู้จักการเสยงใช้ถ้อยคำที่อาจทำให้คนฟังรู้สึกไม่พอใจหรือเจ็บปวด
5. วัยรุ่นที่มักได้เถียงทุกเรื่องด้วยความรู้สึก และความคิดที่เป็นอิสระจะรู้จักใช้เหตุผลที่ถูกต้อง และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมมากขึ้นเมื่อโตขึ้น
6. สมาชิกในครอบครัวรู้จักหาเวลาว่างพูดคุยกัน เช่น ระหว่างเวลาอาหารเย็น หรือใช้โทรทัศน์ เป็นสื่อการสนทนาพร้อม ๆ กับคำแนะนำของพ่อแม่
7. สมาชิกในครอบครัวรู้จักประนีประนอม คินดีกันหลังจากความขัดแย้ง โดยรู้ว่าควรจะถกเถียงกันเรื่องใด เมื่อไร และอย่างไรจึงจะเกิดความพอดีกันทุกฝ่าย

จากทัศนนะและความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาชีวิตครอบครัว สรุปได้ว่า ในการแก้ไขปัญหาชีวิตครอบครัวนั้นควร เป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย

โดยเฉพาะ สามมี ภรรยา ซึ่งจะต้องหันหน้าเข้าหากันปรึกษาหารือกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ในครอบครัว ตลอดจนการรู้จักบทบาทหน้าที่ของคน และการปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัยที่เปลี่ยนไป การใช้เวลาว่างร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการให้ความรู้แก่คนหนุ่มสาวในเรื่องการดำเนินชีวิตครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมครอบครัวที่ดี

3. ชีวิตครอบครัวศึกษา

3.1 ความหมายและความสำคัญของชีวิตครอบครัวศึกษา

สวัสดี จงกล (2522 : 42) กล่าวว่า ชีวิตครอบครัวศึกษา เป็นการให้การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การครองเรือน

เนาวรัตน์ ปลายน้อย และคณะ (2524 : 3) ได้ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า ชีวิตครอบครัวศึกษา คือ การเรียนรู้ และทำความเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัวในฐานะที่เราเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว เราจะต้องปรับตัวของเราให้เข้ากันได้หรือสอดคล้องกับคนอื่น และรักษาความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัวให้แน่นแฟ้นมิให้เสื่อมคลายจากความสุขที่เรามีในครอบครัวจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและคนอื่นในสังคม

จาก Dictionary of Education ซึ่งคาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973 : 236) เป็นบรรณาธิการให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า

1. ความหมายอย่างกว้าง ชีวิตครอบครัวศึกษา เป็นการศึกษาที่จะช่วยสนับสนุนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถที่จะมีความสุขในชีวิตครอบครัว โดยจัดการเรียนการสอนในทุกระดับตั้งแต่ชั้นเตรียมก่อนเข้าโรงเรียน (Preschool) จนถึงระดับผู้ใหญ่ (Adult) ในรูปแบบการแยกเป็นรายวิชา หรือในลักษณะบูรณาการ

2. ความหมายอย่างแคบ ชีวิตครอบครัวศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนเป็นโปรแกรมพิเศษ หรือ เป็นวิชาที่ต้องมีการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา วิทยาลัย หรือระดับผู้ใหญ่ โดยเป็นการเตรียมเยาวชนหรือผู้ใหญ่ให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อที่จะประสบผล

สำเร็จในชีวิตแต่งงาน และเป็นพ่อแม่ที่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับ

2.1 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของมนุษย์และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตใจที่สมบูรณ์ และความพอใจในการสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว ตลอดจนการมีสุขภาพที่ดี

2.2 พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในครอบครัว

ลี ซี ไคท์ตัน (Lee C. Deighton 1971 : 503) ได้ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้คือ เป็นการเรียนการสอนที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหัวเขาเองและผู้อื่นดีขึ้น อิทธิพลของประสบการณ์ในครอบครัวขึ้นอยู่กับการพัฒนาบุคลิกภาพและความแตกต่างของความพอใจในการตอบสนองในบทบาทนั้น ๆ

อีลิม ลู และ อาเธอร์ ฮินตัน (Elim Lau 1976 : 16 and Arthur Hinton 1977 : คำนำ 2) กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้ ชีวิตครอบครัวศึกษา เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งภายในและภายนอกครอบครัว เพื่อให้เข้าใจการพัฒนาการของมนุษย์ สร้างเจตคติที่ดีต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ประเมินค่านิยมที่แท้จริงของชีวิตพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของชีวิตครอบครัวศึกษาว่า ชีวิตครอบครัวศึกษาช่วยคนหนุ่มสาวให้เข้าใจปัญหาชีวิตครอบครัว สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลของตัวเอง เตรียมวัยรุ่นให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นสามี ภรรยา เป็นพ่อแม่ ชีวิตครอบครัวศึกษา เน้นการช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นมามีความรับผิดชอบคือเพศของตัวเอง และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ไม่ทำลายเพศอื่นเพื่อความสุขภาพของตัว

จี เทอร์รี่ เพค, เจ บี โทมัส และ เอ อาร์ มาร์แชลล์ (G. Terry Page, JB. Thomas, AR. Marchall 1977 : 132) ได้ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวไว้ว่า

1. การศึกษาซึ่งมีจุดมุ่งหมายสนับสนุนความสำเร็จของชีวิตครอบครัว

2. เป็นโปรแกรมการศึกษาเฉพาะ หรือหลักสูตรสำหรับชั้นมัธยมศึกษา วิทยาลัย หรือระดับผู้ใหญ่ มุ่งหมายเตรียม เพื่อการสมรส และการ เป็นผู้ปกครอง

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "ชีวิตครอบครัวศึกษาและการศึกษาเพื่อสุขภาพ" ที่หมู่เกาะแคริบเบียน ในปี 1978 (อ้างถึงใน United Nations Fund for Population Activities 2984 : 11) ได้ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาและการศึกษาเพื่อสุขภาพไว้ว่า สุขภาพและชีวิตครอบครัวมีวัตถุประสงค์เพื่อความอยู่ดีกินดีทั้งหมดทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ของบุคคลเพื่อจะช่วยให้เกิดศักยภาพสูงสุด สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เขาต้องการ เพื่อทำให้เกิดผลดีต่อทั้งตนเองและผู้อื่น

แผนกการศึกษา กรมสาธารณสุขของรัฐ เวอร์จิเนีย (Department of Education Department of Health Commonwealth of Virginia 1978 : 1) ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า ชีวิตครอบครัวศึกษา คือ ความคิดรวบยอดทางการศึกษา และประสบการณ์ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติทางด้านชีวิตครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคล การพัฒนาทางเพศ (Sexuality Development) และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ (Human Sexuality) ชีวิตครอบครัวศึกษามีความสำคัญในการช่วยพัฒนาความรู้ทางด้านกายภาพ อารมณ์ สังคม และวุฒิภาวะความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการส่วนบุคคล ความสามารถในการตัดสินใจ (Ability to Make Decision) และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณาบทบาทของชายหญิงในสังคม และความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

อีเลน แวกแมน เลนนี่ คูเปอร์ และ เคย์ โรเดนเบิร์ก ทอดด์ (Ellen Wagman, Lynne Cooper with Kay Rodenberg Todd 1981 : 2-3) ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า หมายถึง หลักสูตรที่ร่วมกันสร้างขึ้นมาทั้งบิดา มารดา นักการศึกษา นักวิชาชีพชุมชน และนักเรียนเพื่อ

1. จัดเตรียมให้นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเพียงพอในเรื่องลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ (Human Sexuality) ถือว่าเป็นการพัฒนาบทบาททางเพศ ภาพพจน์เกี่ยวกับร่างกาย (Body Image) การสร้างครอบครัว (Family Formation) การสืบพันธุ์ ให้กำเนิดบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์ประกอบแต่ละส่วนเกี่ยวโยงกันอย่างมีสาระสำคัญทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติในด้านกายภาพ (Physical) จิตวิทยา (Psychological)

สังคม (Social) และศีลธรรม (Moral)

2. ช่วยให้นักเรียนกระจ่างชัด ชาบซึ่งถึงคุณค่า และเจตคติต่อนักเรียนมีความสัมพันธ์กับครอบครัว และเรื่องเกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์
3. ช่วยสนับสนุนการนับถือตนเองของนักเรียน (Self-esteem)
4. เพิ่มพูนทักษะของนักเรียนในการตัดสินใจ และหาคือสื่อสาร

หลักสูตรเหล่านี้ควรสนับสนุนให้เกิดความเคารพต่อคุณค่าของการเป็นพ่อแม่และสนับสนุนการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน และผู้ปกครอง

เค ที ซิงห์ (K.T. Singh 1982 : 22) ได้กล่าวถึงความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษเพื่อพัฒนาบุคคล สังคม เตรียมเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สหพันธ์สมาคมวางแผนครอบครัวของมาเลเซีย (Federation of Family Planning Association of Malaysia 1985 : 7) ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า ชีวิตครอบครัวศึกษาคือ การสนองตอบความต้องการส่วนบุคคลที่นำไปสู่การเจริญเติบโต และเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม รวมถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัว เพื่อน และสังคม การพัฒนาค่านิยมและทักษะ สำหรับการสมรสที่ประสบความสำเร็จและการเลี้ยงดูเด็ก การแสดงบทบาทที่ดีในครอบครัว ชุมชน และสังคม

กลุ่ม 5 ชาติในแอฟริกา ประกอบด้วย แกมเบีย กานา ไลบีเรีย ไนจีเรีย และเซียร์ราลีโอน (Gambia, Ghana, Liberia, Nigeria and Sierra Leone 1987 : ไม่ปรากฏหน้า อ้างถึงใน Ansar Ali Khan 1986 : 2) ได้ให้ความหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาว่า ชีวิตครอบครัวศึกษาเป็นระบบความพยายามส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ผ่านการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ

ลีโอนาร์โด เดอ ลา ครูซ (Leonardo de la Cruz 1987 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า ความหมายของ "ชีวิตครอบครัวศึกษา" มีหลายความหมาย ที่สำคัญความหมายหนึ่งคือ เป็น

กระบวนการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กได้พัฒนาสุขภาพ อนามัย สังคม อารมณ์ และศีลธรรมจรรยา เพื่อเขาจะได้เตรียมพร้อมสำหรับความเป็นผู้ใหญ่ การแต่งงานการ เป็นพ่อแม่จนเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งเท่ากับการที่ต้องคิดค้ำกันทางสังคมภายในขอบเขตของวัฒนธรรม แต่ละครอบครัวและสังคม

ยูเนสโก (Unesco 1988 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวถึงชีวิตครอบครัวศึกษา ว่าชีวิตครอบครัวศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับชีวิตการแต่งงาน และชีวิตครอบครัวทั้งทางด้านจิตวิทยา กายภาพ ศีลธรรม วัฒนธรรม และสังคม สร้าง เจตคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องให้กับนักเรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์สุดท้าย คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและครอบครัวของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกทุกคนในสังคม

จากข้อคิดต่าง ๆ ของนักการศึกษา และสถาบันดังกล่าว สรุปความหมายของชีวิต ครอบครัวได้ดังนี้ ชีวิตครอบครัวศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว ในด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาตนเองและปรับคนให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบันรวมทั้ง เสริมสร้างความสุข ในชีวิตครอบครัว ซึ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการส่วนบุคคล และความสามารถในการตัดสินใจใน เรื่องชีวิตครอบครัวให้ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม

3.2 มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา

คิลแลนเดอร์ เอช เฟรเดอริค (Killander H. Frederick 1970 : 37-39) ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ในชีวิตครอบครัวไว้ดังนี้ คือ

1. การมีครอบครัวที่ดีช่วยให้สมาชิกในครอบครัวปรับตัว เข้าหากันได้
2. เจเนอไบของค่านิยมส่วนบุคคล ศาสนา ความเชื่อ การยอมรับของสังคม ศีลธรรม และกฎหมาย เป็นพื้นฐานความประพฤติระหว่งการเกี่ยวพาราสิ และการแต่งงาน
3. ชีวิตครอบครัวศึกษาช่วยให้เกิดการ เรียนรู้กันของเพศตรงข้าม การอยู่ร่วมกัน และสร้างครอบครัวใหม่

4. สอนให้เกิดความรักที่ถูกต้อง (Mature Love) เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตคู่ (Life Partner)
5. การแต่งงานเป็นการ เสนอโอกาสที่ท้าทายความรับผิดชอบของผู้สมรสแต่ละคู่ และผลสำเร็จของการแต่งงานขึ้นอยู่กับ การเลือกคู่ที่ถูกต้องและแต่ละคู่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้
6. ชีวิตครอบครัวศึกษาสอนสมาชิกของครอบครัวได้ เรียนรู้ปัญหาซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ (ปรัชญา จิตวิทยา สังคม) สามารถปรับตัวในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว และพัฒนาครอบครัวไปได้
7. สอนให้รู้จักภาวะของการเป็นพ่อแม่
  - พ่อแม่ เริ่มรับผิดชอบบทบาทใหม่ของครอบครัว
  - พ่อแม่ควร เข้าใจบุคลิกภาพของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
  - ธรรมชาติและคุณภาพความสัมพันธ์ของครอบครัวมีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก
8. คนที่ไม่ได้แต่งงานต้องปรับตัวที่จะอยู่คนเดียว อยู่ในสังคมของคนที่ไม่แต่งงานแล้ว
9. นักวิชาชีพ องค์กร สถาบันที่มีภายในชุมชน เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญที่จะช่วยบุคคลและครอบครัวแก้ไขปัญหา

อันซาร์ อาลี ข่าน (Ansar Ali Khan 1986 : 4) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ว่า เป็นขบวนการศึกษาซึ่งจัดเตรียมโอกาสแก่ผู้เรียนได้เรียนความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การพัฒนาทางจิตวิทยา อารมณ์และทางร่างกาย (Psycho-Emotional and Physical Development) บทบาทและความรับผิดชอบของหญิงและชาย ค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา สุขภาพและโภชนาการการติดต่อสื่อสารและปัจจัยอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และสังคม ในกระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

ชีวิตครอบครัว มีความรู้ความสามารถในการเลือกตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล และมีความรับผิดชอบในประเด็นปัญหาเหล่านั้นในวิถีทางซึ่งมีความหมายต่อตัวเอง เป็นประโยชน์ต่อสังคม และถูกต้องทางศีลธรรม

ดังนั้น มโนทัศน์ในชีวิตครอบครัวศึกษาจึง เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน การเรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลในแต่ละครอบครัว การตัดสินใจ เลือกวิถีทางในการดำเนินชีวิตครอบครัวให้มีความสุขได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งจะมีผลต่อการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในครอบครัว ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

3.3 เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของชีวิตครอบครัวศึกษา

แผนกการศึกษา กรมสาธารณสุขของรัฐเวอร์จิเนีย (Department of Education Department of Health Commonwealth of Virginia 1978 : 1) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ในหนังสือ "Family Life Education Curriculum Guidelines" ว่าชีวิตครอบครัวศึกษา เป็นขบวนการสอนและแนะนำซึ่งต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไป และควรครอบคลุมโปรแกรมการศึกษาอื่น ๆ และชีวิตครอบครัวศึกษาควรจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของคน การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ
2. เข้าใจเจตคติระหว่างบุคคล ทักษะและความรับผิดชอบ ซึ่งจะมีผลต่อชีวิตครอบครัว
3. พัฒนาทักษะระหว่างบุคคลเพื่อชีวิตที่มีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาทัศนคติในเชิงบวก (Positive Self - concept)
5. ปกป้องความเข้าใจตนเอง และผู้อื่น
6. เข้าใจพัฒนาการและการเจริญเติบโตทางด้านกายภาพ และอารมณ์ของชายและหญิง

7. เข้าใจการสืบพันธุ์และการเริ่มต้นของชีวิตทั้ง พืช สัตว์ และมนุษย์
8. เข้าใจว่าพันธุกรรม (Heredity) และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการ
9. เข้าใจและพัฒนา เจตคติส่วนรวมที่มีต่อลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ (Human Sexuality) ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิต
10. สร้างและพัฒนาค่านิยมที่ดีในเรื่องลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ (Human Sexuality)
11. เตรียมพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ

แผนกการศึกษาของรัฐอิลลินอยส์ (Illinois Department of Public Instruction 2967 : 19-29 อ้างถึงใน Killander H. Frederick 1970: 72-74) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของชีวิตครอบครัวศึกษาและเพศศึกษา เพื่อช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงความหมาย และความสำคัญของชีวิตสมรส การเป็นผู้ปกครอง และชีวิตครอบครัว เพื่อที่ว่าพวกเขาจะได้นำไปใช้คือครอบครัวทำให้ครอบครัวมั่นคงขึ้น
2. เป็นการเสริมสร้างความรัก ความพึงพอใจ และเรื่องเพศมากกว่า การทำให้เกิดการทำลายขึ้นในชีวิตปัจจุบัน
3. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้สึกของการรู้จักตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเองและการรู้จักนับถือผู้อื่น และเกิดความรับผิดชอบในทางศีลธรรมจรรยา ซึ่งเรื่องเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการภายในตัวบุคคล และสิ่งนี้เองทำให้พวกเขาสามารถรับมือกับบทบาทในการเป็นผู้ปกครอง และบทบาทในการเป็นผู้ใหญ่ที่บรรลุวุฒิภาวะในสังคม
4. เพื่อให้เข้าใจ และประทับใจต่อด้านหนึ่งของเรื่องเพศซึ่งถือว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อที่ว่า พัฒนาการทางเพศของพวกเขาจะได้เกิดขึ้นอย่างปกติธรรมดาโดยปราศจากความรู้สึกหยาบ ซัด เขิน หรือความรู้สึกผิด

5. เพื่อให้ นัก เรียน รู้ ว่า พฤติกรรมทาง เพศของ มนุษย์มิได้ เป็นเพียง เรื่องราว ส่วนบุคคล เท่านั้น แต่ยังมี ความ สำคัญ ต่อ สังคม ศิลธรรม และ ศาสนา อีก ด้วย
6. เพื่อให้ นัก เรียน ตระหนัก ว่า เรื่อง เพศ นั้น อยู่ บน พื้น ฐาน ของ จริยธรรม ที่ว่า ไม่มีใคร มี สิทธิ ที่จะ บังคับ ผู้อื่น โดย การ ใช้ ผู้อื่น เหมือน กับ วัตถุ ทาง เพศ เพื่อ ผล ประโยชน์ ของ คน
7. เพื่อให้ เรียน รู้ ถึง อันตราย ของ การ ลัก ลอบ มี เพศ สัมพันธ์ กัน ก่อน แต่งงาน เพื่อ เป็นการ ทำ คน เป็น คน ดัง หรือ พิสูจน์ ความ รัก ของ คน ที่มี ต่อ ผู้อื่น
8. เพื่อ เน้น การ มี พรหม จรรย์ ก่อน แต่งงาน ว่า เป็น มาตรฐาน ทาง เพศ ที่ จะ เป็น สิ่ง ที่ สังคม เห็น ว่า ถูก ต้อง เพราะ ว่า พรหม จรรย์ จะ ช่วย ให้ เด็ก วัยรุ่น มี เป้าหมาย ใน ทาง บวก เกี่ยว ข้อง กับ พฤติกรรม เพศ สัมพันธ์ ด้วย ความ รัก การ แต่งงาน การ เป็น ผู้ ปก ครอง และ ชีวิต ครอบ ครว นอก จาก นี้ แล้ว ปัญหา ส่วน ตัว ครอบ ครว และ ปัญหา ชุมชน ยัง เกี่ยว ข้อง กับ การ มี เพศ สัมพันธ์ ก่อน แต่งงาน หรือ การ แต่งงาน หลาย ครั้ง ด้วย
9. เพื่อ เปิด โอกาส ให้ มี การ สื่อ สาร ระหว่าง เด็ก กับ ผู้ ปก ครอง ครู ผู้ ให้ คำ ปรึกษา และ ผู้ นำ ศาสนา ที่ เกี่ยว ข้อง กับ ความ หมาย ความ สำคัญ คุณ ค่า ของ เพศ และ การ แต่งงาน ใน ชีวิต มนุษย์ เพื่อ ที่ นัก เรียน จะ ได้ พบ ว่า เป็น วิถี การ ร่ง ง่าย ที่ จะ แสวง หา ข้อมูล จาก บุคคล เหล่า นั้น ซึ่ง ถือ ว่า เป็น แหล่ง ข้อมูล ที่ เชื่อ ถือ ได้ มาก กว่า จะ เชื่อ จาก สิ่ง ที่ ได้ยิน ได้ ฟัง มา หรือ จาก การ ที่ เข้าใจ ผิด ๆ และ จะ ช่วย ให้ นัก เรียน นอ วิช าย ถึง เหล่า นั้น ได้ อย่าง เปิด กว้าง โดย ปราศ จาก ความ ชัด เชน ต่อ การ พุด ถึง ปัญหา ทาง เพศ ซึ่ง สิ่ง ทั้งหมด นี้ จะ ทำ ให้ พวกเขา เป็น ผู้ ใหญ่ ที่ บรรลุ ภูมิ ภาวะ ขึ้น
10. เพื่อให้ เข้าใจ ว่า ความ สัมพันธ์ ระหว่าง ชาย-หญิง ที่ ถูก ต้อง นั้น ทำให้ เกิด ความ รื่น เริงใจ และ ให้ คุณ ค่า ต่อ ชีวิต และ ความ สัมพันธ์ ที่ ไม่ ถูก ต้อง จะ มี ผล ให้ เกิด ทัศนคติ ที่ ขมขื่น ต่อ เรื่อง เพศ ความ รัก และ ความ พึง พ้อ ใจ ซึ่ง อาจ นำ ไป สู่ สิ่ง ที่ ไม่ ต้อง การ สำหรับ บุคคล นั้น และ สำหรับ สังคม
11. เพื่อให้ เข้าใจ ะบบ กาย ภาพ และ สรีร วิทยา เบื้อง ดัน ของ เพศ ชาย และ หญิง การ สัมพันธ์ ของ มนุษย์ และ ความ สัมพันธ์ ของ คู่ สมรส ที่ ควร เป็น ไป ใน ชีวิต สมรส ความ เป็น ผู้ ปก ครอง และ ชีวิต ครอบ ครว

12. เพื่อที่จะพัฒนาการมีสุขภาพ ทศนคติคือ เรื่อง เพศในชีวิตมนุษย์รวมทั้งการนับถือตนเอง และในขณะเดียวกันรู้จักนับถือความเป็นมนุษย์ของทุกคนและหน้าที่ของเขาเหล่านั้นในการ เป็นคู่สมรส และมีชีวิตเป็นครอบครัว
13. เพื่อให้ชายซึ่ง ในความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบทบาททาง เพศในเด็กชายและหญิง และผู้ชายกับผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อนชายหญิง และชีวิตสมรส ความเป็นผู้ปกครอง และชีวิตครอบครัว
14. เพื่อที่จะพัฒนาความรู้ ความคิดรวบยอดพื้นฐาน ทศนคติ การปฏิบัติ และทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับเพศศึกษา และ เพื่อที่จะให้นักเรียนเหล่านั้นนำความรู้ที่ได้ไป เผยแพร่ยังผู้ปกครองของตน
15. เพื่อให้เข้าใจ เกี่ยวกับปัญหาทาง เพศของบุคคล เช่น การมีประจำเดือน การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง อนามัยส่วนบุคคล การ เทียวกลางคืน
16. เรียนรู้ถึงจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้ง การควบคุมโรคติดต่อ (กามโรค) การแต่งงาน การหย่าร้าง บ้านแตก
17. เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการกำเนิดของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ปกครองและชีวิตครอบครัวและเพื่อให้รู้ว่าจะได้รับคำแนะนำจากที่ไหน อย่างไร เมื่อพวกเขาต้องการ
18. เพื่อให้ เรียนรู้ถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องกามโรค และบทบาทของเด็กวัยรุ่นในอันที่จะควบคุมและป้องกันการติดต่อของโรคนี้
19. เพื่อให้ เข้าใจถึงการตั้งครรภ์และกระบวนการกำเนิดของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการที่จะได้รับการดูแลสุขภาพจากชุมชน และการได้รับการรักษาที่ดีก่อนที่เด็กจะเกิด ระหว่างเกิด และหลังการเกิด การเลี้ยงดูในขณะที่เป็นเด็กทารก และความสำคัญทางสังคมของครอบครัวในสมัยปัจจุบัน
20. เพื่อ เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาจากการ เพิ่มของประชากรที่สูงมาก และการพิจารณาถึงผลที่ตามมาอันได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและความ สะดวกสบาย

21. เพื่อให้เด็กวัยรุ่นได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนคือ เหตุผลที่คัดค้าน และสนับสนุน
ต่อการเลือกคู่ชีวิตสมรสอย่างค่อย เป็นค่อยไปหรือทันที

22. เพื่อให้เข้าใจความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่าง เด็กชาย-หญิง การมีนัด
การหมั้นหมายอย่างลึกซึ้งและถ่วงแท้เพราะมัน เกี่ยวกันไปถึง การแต่งงาน การเป็นผู้ปกครอง
และชีวิตครอบครัว

23. เพื่อให้ตระหนักว่ามีข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน และมีความคล้ายคลึงกัน
ระหว่างเพศ พฤติกรรมทางเพศ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างมนุษย์กับสัตว์

24. เพื่อให้ เข้าใจความแตกต่างระหว่างความรักที่เกิดจากความหลง การไม่
ไตร่ตรอง โดยรอบคอบกับความรักที่เกิดจากการพิจารณา ไตร่ ตรองอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อที่
จะแยกแยะและ เข้าใจถึงผู้ที่ จะ เป็นสามีในอนาคต และสิ่ง เหล่านี้จะช่วยให้มีชีวิตการแต่งงาน
ที่มีความ สุขสมบูรณ์

25. เพื่อให้ เรียนรู้ที่จะพัฒนาและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมทางบวกของคน ซึ่งอยู่บน
พื้นฐานของการยอมรับของศีลธรรมคือพฤติกรรมทาง เพศของคน

26. เพื่อให้ เห็นอย่างแจ่มชัดถึงความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่ถูกต้องในเรื่อง
เพศอย่างมีศีลธรรมจะต้องคำนึงถึงความจริงที่เกี่ยวข้อง มาตรฐาน และคุณค่าสิ่งที่เลือกและ
ผลที่ตามมา ซึ่งมีผลต่อเนื่องไปถึงระยะยาว

คิลแลนเดอร์ เอช เฟรเดอริก (Killander H. Frederick 2970: 36-37)
ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของครอบครัวศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดี และแนวความคิดที่สัมพันธ์กับ เรื่องเพศและครอบครัว
2. เพื่อพัฒนานิสัยที่ดี รูปแบบพฤติกรรมและความประพฤติที่สอดคล้องกับเจตคติ
และแนวคิดดังกล่าว
3. เพื่อให้ ได้ความรู้ และความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาของการ
สืบพันธุ์ของมนุษย์ (Physiology of Human Reproduction) และสัมพันธ์กับชีวิตครอบครัว
4. เรียนรู้ที่จะใช้คำเหมาะสม เกี่ยวกับร่างกาย

5. เข้าใจผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ
6. แก้ไข และบรรเทาความวิตกกังวล และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการปรับตัวอย่างเพศ
7. ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม เพื่อสามารถทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และเป็นพ่อแม่ในที่สุด

ลี ซี ไคท์ตัน (Lee c. Deighton 1971 : 503) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของชีวิตครอบครัวศึกษาว่า ชีวิตครอบครัวศึกษาช่วยสนับสนุนบุคลิกภาพที่ดี การเจริญเติบโต และให้โอกาสในการบรรลุวุฒิภาวะทางอารมณ์ซึ่งบุคคลต้องการขณะผ่านวัฏจักรชีวิตครอบครัว ช่วยบุคคลในการ เตรียมตัวเพื่อชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จ และยกระดับคุณภาพของการเป็นพ่อแม่และระดับความพึงพอใจในครอบครัว

สมาคมวางแผนครอบครัวของฮ่องกง (The Family Planning Association of Hong Kong 1972:78) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดวิชาชีวิตครอบครัวศึกษาสำหรับวัยรุ่นไว้ว่า วัตถุประสงค์สุดท้ายของชีวิตครอบครัวศึกษาคือ การเตรียมคนในวัยนี้สำหรับชีวิตแต่งงาน และชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพ และยังให้ความรู้แก่คนในวัยนี้ และป้องกันอาชญากรรมทางเพศ

เค โครัยราช (K. Dorairaj 1982 : 39) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของชีวิตครอบครัวศึกษาว่า "ชีวิตครอบครัวศึกษา" ควรมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitudes) และคุณภาพ (Qualities) ของชีวิตครอบครัวที่ดีชีวิตครอบครัวศึกษาควรเป็นการเตรียมสำหรับชีวิตครอบครัว และขณะเดียวกันก็ช่วย เยาวชนในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และความสัมพันธ์ภายนอกครอบครัว

วัตถุประสงค์ของชีวิตครอบครัวศึกษา คือ

1. ช่วยในการพัฒนาบุคคลให้มีความ เจริญเติบโต และมีความสุขอย่างสูงสุด
2. ช่วย เตรียม เยาวชนในเรื่องสิทธิ และความรับผิดชอบของชีวิตผู้ใหญ่
3. ช่วย เยาวชนให้เข้าใจแนวทาง รูปแบบของ เจตคติ และค่านิยมที่จะปรับให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น

4. ช่วยพัฒนาการคิดคือสื่อสาร ทักษะในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิต
ครอบครัวความสัมพันธ์ส่วนตัว และการ เป็นสมาชิกของชุมชนทั้งทางตรงและอ้อม

เค ที ซิงห์ (K. T. Singh 1982:26) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของชีวิตครอบครัว
ศึกษาว่า ชีวิตครอบครัวศึกษาช่วยบุคคลให้บรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อเพิ่มความตระหนักในตนเอง และความเข้าใจตนเองของบุคคล เพื่อให้
สามารถพัฒนาระบบค่านิยมในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลในสาระที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ชีวิตภาพและปัญหาที่
มีผลต่อชีวิตครอบครัว
3. เพื่อเพิ่มความเข้าใจในเรื่องเพศ เพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์ในด้านบวก
ระหว่างเพศ
4. เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยสามารถ
รักษาความมั่นคงทางอารมณ์ และจิตใจไว้ได้
5. เพื่อพัฒนาความซาบซึ้งในค่านิยมทางเพศในชีวิต
6. เพื่อเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ
7. เพื่อให้มีความภาคภูมิใจในสวัสดิการ (Welfare) และความก้าวหน้าของ
มนุษย์ในวัฒนธรรมของตน และในขณะเดียวกันก็เปิดใจกว้างพร้อมที่จะรับอิทธิพลที่ดีที่สุดจาก
แหล่งข้อมูลต่าง ๆ
8. เพื่อให้รู้ระดับการพัฒนาที่มากที่สุดและที่เป็นไปได้ของคน และรับผิดชอบ
ช่วยเหลือผู้อื่น
9. เพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกและ
เตรียมสำหรับอนาคตที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง

อันซาร์ อาลี ข่าน (Ansar Ali Khan 1986 : 2-4) ได้กล่าวว่าความคิด
รวมยอด (Concept) ธรรมชาติของวิชา (Nature) จุดมุ่งหมาย (Goals) และขอบเขต
ของโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษานั้นย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละโปรแกรม
หรือแต่ละประเทศ โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้เรียนหรือผู้สนใจ ตลอดจนลักษณะของปัญหา

สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมในแต่ละประเทศ เป็นเกณฑ์ และได้กล่าวถึงเป้าหมายโดยทั่วไปของชีวิตครอบครัวศึกษา สรุปได้ดังนี้คือ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปตามกระบวนการเรียนการสอนที่จัดขึ้นนั้นมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิตครอบครัว ภาพรวมของครอบครัวตลอดจนพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นที่เหมาะสม เกิดความตระหนักว่าคนคือผู้หนึ่งที่มีส่วนช่วยสังคมและประเทศชาติ โดยผู้เรียนสามารถพัฒนาไปในระหว่างการเรียน เข้าใจถึงความเข้าใจถึงสภาพปัญหา และปัจจัยที่จะสร้างให้ชีวิตมีคุณภาพ

กลุ่ม 5 ชาติในแอฟริกา ประกอบด้วย แกมเบีย กานา ไลปีเรีย ไนจีเรีย และเซียร์ราลีโอน (Gambia, Ghana, Liberia, Nigeria and Sierra Leone 1976 : 43 อ้างถึงใน Ansar Ali Khan 1986 : 4) ได้กำหนดเป้าหมายกว้าง ๆ ของชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ดังนี้คือ

1. พัฒนาเจตคติของความรับผิดชอบต่อการแต่งงาน การเลี้ยงดูเด็ก การเป็นสมาชิกของครอบครัว และบทบาทของความเป็นพลเมืองดี
2. สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในครอบครัว และสังคม
3. สร้างทักษะในการตัดสินใจ และเลือกเกี่ยวกับครอบครัวทั้งโดยทางตรงและอ้อม

ชมรมประชากรศึกษา และภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2527 : 36) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของโครงการชีวิตครอบครัวศึกษา หรือ เพศศึกษาไว้ว่า คือ การให้เด็กได้มีชีวิตที่มีความสุข โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตซึ่งมีเพศเป็นส่วประกอบให้ เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติตน และการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นตั้งแต่เกิดจนตาย

จากแนวคิดและจุดมุ่งหมายในเรื่องชีวิตครอบครัวศึกษาที่สถาบันการศึกษาเปิดทำการสอนและข้อคิดเห็นของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของชีวิตครอบครัวศึกษา มีดังนี้คือ

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนามาตพของตนเองตระหนักในคุณค่าของตนเอง รู้จักนึกถึงผู้อื่นทั้งในครอบครัวและสังคม

2. เข้าใจในเรื่อง เจตคติ ทักษะและความรับผิดชอบในตนเองและสังคม
3. เข้าใจในเรื่องของการพัฒนาทักษะระหว่างบุคคลและอัตมโนทัศน์ในเชิงบวก
4. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษา
5. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีชีวิตครอบครัว การเตรียมตัวเพื่อ
ชีวิตสมรส
6. รู้จักการกระทำคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและทำให้ครอบครัวมีความสุข
7. มีทักษะในการรู้จักตัดสินใจในเรื่องชีวิตครอบครัว

3.4 หลักการของชีวิตครอบครัวศึกษา

คิลแลนเดอร์ เอช เฟรเดอริก (Killander H. Frederick 1970 : 37)

ได้กล่าวถึงหลักการของชีวิตครอบครัวศึกษา (Principle of Family Life Education) ไว้ดังนี้ คือ

1. ชีวิตครอบครัวศึกษาควรจะได้รับการสำนึกว่าเป็นธรรมชาติของชีวิตที่สามารถสนับสนุนให้มีชีวิตที่ดี
2. ควรเน้นที่สังคมวิทยา (Sociological) จิตวิทยา (Psychological) และศีลธรรม (Moral) ตีพอ ๆ กับชีววิทยา (Biological)
3. ชีวิตครอบครัวศึกษาควรเป็นขบวนการต่อเนื่อง
4. ชีวิตครอบครัวศึกษาควรได้รับการพิจารณาให้มากขึ้นในด้านของเพศและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. ควรสอนเรื่องเพศศึกษาแก่วัยรุ่น (Puberty)
6. ชีวิตครอบครัวศึกษาควรอยู่บนพื้นฐานของความสำนึก และใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการ และความแตกต่างของบุคคล
7. ชีวิตครอบครัวศึกษาควรตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน หรือให้เกิดการขัดแย้งน้อยที่สุด

8. ชีวิตครอบครัวไม่ควรแยกออกต่างหาก ควรจะบูรณาการ เข้าในหลักสูตร และกิจกรรมของโรงเรียน
9. ควรจะ เตรียมการให้คำปรึกษา เพื่อสนับสนุนการศึกษาชีวิตครอบครัวพร้อม ๆ กับการสอนในห้องเรียน
10. การสอนเรื่องเพศควรสอนอย่างมีเป้าหมาย และคำนึงถึงศีลธรรมและการสอนโดยไม่ให้เกิดความรู้สึกทางเพศ
11. เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องโรค และพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมไม่ควรเน้นมาก แต่ควรได้รับการอภิปรายบ้าง
12. การสอนควรเอาครูที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน และควรมีความรู้ทั้งเพศชาย และหญิง
13. ชีวิตครอบครัวศึกษาในโรงเรียน ควรได้รับความร่วมมืออย่างค้ำเนื่องจากผู้ปกครอง

จากรายงานการประชุมนานาชาติ เรื่อง ชีวิตครอบครัวศึกษาของรัฐวอชิงตัน ดี ซี (Report of National Conference on Family Life Education, Washington D.C. อ้างถึงใน Killander H. Frederick 1970 : 74-76) ได้กล่าวถึงหลักการเบื้องต้น (Basic Principles) ที่จะทำให้โปรแกรมชีวิตครอบครัวศึกษาสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ไว้ดังนี้คือ

1. โปรแกรมการศึกษาสำหรับชีวิตสมรส และชีวิตครอบครัวจะวางแผนให้กลมกลืนไปกับความต้องการและพัฒนาการของนักเรียน ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็ก ความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กวัยรุ่นตอนต้น-ตอนปลาย จึงควรนำมาช่วยในการวางแผนการกำหนด โปรแกรมนี้
2. โปรแกรมการศึกษามีเนื้อหาการศึกษาชีวิตครอบครัวที่ค่อนข้างกว้าง ไขว้ แรกของนักเรียนระดับอุดมศึกษา (High School) เนื้อหาจะเน้นเกี่ยวกับความต้องการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจถึงพัฒนาการส่วนบุคคล และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นในชั้นนี้ รายวิชาเกี่ยวกับสุขภาพจิตที่ศึกษาควรบรรจุไว้ใน 2 ปีสุดท้าย เนื้อหาจะเกี่ยวกับเตรียมตัวสำหรับชีวิตสมรสโดยตรง เพราะนักเรียนในระดับนี้จะเผชิญกับปัญหาการคบเพื่อนต่างเพศ

มาตรฐานก่อนแต่งงาน (Premarital Standard) ทศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่าง ชาย-หญิง และคำถามเกี่ยวกับชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จและความสัมพันธ์ของครอบครัว

3. สิ่งที่จะช่วยในการเตรียมให้เด็กนักเรียนได้รู้และเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

4. การปรับตัวของเด็กวัยรุ่นและผู้ปกครองที่บ้าน จะเน้นในเรื่องทัศนคติและความคิดรวบยอด ที่มีต่อชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัว ซึ่งทางโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในสถานการณ์ของครอบครัว เด็กชาย-หญิงต้องการความช่วยเหลือในกรณีที่มีความขัดแย้งจากบ้าน หรืออารมณ์ในการยอมรับสถานการณ์ของครอบครัว และในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่น่าพึงพอใจแก่สมาชิกทุกคน

5. เนื่องจากความเป็นผู้ปกครอง เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส ดังนั้น ควรจะพิจารณาให้ความสนใจถึง บ้าน และความช่วยเหลือแก่บ้าน ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก และการเตรียมตัวเป็นผู้ปกครอง ควรจะเน้นในโปรแกรม

6. เพศศึกษา เป็นสาระสำคัญของการศึกษา เพื่อให้ชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัวประสบความสำเร็จ ดังนั้น โปรแกรมนี้ควรจะให้ความรู้ในทางบวกถึงเรื่องเพศที่เป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวของบุคคล การให้ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องอารมณ์ สังคม จริยธรรมที่เกี่ยวกับเพศ การคบเพื่อนต่างเพศและการช่วยเหลือในเรื่อง เพศ เพื่อให้ความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสประสบความสำเร็จ

7. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายในโรงเรียนก็มีส่วนช่วยในเรื่องนี้ เช่น โปรแกรมทางสังคมของโรงเรียนอาจจะเตรียมให้โอกาสสำหรับเด็ก-ชายหญิง ในการได้ร่วมประสบการณ์ในหลาย ๆ เรื่อง ในทำนองเดียวกันโรงเรียนควรเลือกประเภทครูที่สอน การจัดการบริหารงานของโรงเรียน และโปรแกรมที่เป็นหลักสูตรพิเศษ ให้มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือการปรับปรุงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการมีชีวิตสมรสที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลคือทัศนคติ และแนวคิดของนักเรียนซึ่งได้แก่ บ้าน วัด ชุมชน

๘. เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้รับความรู้อย่างแท้จริง ดังนั้น การเตรียมเรื่องราวเกี่ยวกับการปรับตัวทางเพศที่เป็นส่วนบุคคลมากขึ้น และสื่อต่าง ๆ จึงควรใช้แยก และมีการแบ่งกลุ่ม หรือให้ความรู้ เป็นรายบุคคล (เนื่องจากภายในห้องเรียนมีทั้ง เด็กชายและหญิง) อย่างไรก็ตาม หัวข้อในการอภิปรายในกลุ่มนั้นจะเพิ่มมากขึ้นขึ้นอยู่กับทักษะของครูด้วย

๙. โรงเรียนควรจัดวิชาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อชีวิตสมรสและครอบครัวให้หลายวิชาขึ้น เนื่องจากการจัดรายวิชาเหล่านี้อาจจะมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า มุ่งที่การปรับปรุงพัฒนาการส่วนบุคคลของเด็กวัยรุ่น ดังนั้นควรที่จะจัดรายวิชาที่มีทิศทางที่จะส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับชีวิตสมรสและครอบครัวอย่างแท้จริง

๑๐. รายวิชาที่เกี่ยวกับชีวิตสมรสและครอบครัวนี้ ควรจะเป็นรายวิชาที่ให้หน่วยกิต และจัดเข้ารวมอยู่ในโปรแกรมของโรงเรียนร่วมกับวิชาอื่น ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงการปรับตัวของนักเรียน และการเพิ่มความพึงพอใจต่อชีวิตให้มากขึ้น

๑๑. การวางแผนวิชานี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากทางโรงเรียน จึงควรที่จะมีการแนะนำ และการทำให้ครูคุ้นเคยรู้จักกับโปรแกรมนี้ โดยการช่วยให้เข้าใจว่า วิชานี้มีลักษณะอย่างไร และเขาสามารถช่วย เหลือสนับสนุนอย่างไรบ้าง

๑๒. โปรแกรมวิชานี้ ไม่ควรจะมาเริ่มต้นในระดับมัธยมศึกษา แต่ควรจะเริ่มให้มีมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

๑๓. โปรแกรมของการศึกษาชุมชน จะเป็น เรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจของความช่วยเหลือที่ทางโรงเรียนจะช่วยทำให้ชีวิตสมรสและครอบครัวดีขึ้น สิ่งเหล่านี้สามารถได้รับการสนับสนุนจาก ความร่วมมือระหว่างครู และผู้ปกครอง และกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน โปรแกรมของการศึกษาชุมชนนี้ ควรจะได้รับการพัฒนาเพื่อที่จะจัดการศึกษาให้แก่ผู้ปกครอง เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองสามารถนำไปแนะนำเด็ก ๆ ของคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถปรับตัวต่อสภาพสมรสได้อย่างน่าพึงพอใจ

๑๔. ชุมชนต่าง ๆ อันได้แก่ บ้าน โรงเรียน และวัด ควรร่วมมือกันรับผิดชอบต่อการสร้างโปรแกรมที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อชีวิตสมรส และครอบครัว

หลักการของชีวิตครอบครัวศึกษาที่ควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเรื่องชีวิตครอบครัวศึกษาที่สำคัญ ๆ สรุปได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนชีวิตครอบครัวศึกษาควรเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง เพราะเป็นธรรมชาติของชีวิตที่มีส่วนในการสนับสนุนให้มนุษย์มีชีวิตที่ดีขึ้น
2. การจัดเนื้อหาในการเรียนการสอน ควรจะคำนึงถึงวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน และควรเน้นในเรื่องสังคมวิทยา จิตวิทยา ศีลธรรม และชีววิทยา
3. ควรจะได้จัดเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อชีวิตสมรสและครอบครัว และการเรียนการสอนควรเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา
4. ควรจะได้มีการบูรณาการชีวิตครอบครัวศึกษา เข้าในหลักสูตรและกิจกรรมของโรงเรียน
5. ควรจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจากครูที่มีความรู้ในเรื่องนี้จากครูที่ทำการสอนอยู่ในห้องเรียน และในการสอนควรมีเป้าหมายที่แน่ชัดอยู่บนพื้นฐานของความสำเร็จ และใช้ให้เกิดประโยชน์

3.5 การให้การศึกษา เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา

แผนกการศึกษา กรมสาธารณสุข ของรัฐเวอร์จิเนีย (Department of Education Department of Health Commonwealth of Virginia 1978 : 3-46) ได้จัดหลักสูตร เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา โดยให้ความรู้แก่นักเรียนแต่ละระดับชั้นในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

อนุบาล - ระดับ 3

1. ประเภทของครอบครัว
2. หน้าที่ของครอบครัว
3. การเปลี่ยนแปลงในครอบครัว และการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว
4. มนุษย์สัมพันธ์กับเพศตรงข้าม และเพศเดียวกัน
5. ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
6. การเจริญเติบโตของพืช และสัตว์

ระดับ 4 - ระดับ 6

1. ประเภทของครอบครัว
2. บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว
3. การแสดงอารมณ์ต่าง ๆ กับสมาชิกในครอบครัว
4. การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว
  - 4.1 การหย่า
  - 4.2 การเจ็บป่วยของสมาชิก ฯลฯ
5. โครงสร้างและหน้าที่ของ เซล
6. ระบบสืบพันธุ์ของพืช และสัตว์
7. ระบบสืบพันธุ์ของมนุษย์
  - 7.1 รูปแบบการเจริญเติบโตและการพัฒนา
  - 7.2 ความแตกต่างระหว่างเพศชาย และหญิงทางด้านร่างกาย
บุคลิกภาพ และระบบสืบพันธุ์
8. ผลของฮอร์โมนในร่างกายต่ออารมณ์
  - 8.1 เข้าใจพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับอารมณ์
  - 8.2 เข้าใจพัฒนาการของอารมณ์

ระดับ 7 - ระดับ 8

1. โครงสร้างครอบครัว
  - 1.1 ชนิดของครอบครัว
  - 1.2 หน้าที่ของครอบครัว
  - 1.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวในแต่ละปี แนวการเปลี่ยนแปลง
และพลังที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง
  - 1.4 ปัจจัยสำคัญของชีวิตครอบครัว ได้แก่ สุขภาพ วินัย เงินทุน
ขนบธรรมเนียม ประเพณี การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
  - 1.5 ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ครอบครัว เช่น การสื่อสารไม่ดี
ขาดอิสระภาพหรือมีมากเกินไป กฎระเบียบน้อยไปหรือมากเกินไป
  - 1.6 ความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

2. พัฒนาการทางอารมณ์
  - 2.1 พลังและผลของอารมณ์
  - 2.2 การควบคุมอารมณ์
  - 2.3 การพัฒนาแนวคิดของคน และการเคารพความคิดผู้อื่น
  - 2.4 วุฒิภาวะทางอารมณ์

3. พัฒนาการทางสังคม
  - 3.1 เข้าใจสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
  - 3.2 อิสระส่วนตัว และความรับผิดชอบต่อสังคม

4. เพศ บุคลิกภาพ
  - 4.1 การพัฒนาการเกี่ยวกับเพศ
  - 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้ง 2 เพศ
  - 4.3 การแสดงออก และควบคุมแรงขับทางเพศ
  - 4.4 อารมณ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างเพศ

5. การมีน้ด
  - 5.1 ชนิดของการน้ด
  - 5.2 เป้าหมายของการน้ด
  - 5.3 มารยาท ของการมีน้ด
  - 5.4 ยา การดื่ม แรงขับที่เกี่ยวกับปัญหา

6. วัฏจักรการเจริญเติบโตของมนุษย์
  - 6.1 เริ่มต้นชีวิตใหม่
  - 6.2 ทบทวนระบบสืบพันธุ์ชาย-หญิง
  - 6.3 การตรวจสอบ
  - 6.4 ลักษณะการตั้งครรภ์
  - 6.5 ความสำคัญของการฝากครรภ์
  - 6.6 แนวคิดและการตั้งครรภ์

7. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่น อาจก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ
สังคม ร่างกาย
8. การวางแผนครอบครัว
  - 8.1 ปัจจัยในการพิจารณาในการวางแผนครอบครัว
  - 8.2 แหล่งข้อมูลในการวางแผนครอบครัว
  - 8.3 การคุมกำเนิด เป้าหมายวิธีการ ผล
  - 8.4 การแท้งลูก
  - 8.5 การปรับชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวให้สัมพันธ์กับการเกิด
ของเด็ก

ระดับ 9 - ระดับ 12

1. ครอบครัว
  - 1.1 ความมุ่งหมาย
  - 1.2 หน้าที่
  - 1.3 ส่วนประกอบของครอบครัว
  - 1.4 การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของครอบครัว
2. การพัฒนาลักษณะส่วนบุคคล
  - 2.1 เข้าใจตนเอง
  - 2.2 ความสำคัญของการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน
  - 2.3 การพัฒนาอารมณ์
3. การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของวัยรุ่น
  - 3.1 ทบทวนการสืบพันธุ์
  - 3.2 พัฒนาการวัยรุ่นทั้ง 2 เพศ
4. ความสัมพันธ์
  - 4.1 การมีนัด
  - 4.2 ความสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

- 4.3 การเป็น พ่อแม่ตั้งแต่วัยรุ่น
  - 4.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ ที่มีผลต่อการตั้งครรภ์
5. ปัจจัยในการพิจารณาความเป็นผู้ใหญ่
    - 5.1 การอยู่คนเดียว
    - 5.2 การเตรียมตัว และคาดหวังสำหรับการแต่งงาน
    - 5.3 การปรับตัว และสาเหตุของการขัดแย้งในการสมรส
    - 5.4 วิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างแต่งงาน
  6. การวางแผนครอบครัว
    - 6.1 ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในการวางแผนครอบครัว ระยะเวลา เงิน สุขภาพแม่ ฯลฯ
    - 6.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการมีบุตร
    - 6.3 การคุมกำเนิด
    - 6.4 การตั้งครรภ์ และการดูแล
    - 6.5 การสิ้นสุดการตั้งครรภ์
    - 6.6 การปรับชีวิตครอบครัวให้สัมพันธ์กับการ เกิดของเด็ก

สำหรับในประเทศไทย การให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาในระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสอดคล้องอยู่ในวิชา พลานามัย (สุขศึกษา) วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา การงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (2530 : 1-190) ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำหนังสือคู่มือการสอนครอบครัวศึกษา (Family Life Education) มีเนื้อหา ดังต่อไปนี้คือ

1. การสร้างมนุษยสัมพันธ์
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญของการสร้างมนุษยสัมพันธ์
  - 1.2 ข้อควรปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง เป็นสุข
  - 1.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเลือกคู่ครอง
  - 2.1 หลักพิจารณาการเลือกคู่ครอง
  - 2.2 การปรับตัวของคู่สมรส
  - 2.3 การอยู่ร่วมกันอย่าง เป็นสุข ในครอบครัว

3. การมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่สมบูรณ์
  - 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจ
  - 3.2 ปัญหาความเจ็บป่วยทางกายและจิต
  - 3.3 การปฏิบัติงานเพื่อป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต
  - 3.4 แหล่งบริการ สุขภาพจิตในชุมชน

4. สรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์และการตั้งครรภ์
  - 4.1 การมีประจำเดือน และการปฏิบัติคนในระหว่างมีประจำเดือน
  - 4.2 การสืบพันธุ์ของคน
  - 4.3 การเปลี่ยนแปลงในรังไข่ และมดลูก
  - 4.4 การตั้งครรภ์ และการปฏิบัติคนในระหว่างมีครรภ์

5. วัยรุ่น วัยเปลี่ยนแปลง
  - 5.1 พัฒนาจากทางด้านร่างกาย
  - 5.2 พัฒนาทางด้านอารมณ์ และสติปัญญา
  - 5.3 พัฒนาการทางด้านสังคม และบุคลิกภาพ
  - 5.4 เพศศึกษาประจำวัยรุ่น
  - 5.5 ลิว
  - 5.6 ชายจริงหญิงแท้
  - 5.7 การแต่งกายที่เหมาะสม

6. การวางแผนชีวิตและวางแผนครอบครัว
  - 6.1 ความสำคัญของการวางแผนชีวิต
  - 6.2 หลักการที่ควรคำนึงถึงในการวางแผนชีวิต

- 6.3 ความหมายและหลักการวางแผนครอบครัว
- 6.4 ความจำเป็นและประโยชน์ในการวางแผนครอบครัว
- 7. การคุมกำเนิด
  - 7.1 ความหมายและประโยชน์ของการคุมกำเนิด
  - 7.2 ประเภท และวิธีการต่าง ๆ ในการคุมกำเนิด
  - 7.3 แหล่งบริการการคุมกำเนิด
- 8. ความสำคัญของครอบครัวต่อคุณภาพชีวิต
  - 8.1 ความสำคัญของครอบครัว
  - 8.2 ความสำคัญของครอบครัวต่อคุณภาพชีวิตสมาชิกในครอบครัว และต่อสวัสดิภาพของสังคม
- 9. การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว
  - 9.1 หน้าที่ของสมาชิกพึงปฏิบัติในครอบครัว
  - 9.2 คุณธรรมที่สมาชิกลำนำมาใช้ในการพัฒนาครอบครัว
- 10. วัฏจักรของครอบครัว
  - 10.1 การเปลี่ยนแปลงขนาดของครอบครัว
  - 10.2 ปัญหาของครอบครัว เริ่มต้น ขยายและหดตัว
  - 10.3 วิธีแก้ปัญหา และแนวทางปฏิบัติของครอบครัว เริ่มต้นขยายและหดตัว
- 11. การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตครอบครัว สาเหตุที่ทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป
  - 11.1 การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
  - 11.2 การเปลี่ยนแปลงพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรม
- 12. กฎหมายครอบครัว และมรดก
  - 12.1 กฎหมายระหว่างคู่สมรส

12.2 กฎหมายระหว่างนิคมการค้ากับบุตร

12.3 กฎหมายว่าด้วยเรื่องมรดก

3.6 หลักสูตรมัธยมศึกษาของไทยกับชีวิตครอบครัวศึกษา

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 ในเรื่องของชีวิตครอบครัวศึกษามีอยู่ในวิชาพลานามัย (สุขศึกษา) วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา วิชาการงาน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ และหมวดวิชาอาชีพซึ่งพบว่ามีจุดประสงค์ของหลักสูตรในรายวิชาต่าง ๆ ดังนี้

วิชาพลานามัย (สุขศึกษา) รายวิชา พ 204 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ ให้ความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การรักษาสุขภาพจิตและการปรับตนกับเพื่อนทุกเพศได้

รายวิชา พ 306 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ ให้เข้าใจสภาพอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

รายวิชา พ 401 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์กับพฤติกรรมทางด้านสังคมเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำความรู้ด้านจิตวิทยามาช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน ๆ ของตน

รายวิชา พ 402 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ เข้าใจเรื่องความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เข้าใจปัญหาทางเพศบางอย่างที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่น สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

รายวิชา พ 504 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสุขภาพ

รายวิชา พ 606 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ สามารถส่งเสริมสุขภาพจิตของตนเองโดยใช้หลักการปรับตัว การสร้างมนุษยสัมพันธ์และรู้จักใช้แหล่งบริการสุขภาพจิตในชุมชนได้อย่างถูกต้อง สามารถปรับตัวเข้ากับเพศตรงข้ามและวางตัวได้อย่างเหมาะสม เข้าใจการเลือกคู่ครอง การแต่งงาน ชีวิตสมรส และการวางแผนครอบครัวของตนในอนาคต

วิชาวิทยาศาสตร์ รายวิชา ว 305 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ที่มีต่อมวลมนุษย์และสภาพแวดล้อม

รายวิชา ว 044 (ชีววิทยา) มีจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในขอบข่ายรายวิชา พ 402 และ 605 รายวิชา ว 045 ว 011 ว 071 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในรายวิชา พ 402 และรายวิชา ว 046 มีจุดประสงค์อยู่ในรายวิชา พ 605

วิชาการงานอาชีพ รายวิชา ง 101 102 ง 203 204 ง 305 306 พช 112 (เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค) มีจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในขอบข่ายรายวิชา พ 204 และจุดประสงค์เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความเข้าใจงานและอย่างมีประสิทธิภาพ

รายวิชา คท 013 (การเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน) มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ เพื่อให้รู้จักนำความรู้ความสามารถในสาขาต่าง ๆ มาส่งเสริมซึ่งกันและกันและให้รู้ช่องทางที่จะไปริเริ่มและประกอบอาชีพได้ดี

รายวิชา คท 322 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในขอบข่ายรายวิชา พ 402 พ 401

รายวิชา คท 111 (บ้านและครอบครัว) คท 121 (การเลี้ยงและอบรมเด็ก) มีจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในขอบข่ายรายวิชา พ 401, พ 606

วิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 402 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ มีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

รายวิชา ส 011 มีจุดประสงค์ของหลักสูตรคือ เพื่อเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวในชุมชน

จุดประสงค์ของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้น มิได้มีวิชาชีวิตครอบครัวศึกษาโดยเฉพาะ แต่ได้มีการสอดแทรกจุดประสงค์ชีวิตครอบครัวศึกษาไว้ในวิชาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นจุดประสงค์ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องของตนเองและการปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตเข้ากับสภาพธรรมชาติ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ การเรียนรู้ในเรื่องเพศศึกษา การเลือกคู่ครอง เพื่อนำแนวทางต่าง ๆ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

4.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาที่วัดครอบครัว

ศิริพร หลิมศิริวงศ์ (2511 : 204-207) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าสิ่งต่าง ๆ ถัดไปนี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กหรือไม่ คือสภาพของบ้านและความเป็นอยู่ของครอบครัว เพื่อนบ้าน สัมพันธภาพภายในครอบครัว วิธีการที่มีค่านิยมใช้อบรมเลี้ยงดูบุตร ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว เพื่อจัดอันดับความสำคัญของสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก เพื่อเปรียบเทียบสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมว่าจะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ในเรื่องเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นเด็กชายของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางบางนา จำนวน 300 คน และเด็กหญิงของสถานฝึกและอบรมฝ่ายหญิงปากคลองตลาด จำนวน 39 คน อันประกอบด้วยเด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับยากจนและปานกลาง ในอัตราส่วน 7 : 3 หรือเท่ากับ 237 : 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ให้เด็กเลือกหรือเติมข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของคน และการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพของบ้าน และความเป็นอยู่ของครอบครัว ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงส่วนมากอยู่กับบิดามารดา แต่สภาพภายในบ้านหาความสงบมิได้ บิดามารดาทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เป็นการทำลายสุขภาพจิตของเด็กอย่างยิ่ง

2. สัมพันธภาพภายในครอบครัว

- 2.1 ระหว่างบิดามารดากับบุตร เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้บิดามารดาและบุตร ไม่ค่อยได้พบปะกัน โอกาสที่จะสนิทสนมจึงมีน้อย ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่ามีบิดามารดาไม่ค่อยเอาใจใส่ เฉยเมย เกลียดชัง อีกประการหนึ่ง สภาพบ้านแคบ เด็กต้องไปอยู่กับบิดาเลี้ยงหรือมารดาเลี้ยง ได้พบความลำเอียงต่าง ๆ นานา ทำให้เด็กเกิดความแค้นชิงชังมาก

2.2 ระหว่างพี่น้องคือเด็กที่มีปัญหา คือ จำนวนพี่น้องมีมาก ทำให้มีการกระทบกระทั่งกันได้

2.3 วิธีการที่บิดามารดาใช้อบรมเลี้ยงดูบุตร ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย แตกต่างกัน บิดามารดาของเด็กชายเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งซึ่งซึ่ง เข้มงวดกวดขัน ประชาธิปไตย ตามใจจนเกินไป และทูลถนอมปกป้อง ความลำดัด ส่วนบิดามารดาของเด็กหญิงใช้วิธีตามใจจนเกินไป ทูลถนอมปกป้อง เข้มงวดกวดขัน ประชาธิปไตย และทอดทิ้งซึ่งซึ่ง ความลำดัด เมื่อเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บิดามารดาของเด็กที่มีฐานะยากจนใช้วิธีทอดทิ้งซึ่งซึ่ง เข้มงวดกวดขัน ตามใจจนเกินไป ประชาธิปไตยและทูลถนอมปกป้อง ความลำดัด ส่วนบิดามารดาของเด็กที่มีฐานะปานกลางใช้วิธี เข้มงวดกวดขัน ทอดทิ้งซึ่งซึ่ง ตามใจจนเกินไป ประชาธิปไตยและทูลถนอมปกป้อง ความลำดัด

2.4 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีอิทธิพลต่อความประพฤติกของ เด็กมาก

พกา สัตยธรรม (2516 : 123-129) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ให้การอบรมเลี้ยงดูของบุคคลที่รักร่วมเพศกับบุคคลปกติ" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและประสบการณ์ที่ได้รับ และเพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อตัวเองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มรักร่วมเพศกับกลุ่มปกติ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นชายที่รักร่วมเพศ และชายปกติจำนวน 40 คน ทุกคนอยู่ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบปลายเปิด กับมาตราซีเมนติกดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic Differential) ซึ่งใช้ในการวัดทัศนคติที่มีต่อบุคคลเหล่านั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ไคสแควร์ (Chi-Square) และทดสอบค่า ที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของกลุ่มปกติอยู่ในสภาพที่ดีกว่ากลุ่มรักร่วมเพศ กลุ่มปกติรายงานว่า ได้รับความรักและความเอาใจใส่จากบิดามารดา เป็นอย่างดี มีการเลียนแบบจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อพี่น้องทั้งชายและหญิง ส่วนกลุ่มรักร่วมเพศรายงานว่า มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมารดา แต่ห่างเหินจากบิดาไม่สนใจในการเลียนแบบบิดานัก ไม่ค่อยมีความใกล้ชิดสนิทกับพี่ชายและน้องชาย แต่มีความใกล้ชิดกับพี่สาวและน้องสาว ทั้งสองกลุ่มได้รับความรู้ทางเพศศึกษาจากเพื่อน ครู และ

หนังสือ เช่นกัน

นภาพรณ์ ภะวานนท์ (2520 : 84-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว" วัตถุประสงค์เพื่อจะทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อการแบ่งงานในครอบครัว และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างสามีและภรรยาที่แสดงออกมาทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครอบครัวที่อยู่ในเขตชุมชนคลองจั่นทั้งหมด 100 ครอบครัว ในจำนวนนี้เป็นครอบครัวที่ภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน 50 ครอบครัว และเป็นครอบครัวที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน 50 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ไคสแควร์ ค่าที

ผลการวิจัยพบว่า การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการแบ่งงานในครอบครัว และโครงสร้างทางอำนาจของสามีและภรรยา เป็นไปตามสมมติฐานตามที่ได้ตั้งไว้ดังนี้คือ

1. ผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้ภรรยาลดการมีส่วนช่วยรับภาระในบ้านลง เพราะครอบครัวเหล่านี้ได้จ้างคนใช้เข้าช่วยงานบ้านมากขึ้น และในกรณีที่ครอบครัวไม่มีคนใช้สามีได้เข้ามีส่วนช่วยภรรยาเพิ่มขึ้น เพื่อให้ชีวิตครอบครัวดำเนินไปได้
2. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้สามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งงานหรือการแบ่งบทบาทตามประเพณีไปสู่ความคิดที่ว่าสามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้น
3. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้ภรรยาเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของครอบครัวเพิ่มขึ้น
4. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้สามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่าสามีควรเป็นใหญ่ในครอบครัวไปสู่ความคิดที่ว่าสามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้น

นพพร พานิชสุข (2523 : 90-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยากระตุ้นประสาท ประเภทแอมเฟตามีนของเด็กวัยรุ่น" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะครอบครัว สาเหตุและปัญหาครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาประเภทแอมเฟตามีน ระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กับคนไข้ที่มาทำการบำบัดรักษาโรคติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ และเพื่อศึกษาวิธีหรือแนวทางการป้องกัน แก้อาย การใช้ยาแอมเฟตามีนระหว่างเด็กทั้งสองกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 44 คน อายุ 15-20 ปี และคนไข้ชายที่มาทำการบำบัดรักษาติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จำนวน 49 คน อายุ 15-29 ปี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาถึงพื้นฐานครอบครัวของนักเรียนและคนไข้ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ มีชดเชยเลขาคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพภายในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่น เป็นไปในลักษณะที่ดีมากซึ่งต่างจากสภาพภายในครอบครัวของคนไข้ชายโรงพยาบาลธัญญารักษ์ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่บุตรธิดาของคนน้อยมาก

2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในครอบครัว เพราะได้รับความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดาอย่างเพียงพอ ตลอดจนส่วนใหญ่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี แต่คนไข้ชายในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีปัญหาภายในครอบครัว ทำให้มีความรู้สึกเบื่ออยากหนีออกจากบ้าน เพราะรู้สึกว่า เหว่และเหงา

3. ในด้านการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนนั้น อิทธิพลของครอบครัวมีผลมากที่สุด แต่อำชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาไม่มีผล

4. ปัญหาและสาเหตุในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน เนื่องมาจากการระบาดแพร่หลายและการใช้กระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีนเพิ่มมากขึ้นในหมู่เด็กวัยรุ่นปัจจุบัน ตลอดจนสภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเลวร้ายลงทุกขณะ ทำให้วัยรุ่นมีความรู้สึกสับสนขาดที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ การคบเพื่อนไม่ดี และสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

5. แนวทางป้องกันและแก้ไขในระดับครอบครัว บิดามารดาควรให้การดูแลและสอดส่องบุตรธิดาของตนอย่างใกล้ชิดพอสมควร ให้ความรัก ความอบอุ่นใจ รวมทั้งให้คำแนะนำคำปรึกษาแก่บุตรธิดาในเรื่องต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

นภวัลย์ กัมพลาศิริ (2523 : (1)-(5)) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพแวดล้อมทางครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่น" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาวะแวดล้อมทางครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยลักษณะทั่วไปของครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และปัญหาภายในครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่นที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 50 ราย เป็นชาย 30 ราย หญิง 20 ราย มีอายุเฉลี่ย 19 ปี และญาติของผู้ป่วยจำนวน 50 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่น ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามญาติของผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาของผู้ป่วยส่วนมากอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งมีความหมายหรือห่างเหินหรือแยกต่างหาก กิจกรรมในครอบครัวส่วนมากต่างคนต่างทำ ความร่วมมือกันมีน้อย และปัญหาภายในครอบครัวของผู้ป่วยส่วนมากมีปัญหาในเรื่องของบิดามารดาไม่มีเวลาใกล้ชิดเอาใจใส่บุตรมากที่สุด

นราธร ศรีประสิทธิ์ (2529 : 128-130) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของเด็กวัยรุ่น" วัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาถึงปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของเด็กวัยรุ่น ความลักษณะความแตกต่างทางสังคม กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็น เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย และโรงเรียนทอง จำนวนแต่ละ 200 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 6 ส่วน ด้วยกัน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษา ลักษณะทั่วไปทางด้านสังคมและประชากร ส่วนที่ 2 เป็นเครื่องมือวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่วนที่ 3 เป็นเครื่องมือวัดความต้องการหรือความมุ่งหวังในชีวิต ส่วนที่ 4 เป็นเครื่องมือวัดทัศนคติส่วนตัวคน ส่วนที่ 5 เป็นเครื่องมือวัดความเครียด ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเปิดให้แสดงเรื่องราวที่เป็นความวิตกกังวล และทำให้ตนเองต้องเคร่งเครียดในขณะนั้น ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวแปรอิสระที่ทำให้เด็กนักเรียนวัยรุ่น มีความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ เพศ ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว ความแออัดของที่อยู่อาศัย ความต้องการหรือความมุ่งหวังในชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัว และทัศนคติส่วนตัวคน
2. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดาคือเดือน ชนิดของบ้านที่อยู่อาศัย ภูมิภาคเนาเดิม และผลการเรียน ล้วนเป็นตัวแปรอิสระที่ไม่ปรากฏความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเครียดของเด็กนักเรียนวัยรุ่น

วันทนา กลิ่นงาม (2523 : 215-221) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ภาวะการหย่าร้างของประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ.2512-2521 : การศึกษาจากทะเบียนการหย่า" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราส่วนการหย่าร้าง ความแตกต่างของลักษณะทางด้านประชากรระหว่างสตรีที่อยู่กับสามีกับสตรีที่หย่าร้างในปี พ.ศ.2518 และลักษณะของคู่หย่าร้างที่ปรากฏในทะเบียนการหย่าระหว่างปี พ.ศ.2512-2521 โดยใช้ข้อมูลจากทะเบียนการหย่าของอำเภอต่าง ๆ 24 อำเภอ ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา จากทะเบียนการหย่าที่เกิดขึ้นแต่ละปี รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 3,663 ราย ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนการหย่าร้างของประชากรไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับในระหว่างปี พ.ศ.2512-2521 การหย่าร้างมักเกิดขึ้นในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตสมรสและมีแนวโน้มว่าจะเกิดเร็วขึ้นในระยะเวลาที่สั้นกว่าเดิม สำหรับในการแจ้งทะเบียนการหย่าพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของการไม่แจ้งสาเหตุ และแม้ว่าจะมีแนวโน้มแจ้งสาเหตุการหย่ามากขึ้น แต่มีอยู่ในลักษณะของการไม่กล้าเปิดเผยสาเหตุที่แท้จริง คือมักแจ้งในสาเหตุความคิดเห็นหรือทัศนคติไม่ตรงกัน และการไม่สมัครใจอยู่ร่วมกัน

พิมพ์รัตน์ จงเจษฎากุล (2527 : 148-149) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การกระทำความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของ เด็กและ เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลางศึกษาด้าน เศรษฐกิจและสังคม" วัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงปัจจัยทาง เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของ เด็กและ เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลาง กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็น เด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินจากสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลาง รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 435 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ไคสแควร์ การวิเคราะห์การแปรปรวน

ทางเดียว และการวิเคราะห์จากจำแนกเหตุผล ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ไม่ดี มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชน โดยที่เด็กและเยาวชนที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันบ่อย พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชน

สรिता วรณวงศ์ (2527 : 3-4) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การตั้งครุฑในวัยรุ่น" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมกับภาวะโภชนาการ ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุฑและการปฏิบัติตนรวมทั้งการเจริญเติบโตของทารก กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นหญิงที่มาคลอดและพักพื้นที่แผนกสูตินารีเวช โรงพยาบาลศิริราช ในช่วงเดือน มีนาคม - มิถุนายน 2527 จำนวน 220 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมารดาวัยรุ่นซึ่งมีอายุ 18 ปี หรือน้อยกว่านั้น และกลุ่มมารดาวัย 20-30 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี โดยมากมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ คือ มีอาชีพรับจ้างรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 หรือประถมศึกษา 7 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของสามีก็อยู่ในระดับเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น จากการวิจัยทำให้เห็นว่าการมีบุตรในวัยรุ่นนี้ จะมีปัญหาหลาย ๆ ด้านทั้งทางสภาพร่างกายของมารดา และการเจริญเติบโตของบุตร ในด้านสภาพร่างกายพบว่า มารดาวัยรุ่นมีส่วนสูงน้ำหนักทั้งก่อนและหลังตั้งครุฑ รวมทั้งน้ำหนักที่เพิ่มตลอดการตั้งครุฑ เส้นรอบวงแขนซ้าย ความหนาของไขมันใต้ผิวหนัง ความเข้มข้นของเลือด และน้ำหนักกลดน้อยกว่ามารดาในวัย 20-30 ปี นอกจากนี้พบว่า มารดาวัยรุ่นมีการตั้งครุฑโดยมิได้ตั้งใจสูง และเคยพยายามทำแท้งมาก่อนในสัดส่วนที่สูงด้วย เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่เคยทำการคุมกำเนิดไม่ว่าวิธีใด ๆ มาก่อน เมื่อเปรียบเทียบกับมารดาวัย 20-30 ปี แล้วพบว่า มารดาวัยรุ่นมีความสนใจบุตรในครุฑมีความรู้และมีการปฏิบัติตนขณะตั้งครุฑ เช่น การฝากครุฑ การรับประทานอาหารให้ถูกส่วนและวิธีการเลี้ยงดูให้อาหารบุตรน้อย และจากการศึกษานูทรที่เกิดจากมารดาวัยรุ่นพบว่าส่วนใหญ่มิถุนายน เจริญเติบโตดีกว่าทารกที่เกิดจากมารดาวัย 20-30 ปี โดยวัดจากน้ำหนักของทารกแรกเกิด ความยาวและเส้นรอบศีรษะของทารก

วรรณภา ลาเจียกเทศ (2530 : 1-2) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวในทัศนะของสตรีที่สมรสแล้ว : ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีที่มาใช้บริการจากศูนย์วิจัยการวางแผนครอบครัวในโรงพยาบาลศิริราช" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดา มารดา และบุตร รวมทั้งปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวจากทัศนะของสตรีที่สมรสแล้ว ตัวอย่างประชากรมีจำนวน 160 คน สุ่มจากสตรีที่มีบุตรแล้ว และมาใช้บริการที่ศูนย์วิจัยการวางแผนครอบครัวโรงพยาบาลศิริราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่แล้วลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดามารดาและบุตรในด้านความรู้สึกที่มีต่อกันนั้นเป็นไปด้วยดี มีความรัก ความผูกพันที่ดีต่อกันและอยากหาโอกาสพักผ่อนร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติมีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยขาดความตระหนักถึงการที่จะพัฒนาหรือเพิ่มพูนความรัก ความอบอุ่นให้เกิดขึ้น นอกจากนี้การกระทำกิจกรรมร่วมกันกับบุตรยังมีน้อยเท่าที่ควรโดยประชากรให้ความสำคัญกับภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมากกว่า

ด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เกิดขึ้นในครอบครัวของประชากรนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งมีลักษณะของการใช้จ่ายเกินตัว ความไม่เข้าใจกันในการดำเนินชีวิตคู่ การทำงานนอกบ้านที่ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาให้กัน การขาดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และบุตรไม่ค่อยเชื่อฟัง การมีบุคคลอื่น เช่น ญาติ ๆ เข้ามาก้าวร้าวในครอบครัว และความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่ค่อยมีความสุขกันกับสามี

วิธีการแก้ไขที่ประชากรเคยใช้แก้ปัญหาดังกล่าว เป็นลักษณะการสื่อสารทางตรง โดยการหันหน้าเข้ารับการเข้าใจและร่วมกันแก้ไขกับสามี และมักไม่ปล่อยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นเรื้อรัง โดยจะทำการแก้ไขปัญหากายในระยะเวลานั้น โดยประชากรมีแนวโน้มที่จะใช้ความนุ่มนวลในการแก้ไข้ปัญหา

4.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา

กัญญา แสงสุชาติ (2510 : 51-53) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมระหว่างผู้ใหญ่ และหนุ่มสาวในระดับการศึกษาสูงเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส" วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมของคนไทยในระดับการศึกษาสูงเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสระหว่างผู้ที่เคยเป็นหนุ่มสาวในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 กับผู้เป็นหนุ่มสาวในสมัยปัจจุบัน ตัวอย่างประชากร คือ กลุ่มนิสิตปีสุดท้ายของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 365 คน เป็นชาย 150 คน หญิง 214 คน และกลุ่มผู้ใหญ่ซึ่งเคยเป็นหนุ่มสาวในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จำนวน 110 คน เป็นชาย 72 คน หญิง 38 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากผลการวิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมในนวนิยายที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มค่านิยมย่อย 7 ประเภท คือ ค่านิยมเกี่ยวกับความรัก การพบปะสมาคมและการปฏิบัติตนของหนุ่มสาว การเลือกคู่ครอง การหมั้น การแต่งงาน การครองเรือน การมีบุตรและการอบรมเลี้ยงดู ทั้งหมดจำนวน 99 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ แบบ Rating Scale จำนวน 64 ข้อ แบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวซึ่งมีตัวเลือกไม่จำกัดจำนวน 30 ข้อ และแบบให้เรียงลำดับความสำคัญ 5 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มค่านิยมทั้ง 7 เรื่องและวิเคราะห์สรุปว่ามีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสของคนในระดับการศึกษาสูงหรือไม่ โดยใช้การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนิสิตและกลุ่มผู้ใหญ่ และเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงใช้ t-technique และ Chi-Square Technique ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสที่บุคคลทั้งสองกลุ่มยึดถืออยู่ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาผลของการวิจัยค่านิยมกลุ่มย่อยพบว่า (1) ค่านิยมเกี่ยวกับความรักของตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันคือ คือว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญในการแต่งงาน (2) ตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มต่างถือว่าการสมาคมกันระหว่างหนุ่มสาวเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกคู่ครอง แต่หญิงสาวไม่ควรจะไปไหนมาไหนกับชายหนุ่มสองต่อสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาค่ำคืน สำหรับสถานที่ที่หนุ่มสาวควรจะพบกันคือ บ้านของฝ่ายหญิง หนุ่มสาวในปัจจุบันปรารถนาที่จะแสดงความสนิทสนมกันได้มากกว่าหนุ่มสาวในสมัยก่อน (3) หนุ่มสาวปรารถนาที่จะเลือกคู่ครองด้วยตนเอง เป็นประการสำคัญ และคุณสมบัติที่สำคัญในการเลือกในการเลือก

คู่ครองคือ คุณธรรม การศึกษา สุขภาพ-อนามัย นอกจากนี้ชายหนุ่มมีแนวโน้มปรารถนาที่จะมีคู่ครองมากกว่าหนึ่งคน แต่ไม่ปรารถนาให้ผู้หญิงมีคู่ครองมากกว่าหนึ่งคน (4) ชายลดความสำคัญในเรื่องการประกอบพิธีหมั้นลง แต่หญิงยังเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญอยู่ (5) ค่านิยมของหญิงเกี่ยวกับอายุที่ควรจะทำการสมรส คือชายหนุ่มควรจะทำการสมรสเมื่ออายุ 30 ปีหรือมากกว่า และหญิงสาวควรจะสมรสระหว่าง 25-29 ปี (6) รายได้ของหนุ่มสาวเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการสมรส (7) หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของชายภายในครอบครัวคือ เป็นผู้นำครอบครัว หารายได้มาสู่ครอบครัว และให้การศึกษาแก่บุตร หน้าที่ของหญิงคือดูแลครอบครัว ให้ได้รับความสุข เป็นแม่บ้านอบรมเลี้ยงดูบุตรและให้การศึกษาแก่บุตร (8) ชายเห็นว่าการเขียนดียังมีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตร แต่หญิงเห็นว่าเป็นสิ่งที่พื้นสมัยแล้ว

วัฒนา พุ่มเล็ก (2513 : 48-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 232 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามนักเรียน ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาซึ่งดัดแปลงจาก The Mooney Problem Check Lists แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา และความสนใจวิชาเรียน กิจกรรมด้านต่าง ๆ และการเลือกอาชีพ ชุดที่ 2 คือ แบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับองค์ประกอบทางครอบครัว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Z-test Binomial test แบบ Nonparametric ร้อยละ และ χ^2 -test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีปัญหาด้านสุขภาพ การเงิน ครอบครัว แผนอนาคตและงานอาชีพ การเรียน การคบเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ น้อยกว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศที่นักเรียนมิได้แก้ ไม่ทราบว่าจะ

ปฏิบัติคนอย่างไรกับเพื่อนต่างเพศ และไม่แน่ใจว่าจะคบเพื่อนต่างเพศได้สนิทสนมแค่ไหน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความสัมพันธ์กับบิดา มารดา และพี่น้อง ดีกว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.02 และ 0.01 ตามลำดับ บิดามารดาที่นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาและรายได้สูงกว่า บิดามารดาที่นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ในด้านอาชีพปรากฏว่า บิดานักเรียนทั้งสองกลุ่มมีอาชีพรับราชการครู และค้าขายเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ และมารดานักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีแนวโน้มที่จะทำงานนอกบ้านมากกว่ามารดานักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ บิดามารดานักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความคิดเกี่ยวกับแผนชีวิตในอนาคตบุตร ให้คำแนะนำในเรื่องการเรียน และเป็นผู้ที่บุตรปรับทุกข์ด้วยมากกว่า บิดามารดานักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการฝึกเกี่ยวกับระเบียบวินัย ทั้งในเรื่องการให้รางวัล การลงโทษ และการตัดสินใจทำสิ่งสำคัญในครอบครัว คือ เมื่อบุตรประพฤติดีจะให้รางวัลชมเชย เมื่อบุตรประพฤติไม่ดีจะมีการลงโทษว่ากล่าวตักเตือน และตีถ้าเป็นความประพฤติหรือความผิดที่ร้ายแรง และจะให้ลูกมีส่วนรับรู้และช่วยในการตัดสินใจทำสิ่งสำคัญในครอบครัวด้วย

วาริ ว่องวินัยรัตน์ (2516 : 37-39) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความมีเหตุเกี่ยวกับกับการสมรส และชีวิตครอบครัวระหว่างผู้ที่มีการศึกษาสูงและผู้ที่มีการศึกษาต่ำ" วัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบความมีเหตุผลเกี่ยวกับการสมรสและชีวิตครอบครัวระหว่างกลุ่มการศึกษาสูงและกลุ่มการศึกษาต่ำ โดยจำแนกตามอาชีพ และรุ่นด้วย และได้คำนวณหาระดับความมีเหตุผลของสังคมไทยว่าอยู่ในระดับใด ตัวอย่างประชากร สุ่มจากบุคคล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีการศึกษาชั้นปริญญาตรี เป็นอย่างต่ำ และกลุ่มผู้มีความรู้ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยที่แต่ละกลุ่มจำแนกออกเป็น 2 อาชีพ คือ ข้าราชการและไม่ใช่ข้าราชการ และแต่ละอาชีพแบ่งออกเป็น 3 รุ่น คือ รุ่นที่ 1 อายุเฉลี่ย 60 ปี รุ่นที่ 2 อายุเฉลี่ย 40 ปี และรุ่นที่ 3 อายุเฉลี่ย 20 ปี ใช้ตัวอย่างประชากรรุ่นละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความมีเหตุผลเกี่ยวกับการสมรสและชีวิตครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 70 ข้อความ การวิเคราะห์ข้อมูลของความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวอย่างประชากรกลุ่มต่าง ๆ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน

แบบมีตัวแปร 3 ตัว (2x2x3 Factorial Design) ประกอบกับวิธีการของดันแคน (Duncan's New Multiple Range Test) และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ความมีเหตุผลเกี่ยวกับการสมรส และชีวิตครอบครัวดีกว่ากลุ่มการศึกษาคำ เมื่อศึกษาถึงตัวแปรอาชีพพบว่า ความมีเหตุผลเกี่ยวกับการสมรส และชีวิตครอบครัวของข้าราชการ และไม่ใช้ข้าราชการแตกต่างกัน

ชนิษฐา โพนนกุล (2522 : ก-ข, 17) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครอง" วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครอง และการวางแผนครอบครัว กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ตามลำดับ จำนวน 492 คน เพศชาย 276 คน เพศหญิง 216 คน อายุระหว่าง 15-30 ปี เป็นโสดนับถือศาสนาพุทธ และส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 และปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา 4 ชนิด คือ แบบสอบถามชนิดปิดและชนิดเปิด เพื่อศึกษาภูมิหลังของนักศึกษา แบบสอบถามชนิดปิดและเปิด เพื่อทราบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการวางแผนครอบครัว เครื่องมือวัดทัศนคติในด้านการเลือกคู่ครอง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าเพื่อทราบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเลือกคู่ครอง และเครื่องมือวัดทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งดัดแปลงจาก PAR I (A Parental Attitude Research Instrument) ของเชฟเฟอร์ และเบลล์ (Schaefer and Bell) และจากการศึกษาวิจัยของ สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ และไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครอง นักศึกษามีแนวโน้มที่จะเลือกคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตน โดยเฉพาะความคล้ายคลึงด้านการนับถือศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และบุคลิกภาพ ในด้านความสัมพันธ์ทางเพศ นักศึกษามีทัศนคติว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตครอบครัวและคู่ครองทุกคนควรมีความรู้เรื่องเพศศึกษา

แต่ไม่เห็นด้วยกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาหญิงมีทัศนคติไม่เห็นด้วยมากกว่านักศึกษาชาย ในด้านทัศนคติต่อการแต่งงานตามทัศนะเก่าและทัศนะใหม่ นักศึกษาทั้งชายและหญิงเห็นด้วยกับการแต่งงานในทัศนะใหม่ และมีแนวโน้มที่จะรับทัศนะของการแต่งงานแบบใหม่มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เห็นด้วยกับทัศนคติของการแต่งงานแบบเก่าอยู่หลายประการ เช่น การที่คู่ครองจะต้องมีความรัก ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีต่อกันและกันตลอดไป และฝ่ายชายจะต้องเป็นผู้นำของครอบครัว เป็นต้น

2. ทัศนคติของนักศึกษาต่อการวางแผนครอบครัว นักศึกษาส่วนมากมีความเข้าใจความหมายของการวางแผนครอบครัว รวมทั้งมีความรู้และความสนใจที่จะเรียนรู้วิธีการของการวางแผนครอบครัว โดยนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจากสื่อมวลชน และจากหนังสือ หรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่าคู่ครองควรมีความรู้เรื่องการคุมกำเนิด เพราะจะช่วยให้ครอบครัวมีบุตรได้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจและสามารถกำหนดระยะเวลาของการมีบุตรได้ ในด้านทัศนคติต่อวิธีปฏิบัติในการวางแผนครอบครัว นักศึกษาคิดว่าคู่ครองควรมำวิธีการคุมกำเนิดมาใช้ และนักศึกษาทั้งชายและหญิงให้ข้อคิดว่าผู้ที่ทำหน้าที่คุมกำเนิดคือคู่ครองของตน ในด้านความต้องการมีบุตรนักศึกษาทั้งสองเพศมีความปรารถนาที่จะมีบุตร แต่ไม่เห็นด้วยในการมีบุตรทันทีภายหลังการแต่งงานและส่วนมากต้องการมีบุตรเพียงสองคน

รัชณี วิเศษสังข์ (2518 : 63-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "จรรยาวิพากษ์ของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจรรยาวิพากษ์ของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงว่าเด็กวัยรุ่นชายและเด็กวัยรุ่นหญิงจะมีจรรยาวิพากษ์แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ฐานะของสิ่งเร้า เพศของสิ่งเร้า รวมทั้งสถานการณ์มีผลต่อจรรยาวิพากษ์ของเด็กวัยรุ่นอย่างไร ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 13 ปี ถึง 18 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้น ม.ศ.1 ถึง ม.ศ.5 ปีการศึกษา 2517 จำนวน 418 คน เป็นชาย 212 คน จากโรงเรียนรัฐบาลชาย 2 แห่ง คือ โรงเรียนสวนกุหลาบ และโรงเรียนวัดสุทธิวราราม และหญิง

206 คน จากโรงเรียนรัฐบาลหญิง 2 แห่ง คือ โรงเรียนสตรีวิทยา และโรงเรียนสายน้ำผึ้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 90 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์ในรูปของพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงขึ้น 18 ประการ ได้แก่ รักกันไม่เคยถูกเนื้อต้องตัวกัน ไปเที่ยวด้วยกันสองต่อสองกลางคืนบ่อย ๆ ไปดูภาพยนตร์ นั่งคุยกันในคอฟฟี่ชอป นัดพบกันอย่างเปิดเผย นัดพบกันอย่างลับ ๆ ภูมิใจกันเดินไปตามถนน ภูมิใจกันในที่ลับตาคน โอบกอดกันไปตามถนน โอบกอดกันในที่ลับตาคน บ้อนอาหารให้กันในร้านอาหาร บ้อนอาหารให้กันที่ลับตาคน นอนหนุนตักกันในสวนสาธารณะ นอนหนุนตักกันในที่ลับตาคน กอดจูบกันในโรงภาพยนตร์ กอดจูบกันในที่ลับตาคน ได้เสียกันโดยมีนัยหมายจะแต่งงานกัน ได้เสียกันโดยไม่ได้แต่งงานกัน และได้กำหนดฐานะของชายหญิงผู้กระทำพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์มี 5 แบบ คือ เป็นนักเรียนทั้งชายและหญิง ชายหนุ่มกับหญิงสาว ชายแต่งงานแล้วกับหญิงสาว ชายหนุ่มกับหญิงแต่งงานแล้ว และชายแต่งงานแล้วกับหญิงแต่งงานแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินค่าพฤติกรรมของชายหญิงในแต่ละฐานะว่าถูกต้อง ชอบ และจะทำเพียงใด ในช่วงของการประเมิน 5 ช่วง คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด และไม่เคย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนน จรรยาวิพากษ์ในแต่ละฐานะของผู้กระทำพฤติกรรม แยกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง เพศของผู้กระทำพฤติกรรมของสถานการณ์ ทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างของคะแนนในด้านเพศของกลุ่มตัวอย่าง ฐานะของสิ่งเร้าและเพศของสิ่งเร้าในแต่ละสถานการณ์ รวม 17 สถานการณ์ และทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างของคะแนนในด้านเพศของกลุ่มตัวอย่าง สถานการณ์และเพศของสิ่งเร้าในแต่ละฐานะของสิ่งเร้ารวม 5 ฐานะ โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 3 ชั้น ที่มีการวัดซ้ำ 1 ตัวแปร (Three-Factor Experiment with Repeated Measures One Factor)

ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงมีจรรยาวิพากษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกสถานการณ์ที่ระดับ .01 และจากค่าเฉลี่ยพบว่า เด็กวัยรุ่นชายมีจรรยาวิพากษ์ต่อพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ว่าถูกต้องสูงกว่าเด็กวัยรุ่นหญิงใน 16 สถานการณ์ ส่วนอีก 2 สถานการณ์ คือ สถานการณ์ที่ชายหญิงรักกัน ไม่ถูกเนื้อต้องตัวกัน และสถานการณ์ที่ชายหญิงนัดพบกันอย่างเปิดเผยว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีจรรยาวิพากษ์ต่อพฤติกรรมทั้งสองนี้ว่าถูกต้องสูงกว่าเด็กวัยรุ่นชาย

สมาน กำเนิด (2520 : 110-115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก" วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวิธีการอบรมเลี้ยงดู

ของพ่อแม่ที่แตกต่างกัน 3 แบบ คือ แบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบประชาธิปไตย จะมีผลทำให้เด็กปรับตัวแตกต่างกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ของโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 271 คน โดยใช้แบบทดสอบการอบรมเลี้ยงดูและแบบทดสอบการปรับตัว ผลการวิจัยพบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่แตกต่างกัน ทำให้เด็กปรับตัวแตกต่างกัน และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปรับตัวดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โกวิท กระจำง (2522 : 61-65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาประชากรศึกษา ของนักเรียนที่มีภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมต่างกันในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในกรุงเทพมหานคร" วัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาประชากรศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ เฉพาะในด้าน เพศ สถานที่ตั้งบ้านเรือนของบิดามารดา อาชีพของบิดา และของมารดา ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาของมารดาและของพี่ รายได้ของครอบครัวและจำนวนพี่น้อง ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในกรุงเทพมหานคร จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่บิดามีอาชีพต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบด้วยวิธีของเซฟเพ่ พบว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขายหรือเจ้าของกิจการมีผลสัมฤทธิ์แตกต่างจากนักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการ โดยนักเรียนที่บิดามีอาชีพค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการ แต่ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่บิดามีอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง ส่วนนักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการเกษตรกรและรับจ้างมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่บิดาได้รับการศึกษาระดับสูงสุดต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบด้วยวิธีของเซฟเพ่ พบว่า นักเรียนที่บิดาไม่ได้รับการศึกษา และได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่บิดาได้รับการศึกษาระดับเตรียมอุดม แต่ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่บิดาได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ส่วนนักเรียนที่บิดา

ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เตรียมอุดม และอุดมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่แตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนจากการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพของมารดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดาไม่แตกต่างกัน

ปริยา อ้นตระกูล (2522 : 149-154) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครในด้านเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัว" วัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงว่านักเรียนที่มีลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน จะมีความรู้และทัศนคติในด้านเพศศึกษา และการวางแผนครอบครัวแตกต่างกันมากน้อยประการใด ตลอดจนต้องการทราบว่ายังมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความรู้ และทัศนคติในเรื่องนี้ และต้องการทราบถึงแนวความคิด ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัว ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 965 คน แบ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล 483 คน นักเรียนโรงเรียนเอกชน 482 คน ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 15-21 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีความรู้เรื่องเพศศึกษามากกว่านักเรียนชาย แต่นักเรียนชายมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวดีกว่านักเรียนหญิง นักเรียนที่บิดามีอาชีพเป็นแพทย์ บุรุษพยาบาลจะมีความรู้ด้านเพศศึกษามากกว่าอาชีพอื่น ๆ ส่วนนักเรียนที่บิดามีอาชีพทอผ้า ทำสวน ทำไร่ จะมีความรู้เรื่องนี้น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่ไม่ว่าบิดาจะมีอาชีพใดก็ตาม นักเรียนจะมีทัศนคติต่อเพศศึกษาเหมือนกันและมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่บิดามีอาชีพ ลูกจ้าง กรรมกร จะมีทัศนคติที่ดีหรือเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากที่สุด นักเรียนที่มีอาชีพด้านธุรกิจส่วนตัวจะมีความรู้ด้านเพศศึกษามากที่สุด ส่วนนักเรียนที่มารดามีอาชีพทอผ้า ทำสวน ทำไร่ จะมีความรู้ต่อเรื่องนี้ต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนทัศนคติในด้านเพศศึกษา ตลอดจนความรู้และทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวนั้น ไม่แตกต่างกัน ส่วนในการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัวนั้น พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะมีการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนถึงร้อยละ 91.2 และต้องการให้เริ่มสอนเพศศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 นักเรียนชายส่วนใหญ่ต้องการให้จัดสอนเพศศึกษาเป็นวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะ ส่วนนักเรียนหญิงส่วนใหญ่ต้องการให้สอดแทรกเข้าในวิชาสุขศึกษา และ

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้จัดสอนเพศศึกษาเป็นวิชาบังคับโดยใช้เวลาหนึ่งคาบต่อหนึ่งสัปดาห์ ครูที่สอนควรเป็นครูที่สมรสแล้ว นักเรียนชายเห็นว่า ครูที่สอนนั้นจะเป็นครูชายหรือหญิงก็ได้ แต่นักเรียนหญิงต้องการให้ครูชายสอนนักเรียนชาย และครูหญิงสอนนักเรียนหญิง ในด้านการวางแผนครอบครัวนั้น นักเรียนส่วนใหญ่เคยทราบเกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดถึงร้อยละ 93.3 และที่ตอบว่าไม่ทราบมีร้อยละ 4.8 แหล่งที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดของนักเรียนส่วนใหญ่มาจากหลาย ๆ ฝ่าย ประกอบกัน คือ จากบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ แพทย์ พยาบาล เพื่อน และสื่อมวลชน นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด 4 วิธี ถึงร้อยละ 23.6 และเห็นว่าระดับชั้นที่ควรเริ่มสอนเรื่องการวางแผนครอบครัวนั้น ร้อยละ 42.8 ของนักเรียนทั้งหมดเห็นว่าควรเริ่มสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

อรพินทร์ ชูชม (2523 : 97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิทย์-คณิต, ศิลป์-ภาษา, ศิลป์-คณิต กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, ปีที่ 5, ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนรัฐบาล เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,146 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแยกประเภท และสุ่มตัวอย่างโรงเรียนแบบแยกประเภท โดยแยกตามท้องที่การศึกษา จาก 5 ท้องที่การศึกษา ได้โรงเรียนจำนวนทั้งหมด 8 โรงเรียน ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปเก็บข้อมูลเองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งทางโรงเรียนจัดเก็บให้แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นชั้น ๆ ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุชาติ โสมประยูร (2523 : 53-56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนิสิตศึกษาศาสตร์ปีสุดท้ายที่มีต่อชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว และการสอนเพศศึกษา" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตที่เคยเรียนและนิสิตที่ไม่เคยเรียนรายวิชาต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว และการสอนเพศศึกษา ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน ๕๐๐ คน ซึ่ง

ค้มาจากนิสิตศึกษาศาสตร์ปีสุดท้ายในระดับปริญญาตรี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เคยเรียนวิชา
ดังกล่าว 401 คน และกลุ่มที่ไม่ได้เรียน 499 คน ตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นจากคณะศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ จำนวน 15 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่
ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน 100 ข้อ คือ เรื่องชีวิตครอบครัวและการวางแผน
ครอบครัว 63 ข้อ และเรื่องการสอนเพศศึกษา 37 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชายและ
หญิงที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว และการ
สอนเพศศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว และการ
สอนเพศศึกษาไม่แตกต่างกัน

นันทวล ไชยวรรณ (2524 : 91-92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้
เรื่องเพศในสตรีที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนา" วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้เรื่องเพศใน
สตรีที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนา ตัวอย่างประชากรเป็นสตรีที่ตั้งครรภ์และไม่ปรารถนาให้การ
ตั้งครรภ์ดำเนินต่อไปโดยไปทำให้เกิดการแท้งด้วยวิธีใดก็ตาม จนกระทั่งเกิดภาวะแทรกซ้อน
ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี หรือวชิรพยาบาล ระหว่าง 8 พฤษภาคม - 10
มิถุนายน 2524 จำนวน 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความรู้
เรื่องเพศ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา จำนวน 35 ข้อ
ผลการวิจัย พบว่า อายุ การศึกษา และอาชีพ มีผลทำให้ความรู้เรื่องเพศแตกต่างกัน เมื่อ
วิเคราะห์ความรู้เรื่องเพศด้านต่าง ๆ พบว่า ระดับการศึกษามีผลทำให้ความรู้เรื่องเพศด้าน
ชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง และการวางแผนครอบครัว
แตกต่างกัน และอาชีพมีผลทำให้ความรู้เรื่องเพศด้านชีววิทยาและสังคมวิทยา เกี่ยวกับการ
วางแผนครอบครัวแตกต่างกัน แต่ไม่มีผลต่อความรู้เรื่องเพศด้านจิตวิทยาและด้าน
สังคมวิทยาเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง

วารุณี วงศ์วิเชียร (2524 : 101-108) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เจตคติ
ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของนักศึกษาที่นับถือพระพุทธศาสนา และศาสนาอิสลาม
ที่เรียนและไม่เรียนประชากรศึกษาในสถาบันผลิตครูภาคใต้" วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและ
เปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาที่นับถือพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลามที่เรียนและไม่เรียน
ประชากรศึกษาในสถาบันผลิตครูภาคใต้ที่มีต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันผลิตครูภาคใต้ จำนวน 200 คน โดยแบ่ง นักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 50 คน คือกลุ่มที่นับถือพระพุทธศาสนาที่เรียนประถมศึกษา กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามที่เรียนประถมศึกษา กลุ่มที่นับถือพระพุทธศาสนาที่ไม่เรียนประถมศึกษา และกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามที่ไม่เรียนประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว และคำถามวัดเจตคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว 5 ด้าน คือ ขนาดครอบครัว อายุแรกสมรส ระยะเวลาการมีบุตรคนแรกและช่วงห่างของบุตรคนต่อ ๆ ไป ขนาดครอบครัว และการสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวการวิเคราะห์ข้อมูลนำคะแนนเจตคติที่ได้มาคำนวณ หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความแปรปรวน(s^2)ของ นักศึกษาแต่ละกลุ่ม ทดสอบเจตคติของกลุ่มนักศึกษาว่าไปในทางบวกหรือลบด้วย t-test เปรียบเทียบระดับเจตคติของกลุ่มนักศึกษาด้านศาสนา การเรียนกับไม่ได้เรียน ประชากรศึกษาค้นคว้าด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-Ways Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทุกกลุ่มมีเจตคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิต ครอบครัวไปในทางบวก ส่วนเจตคติต่อการตัดสินใจในแต่ละด้านของชีวิตครอบครัว นักศึกษา ทุกกลุ่มมีเจตคติไปในทางบวกเช่นเดียวกัน

วาทิต อุคความาศย์ (2524 : 142-155) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร" วัดผลประสงค์เพื่อ ศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส และค่านิยมของแต่ละองค์ประกอบของการสมรสของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 เรื่อง คือ การมีนิต ระยะเวลา รู้จักกันก่อนสมรส การหมั้นและสินสอด พิธีสมรส อายุแรกสมรส การเลือกคู่ครอง ที่อยู่อาศัย หลังการสมรส เป้าหมายของการสมรส ขนาดครอบครัว สิทธิและหน้าที่ของสามีและภรรยา สิ่งที่จะยึดถือในชีวิตสมรสที่เป็นสุข การปรับตัวในชีวิตสมรส และการสมรสใหม่ ว่าจะ เป็น ค่านิยมเชิงบวก หรือลบ และค่านิยมแบบประเพณีนิยม สมัยกึ่งกลางหรือสมัยนิยม และเพื่อ เปรียบเทียบค่านิยมดังกล่าวตามตัวแปรด้านเพศ การเรียนและไม่ได้เรียนประถมศึกษา แผนกวิชาที่เรียน จำนวนพี่น้อง และสถานภาพของบิดา-มารดา ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งกลุ่ม ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 453 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ชุด คือ ชุดที่ให้วัดค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเชิงบวกหรือลบ และชุดที่ใช้วัดค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสแบบประเพณีนิยม สมัยกึ่งกลางหรือสมัยนิยม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้รับไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพื่อตีความหมายลักษณะค่านิยมแล้วนำไปทดสอบทางสถิติ เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสตามตัวแปรต่าง ๆ อันได้แก่ ตัวแปรด้านเพศ และที่เรียน และไม่ได้เรียนประถมศึกษาได้ทดสอบด้วยค่าสถิติ ส่วนตัวแปรด้านแผนกวิชา จำนวนพี่น้องและสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา ทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็นำไปทดสอบความแตกต่างทีละคู่ตามวิธีของ Sheffe ที่ระดับ 0.5

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ ๙7.79) มีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเป็นบวก และร้อยละ 2.21 เท่านั้นที่มีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเป็นลบ และในส่วนของค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสแบบประเพณีนิยม สมัยกึ่งกลาง หรือสมัยนิยม พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.0 มีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเป็นแบบสมัยนิยม และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.0 มีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเป็นแบบสมัยกึ่งกลาง แต่ไม่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเป็นแบบประเพณีนิยม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันตามตัวแปรด้านเพศ มีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสที่เป็นบวก ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ และมีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสที่เป็นแบบสมัยกึ่งกลาง หรือสมัยนิยม กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันตามตัวแปรด้านเพศ มีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสในบางองค์ประกอบของการสมรสที่เป็นบวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสในบางองค์ประกอบของการสมรสที่เป็นแบบสมัยกึ่งกลาง หรือสมัยนิยม แตกต่างกันเช่นกัน

จงกล นาทีริญ (2525 : 119-123) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสนใจทางด้านเพศศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทดลอง กรุงเทพมหานคร" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจทางด้านเพศศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทดลองกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบความสนใจทางด้านเพศศึกษาของนักเรียนระหว่าง (1) นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง (2) นักเรียนที่มีอายุ 10-12 ปี กับนักเรียนที่มีอายุ 13-15 ปี (3) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับนักเรียนที่ได้รับ

อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (4) นักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวสูง กับนักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวต่ำ (5) บุตรคนโต บุตรคนกลาง บุตรคนสุดท้อง ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทดลอง กรุงเทพมหานคร 13 โรงเรียน จำนวน 434 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแยกประเภท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่า ท (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีของ เซฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทดลองกรุงเทพมหานคร มีความสนใจทางด้านเพศศึกษาในระดับปานกลาง โดยสนใจหมวดชีวิตครอบครัวเป็นอันดับหนึ่ง และสนใจหมวดกิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาเป็นอันดับสุดท้าย

2. นักเรียนที่มี เพศ อายุ การอบรมเลี้ยงดู สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และลำดับการเกิดที่แตกต่างกัน มีความสนใจทางด้านเพศศึกษารวมทุกหมวด ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

3. นักเรียนสนใจหัวข้อ "เรื่องการมีความรัก" มากที่สุด รองลงมาคือ สนใจหัวข้อ การสัมพันธ์มนุษย์ วิธีการที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุข การมีประจำเดือน การมีน้ำอสุจิ และกะเทย ตามลำดับ

กุลวรรณ วิทยาวงศจุจิ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว เปรียบเทียบสัมพันธระหว่างเด็กวัยรุ่นกับพ่อ และสัมพันธภาพระหว่างเด็กวัยรุ่นกับแม่ และศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน และศึกษาแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จำนวน 499 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว และแบบทดสอบการปรับตัว ผลการวิจัยพบว่า

1. สัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพกับแม่ดีกว่ามีสัมพันธภาพกับพ่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กวัยรุ่นหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน
4. เด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเด็กวัยรุ่นเรียนสูงขึ้น

จริยา พงศ์วิวัฒน์ (2526 : 128-132) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ทัศนคติและความต้องการของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเรื่องเพศศึกษา" วัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความรู้ ทัศนคติ และความต้องการของนักศึกษาในเรื่องเพศศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเรื่องเพศศึกษาและเป็นแนวทางของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์และผู้สนใจจะได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับเพศศึกษาต่อไป ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 650 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องน้อยลงในเรื่องเพศศึกษาอย่างจำกัด โดยนักศึกษาเข้าใจความหมายของเพศศึกษา แต่มีความเข้าใจที่ถูกต้องน้อยลงในเรื่องการวางแผนครอบครัว และการคุมกำเนิด ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของเพศศึกษา ในเรื่องสุขภาพอนามัย และการปฏิบัติตนในเรื่องเพศ นักศึกษาเข้าใจเรื่องการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การมีประจำเดือน แต่นักศึกษามีความเข้าใจที่คลุมเคลือในเรื่องการผันแปร และมีความรู้ที่น้อยลงในรายละเอียด เช่น ผลของการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ผลของการมีประจำเดือน และความรู้เรื่องชนิดของแกมโรค ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ นักศึกษามีความเข้าใจที่ถูกต้องถึงสาเหตุส่วนใหญ่ของพฤติกรรมรักร่วมเพศ นักศึกษาส่วนใหญ่ปรึกษาเรื่องราวทางเพศกับเพื่อนสนิทเพศเดียวกัน และมีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยในความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง ส่วนในเรื่องการปฏิบัติตน และพฤติกรรมทางเพศ นักศึกษา

มีทัศนคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างเพศ การอยู่เป็นโสดและการแต่งงาน แต่นักศึกษายังอยู่ภายใต้ค่านิยม มาตรฐานสองชั้น(Double Standard) ซึ่งเป็นความไม่เสมอภาคของสังคมในการคาดหวังพฤติกรรมของแต่ละเพศต่างกัน เช่น ชายสามารถมีพฤติกรรมทางเพศได้โดยเสรีและได้รับการยกย่อง ในขณะที่พฤติกรรมทางเพศของหญิงจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแต่งงาน และจารีตประเพณี นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยกับการทำแท้งในกรณีจำเป็นแต่มีทัศนคติที่ขัดแย้งกันในเรื่อง การทำแท้งเป็นการคุมกำเนิด และนักศึกษาชายมีความเชื่อที่ผิดในเรื่องการเป็นกามโรค ในเรื่องของการปฏิบัติตนและพฤติกรรมทางเพศนี้ มีความแตกต่างในทัศนคติของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงในบางกรณี ปัญหาของนักศึกษา ได้แก่ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างหน้าตาและการคบเพื่อนมีความแตกต่างระหว่างปัญหาในการคบเพื่อนต่างเพศของนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง

เฉลียว นุริภักดี และคณะ (2526 : หน้า 37-40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พ่อในสังคมไทย" วัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจข้อมูลความจริงเกี่ยวกับบทบาทของพ่อที่ปรากฏในสังคมไทย เนื้อเรื่องการวิจัยประกอบด้วย บทบาทและหน้าที่ของพ่อที่สะท้อนจากวรรณคดีไทย ปัญหาในปัจจุบันที่เกี่ยวกับพ่อในสถาบันครอบครัว ความสำคัญของพ่อ คุณสมบัติที่ดีของพ่อ ข้อผิดพลาดของพ่อ ปัญหาหนักใจที่ผู้เป็นพ่อประสบหรือที่เรียกว่า "หัวอกพ่อ" และแนวทางปัญหา และเผยแพร่บทบาทของพ่อ หรือที่เรียกว่า "การผดุงเกียรติพ่อ" กลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้งสิ้น 626 คน แยกเป็น 6 กลุ่ม คือ (1) พ่อตัวอย่างซึ่งมาในงานวันที่ 5 ธันวาคม 2525 ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร 100 คน (2) กลุ่มภรรยาของพ่อตัวอย่าง 18 คน (3) กลุ่มพ่อทั่วไป 84 คน (4) กลุ่มภรรยาของพ่อทั่วไป 84 คน (5) กลุ่มลูก 88 คน (6) กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ 90 คน (7) กลุ่มตัวอย่างบุคลากรทางศาสนา เช่น สงฆ์ ฯลฯ ซึ่งสุ่มได้จากทุกภาคของประเทศ 83 คน (8) กลุ่มสื่อมวลชน 79 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 8 ชุด แต่ละชุดจะใช้ สำหรับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ หากคำร้อยละ ผลการวิจัยสรุปประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้คือ

1. เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพ่อที่มีต่อลูก ตามที่สะท้อนไว้ในวรรณคดีต่างๆ ของไทย สรุปได้ว่า พ่อมีบทบาท และหน้าที่ใหญ่ ๆ 4 ประการคือ เลี้ยงดูลูกให้ความรักและความห่วงใย อบรมสั่งสอนลูก ให้การศึกษาแก่ลูก และหาผู้ครองให้ลูก

2. เกี่ยวกับความสำคัญของพ่อ สรุปลงได้ว่า พ่อเอง ภรรยาพ่อ และลูก ๆ เห็นว่า พ่อมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อครอบครัว ถ้าขาดพ่อครอบครัวจะได้รับความกระทบกระเทือนมาก โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้คือ การดูแลลูกและภรรยาให้ได้รับความรัก ความอบอุ่นการเป็นกำลังเศรษฐกิจของครอบครัว การดูแลลูกให้ได้รับการศึกษาสูง การอบรมสั่งสอนให้ลูกประพฤติดี การเป็นผู้นำให้แก่ครอบครัว การเป็นหลักของความสามัคคีกลมเกลียวในครอบครัว และเครือญาติ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก การเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งทางใจของลูกและภรรยาและการให้ทรัพย์สินเงินทองหรือช่วยเหลือสร้างฐานะแก่ลูก

3. เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ดีของพ่อ สรุปลงได้ว่าพ่อที่จะต้องประพฤติอยู่ในกรอบ 5 ประการคือ เป็นพ่อที่ดีของลูก เป็นสามีที่ดีของภรรยา เป็นหัวหน้าที่ดีของครอบครัว เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว และเป็นพลเมืองดีของสังคม

4. เกี่ยวกับข้อผิดพลาดของพ่อ สรุปลงได้ว่าผู้เป็นพ่อเอง ภรรยาพ่อ และลูก ๆ เห็นว่าสิ่งที่อาจถือได้ว่าเป็นข้อผิดพลาดบกพร่องของพ่อ ได้แก่ การมีภรรยาหลายคน การทะเลาะตบตีภรรยา การแสดงโมโหเกรี้ยวกราดกับลูก การขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว เทียวเตร่ทั้งบ้าน ไม่เอาใจใส่ทุกข์สุขของครอบครัว เล่นการพนัน ดื่มสุราเมาเมามัวเป็นนิจ ใช้จ่ายเงินมากจนเป็นหนี้สิน ทำโทษลูกด้วยอารมณ์ และเอาแต่ใจตนเองเป็นใหญ่

5. เกี่ยวกับปัญหาคับอกคับใจในหัวอกของพ่อ สรุปลงได้ว่า พ่อมีความหนักใจและกังวลใจมากในช่วงของอายุตั้งแต่ 30-50 ปี คงเป็นเพราะเป็นวัยที่ต้องสร้างฐานะให้มั่นคงเพื่อครอบครัว หลังจากนั้นจึงค่อยเบาใจขึ้นสำหรับเรื่องที่พ่อมักหนักใจกังวลใจ ได้แก่ เรื่องไม่มีเงินเพื่อให้การศึกษาที่ดีแก่ลูก เรื่องเศรษฐกิจทั่วไปของครอบครัว เรื่องความประพฤติของลูก เช่น ลูกไม่เชื่อฟัง ทำตัวเกเร ไม่ขยันเรียน และลูก ๆ ทะเลาะกัน ลูกสาวคบเพื่อนชายลูกชายติดคอบายมุข เป็นต้น

6. เกี่ยวกับแนวทางที่จะผดุงเกียรติของพ่อ สรุปลงได้ว่า พ่อทั้งหลายควรประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งคุณสมบัติที่ดีของพ่อ ภรรยาและลูก ๆ ก็ควรมีแนวปฏิบัติที่ดีบางอย่างอันจะช่วยให้พ่อสุขสบายใจ ไม่ต้องหนักใจกังวลใจ เท่ากับเป็นการช่วยผดุงเกียรติของพ่อและนอกจากนั้นสังคมโดยรวมทั้งสื่อมวลชนและการศึกษาคควรจะได้ช่วยกันเผยแพร่บทบาทและคุณสมบัติที่ดีของพ่อ ให้เป็นค่านิยมพื้นฐานซึ่งยอมรับกันทั่วไปในสังคมไทย

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526 : 120-134) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ เจตคติ และประสมการณ์เกี่ยวกับ เรื่องเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ และประสมการณ์เกี่ยวกับ เรื่องเพศของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ เจตคติ และประสมการณ์เกี่ยวกับ เรื่องเพศของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปร ด้านเพศ สหวิชาที่เรียน สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาของบิดาและกลุ่มผู้เลี้ยงดู กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งสายสามัญและสายอาชีพใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 658 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย เป็นแบบวัดความรู้ เจตคติ และประสมการณ์เกี่ยวกับ เรื่องเพศ โดยมีองค์ประกอบ ของเนื้อหา 4 ลักษณะใหญ่คือ ลักษณะทางชีววิทยา สุขวิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและหญิงมีความรู้เกี่ยวกับ เพศปานกลาง และมีความรู้ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องเพศระดับ ปานกลางทั้งหมด โดยกลุ่มที่บิดาและมารดามีการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความรู้แตกต่างจาก กลุ่มที่บิดาและมารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ส่วนความรู้กลุ่มที่บิดาและมารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วิมลศิริ ชำนาญเวช (อ้างถึงใน บทบัณฑิตย 2526 : 268-278) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "อนาคตของกฎหมายครอบครัวไทย" วัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับอนาคต กฎหมายครอบครัวไทยควรเป็นอย่างไร ทัศนคติที่ศึกษานั้นประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ เรื่อง การจดทะเบียนสมรส ความบริสุทธิ์ของคู่สมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว ความรับผิดชอบของ บิดามารดาต่อบุตร กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 200 คน เป็นชายหญิงที่อายุเกิน 25 ปี กลุ่มละ 50 คน และชายหญิงที่อายุ ไม่เกิน 25 ปี กลุ่มละ 50 คน กลุ่มประชากรที่มีอายุ เกิน 25 ปีนั้น ประกอบด้วย อาสาสมัครของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยที่ทำงาน ด้านสวัสดิการครอบครัวและเด็ก กับอาสาสมัครของสมาคมวางแผนครอบครัว ซึ่งเข้ารับการ อบรมเป็นวิทยากรสอนเพศศึกษาในโรงเรียนและอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยส่วนกลุ่มอายุไม่เกิน 25 ปีนั้น เป็นนิสิตชั้นปีที่ 3 ของคณะนิติศาสตร์ ซึ่งกำลัง

ศึกษาวิชากฎหมายลักษณะครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทศคดีเรื่องการจดทะเบียนสมรส คนหนุ่มสาวเห็นว่ามีควมสำคัญน้อยลง ต้องการทดลองอยู่ร่วมกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสมากขึ้น และถ้าเลือกได้จะเลือกทำงานสมรสโดยไม่จดทะเบียนสมรสเพิ่มขึ้น

2. ทศคดีเรื่องความยุติธรรมของคู่สมรส กลุ่มอายุเกิน 25 ปี เห็นว่าความบริสุทธิ์ของหญิงเป็นสิ่งสำคัญ หญิงไม่ควรเสียตัวก่อนการสมรส คิดเป็นร้อยละ 64 กลุ่มหนุ่มสาว(อายุไม่เกิน 25 ปี) เห็นว่าความบริสุทธิ์ของหญิงไม่ใช่สิ่งสำคัญ ความเข้าใจกัน อธิษาคัยต้องกันสำคัญยิ่งกว่าความบริสุทธิ์ของเจ้าสาว สำหรับความบริสุทธิ์ของเจ้าบ่าวนั้น ทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่าไม่ต้องรักษาไว้ แต่กลับเห็นว่าชายควรมีประสบการณ์ทางเพศกับหญิงอื่นก่อนทำการสมรสกลุ่มอายุเกิน 25 ปี เห็นด้วยร้อยละ 62 กลุ่มอายุไม่เกิน 25 ปี เห็นด้วยร้อยละ 75

3. ทศคดีเรื่องระบบหัวเดียวเมียเดียว ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มยังนิยมการสมรสแบบหัวเดียว เมียเดียว และเห็นว่าควรจะลงโทษทางอาญาแก่ผู้สมรสซ้อน กลุ่มอายุเกินกว่า 25 ปี เห็นด้วยร้อยละ 82 กลุ่มอายุไม่เกิน 25 ปี เห็นด้วยร้อยละ 65 สำหรับปัญหาที่ว่าควรลงโทษทางอาญาแก่ผู้ที่นอกใจคู่สมรสหรือไม่ กลุ่มหนุ่มสาว เห็นว่าควรลงโทษมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 25 ปี

4. ทศคดีเรื่องความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อบุตร ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าบิดาควรรับผิดชอบอุปการะเลี้ยงดูบุตรไม่ว่าจะเกิดจากหญิงที่จดทะเบียนสมรสด้วยหรือไม่ สำหรับความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากชายคู่กรณีไม่ยอมรับผิดชอบ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่ม เห็นว่าหญิงควรรับผิดชอบประจำเดือนเพื่อระงับการตั้งครรภ์โดยเร็ว โดยกลุ่มอายุเกิน 25 ปี เห็นด้วยน้อยกว่า กลุ่มอายุไม่เกิน 25 ปี คอปัญหาที่ว่าควรแก้กฎหมายอาญาเรื่องการทำแท้งให้ทำได้กว้างขึ้นกว่าที่บัญญัติไว้ในปัจจุบันที่อนุญาตให้ทำได้เฉพาะกรณีจำเป็น ต้องทำเพื่อสุขภาพของหญิงหรือ เมื่อหญิงตั้งครรภ์จากการข่มขืน เท่านั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าควรแก้กฎหมายอาญาเรื่องการทำแท้งให้กว้างกว่าเดิม โดยกลุ่มหนุ่มสาวเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 25 ปี และคอปัญหาที่ว่าเมื่อหย่ากันปัจจุบันนี้กฎหมายบัญญัติให้ตกลงแบ่งบุตรกันปกครอง ถ้าแบ่งไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด ถ้าคู่สมรสจะตกลงปกครอง

บุตรร่วมกันต่อไปจะได้หรือไม่ เพราะบุตรต้องการทั้งบิดา มารดา กลุ่มหนุ่มสาวเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอายุเกิน 25 ปี

จันทร์เพ็ญ สิริพิพัฒน์ (2526 : 103-106) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและพฤติกรรมทางเพศ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจของครอบครัว ที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และพฤติกรรมทางเพศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากโครงการการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว เป็นโครงการของงานฝึกอบรม กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลระหว่างปี 2523 นิสิตที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด 1,910 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ (Yule's Q Typalological Analysis) และ (Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า นิสิตเกือบทั้งหมดมีระดับของความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวเป็นอย่างดีคือ รู้จักวิธีคุมกำเนิดเกือบทุกวิธี และยังสามารถอธิบายวิธีต่าง ๆ เหล่านั้นได้ดี นอกจากนี้นิสิตส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นด้วยอย่างมากต่อการวางแผนครอบครัว และตั้งใจที่จะใช้วิธีการวางแผนครอบครัวในอนาคต และพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดา มารดา ไม่มีผลต่อความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และพฤติกรรมทางเพศของนิสิตแต่เพศมีผลต่อความรู้ ความตั้งใจที่ใช้การวางแผนครอบครัวในอนาคต และทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ

ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (2527 : 134-139) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทยในด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย จิตใจ อารมณ์ สังคม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 11,555 คน จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงให้เป็นตัวแทนภาคกลาง เหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออก และภาคใต้ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและอัตราส่วนร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มวัยรุ่นเพศชายตอนต้น ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะหน้าที่ของอวัยวะเพศ ส่วนวัยรุ่นตอนกลาง และตอนปลายมีความรู้จาก ครู อาจารย์ ในด้านครอบครัว วัยรุ่นส่วนใหญ่

ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น มีความรัก ความเข้าใจกันต้องการแต่งงานด้วยความรักและคนที่มีการศึกษา ทั้ง ๆ ที่ส่วนใหญ่บอกว่ายังไม่มีคู่รัก

ประเทือง วงศ์ประเสริฐ (2527 : 71-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาบุคลิกภาพของเด็ก และเยาวชนที่บ้านกรงูณาและบ้านปราณี" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพที่แตกต่างกันจากการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันของเด็ก และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง โดยจำแนกตามเพศ วัย ระดับการศึกษาของบิดามารดา สัมพันธภาพของบิดามารดา และฐานะของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นเด็กและเยาวชนอายุ 13-21 ปี จำนวน 286 คน จากบ้านปราณี 53 คน บ้านกรงูณา 233 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น แบ่งตามแผนการเรียน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของนิภาพรรณ โสมนะพันธ์และแบบทดสอบบุคลิกภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวของเมอดส์เลย์ (Maudsley Personality Inventory) ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน และทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักแบบลงโทษและแบบเรียกร้องจากเด็ก มีบุคลิกภาพมั่นคง และอาการโรคประสาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กและเยาวชนที่มีบิดาระดับการศึกษาแตกต่างกันมีบุคลิกภาพทางด้านเก็บตัวต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พัชรา พันธุ์พัฒนกุล (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเอง และสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดพะเยา" วัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบความแตกต่างของความสำนึกในบทบาทของตนเอง (อันได้แก่ ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม) และสัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันในระดับชั้นเรียนเพศ ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน และหาความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกในบทบาทของตนเองกับสัมพันธภาพในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดพะเยา จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบความสำนึกในบทบาทของตนเอง แบบทดสอบการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน และแบบทดสอบสัมพันธภาพ

ในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่านักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง มีความสำนึกในบทบาทต่อตนเอง ต่อครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติระดับ .05 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในระดับสูงมีความสำนึกในบทบาททั้งสามด้าน และสัมพันธภาพในครอบครัว สูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสำนึกในบทบาทต่อตนเองต่อครอบครัว ต่อสังคม และสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวรรณณี ศรีจันทร์ธาดา .(2527 : 69-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความพร้อมในการเป็นบิดามารดาของบิดามารดาในภาคเหนือของประเทศไทย" วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมของบิดามารดาในภาคเหนือทั้งในด้านอายุ รายได้ และระดับการศึกษา รวมทั้งเปรียบเทียบความพร้อมระหว่างบิดามารดาในเขตเทศบาลเมือง และนอกเขตเทศบาล เมืองกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นมารดาที่มาคลอดและบิดามารดาคลอดในโรงพยาบาลประจำจังหวัดในภาคเหนือ 4 โรงพยาบาล คือ โรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลแพร่ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก จำนวน 100 คู่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการเลือกคู่ เศรษฐกิจ ชีวิตวิทยา การวางแผนครอบครัว สุขภาพของมารดา การวางแผนเพื่อบุตร การดูแลสุขภาพทางกายทางจิตของบุตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาอัตราส่วนร้อยละ มีชดเชยเลขคณิตความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า บิดามารดาในภาคเหนือร้อยละ 65 มีความพร้อมในการเป็นบิดามารดาในระดับสูง โดยที่บิดามารดาที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีความพร้อมสูงกว่าที่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี บิดามารดาที่มีรายได้สูง และการศึกษาสูง จะมีความพร้อมมากกว่าบิดามารดาที่มีรายได้ต่ำหรือการศึกษาในระดับต่ำ

จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2529 : 76-81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของ ปู่ ย่า ตา ยาย และบิดามารดาที่มีต่อกันในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กและผลที่มีต่อลักษณะพฤติกรรมบางประการของเด็ก" วัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความสอดคล้องระหว่างทัศนคติของ ปู่ ย่า ตา ยาย กับบิดามารดาในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 4 ด้านคือ ด้านความเชื่อ และปรัชญาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ด้านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เข้ากับสังคม และด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

2. เปรียบเทียบความพร้อมในด้านการเรียน และลักษณะพฤติกรรมในการเข้าสังคมของเด็ก ที่อยู่ในครอบครัวที่มีปริมาณความขัดแย้งระหว่างปู่ย่าตายายกับบิดามารดา ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน
3. เปรียบเทียบทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูระหว่างปู่ย่าตายายที่มีความแตกต่างกันในด้าน ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสมการณ์การเลี้ยงดู
4. เปรียบเทียบทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูระหว่างบิดามารดาที่มีความแตกต่างกันในด้าน ถิ่นที่อยู่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสมการณ์การเลี้ยงดู
5. เปรียบเทียบความพร้อมในด้านการเรียน และลักษณะพฤติกรรมการเข้าสังคมของเด็กซึ่งอยู่ในครอบครัวที่ปู่ย่าตายายและบิดามารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน
6. เปรียบเทียบความพร้อมในด้านการเรียน และลักษณะพฤติกรรมการเข้าสังคมของเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งปู่ย่าตายายมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน
7. เปรียบเทียบความพร้อมในด้านการเรียน และลักษณะพฤติกรรมการเข้าสังคมของเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามารดามีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยบุคคลในสามช่วงอายุ ของแต่ละครอบครัวขยายซึ่งประกอบด้วย เด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 100 คน แบ่งเป็นชาย 52 คน หญิง 48 คน บิดามารดาของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ปู่หรือย่าหรือตาหรือยายของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ร่วมกับบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจำนวน 100 คน และครูประจำชั้นของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเด็กอยู่ที่โรงเรียนจำนวน 20 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 3 ฉบับคือ (1) แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดู (2) แบบสังเกตวัดลักษณะพฤติกรรมในการเข้าสังคมของเด็ก (3) แบบวัดความพร้อมในการเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ไค-สแควร์ที่ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีปริมาณความขัดแย้งระหว่างปู่ย่าตายายกับบิดามารดา ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูในระดับที่แตกต่างกัน มีความพร้อมในด้านการเรียน และมีลักษณะพฤติกรรมทางเข้าสังคมไม่แตกต่างกัน

2. ปู่ย่าตายายที่มีระดับการศึกษาปานกลาง มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กดีกว่าปู่ย่าตายายที่มีระดับการศึกษาสูงและต่ำ ส่วนปู่ย่าตายายที่มีระดับการศึกษาสูงและต่ำมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน

3. บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูง มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กดีกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ และบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีทัศนคติดีกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ

4. เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ปู่ย่าตายาย และบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพร้อมในด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าเด็กที่ปู่ย่าตายายและบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันน้อย มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าเด็กในครอบครัวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมาก

5. เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดา มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูที่ดีมากกว่า มีความพร้อมในการเรียนสูงกว่าเด็กที่บิดามารดา มีทัศนคติที่ด้อยกว่า

ทัศนีย์ ปุวรรณ์ (2529 : 1-2) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติและบทบาทในครอบครัวของบุรุษที่มีผลต่อการพัฒนาสตรี" วัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงความคิดเห็นทัศนคติ ค่านิยม โดยทั่วไปของบุรุษที่มีต่อสถานภาพ และบทบาทของสตรีไทย เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบุรุษที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาระความรับผิดชอบในครอบครัว เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาสตรีไทยในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นข้าราชการชายที่มีสถานภาพสมรสแล้ว และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี จำนวน 142 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และโคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่าด้านความคิดเห็นทัศนคติของกลุ่มประชากรต่อภาวะความรับผิดชอบในครอบครัว พบว่าขณะที่สตรีต้องรับภาระทั้งงานภายในบ้าน และนอกบ้านนั้นเป็นภาระหนักมาก จากการศึกษาพบว่าบุรุษควรมีส่วนร่วมแบ่งเบาภาระของสตรีในครอบครัวมากขึ้น โดยให้เหตุผลต่อการมีส่วนร่วมในงานบ้านว่า เป็นการแบ่งเบาภาระของภรรยา การทำงานบ้านเป็นงานอดิเรกที่ดีแก่เหงาได้ทำแล้วเพลินดี รวมทั้งคิดว่าไม่เป็นการเสียหายถ้าบุรุษจะเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในครอบครัวด้วย และยังให้เหตุผลว่า ไม่ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

ในครอบครัวระหว่างเพศหญิงและเพศชาย เพราะทั้งบุรุษและสตรีสามารถทำหน้าที่ภายในครอบครัวได้ดีเท่ากัน รวมทั้งเห็นควรให้มีการส่งเสริมสนับสนุนมีส่วนร่วมช่วยงานบ้านของสตรีมากขึ้นด้วย

วิวรรณ รอดนุชิต (2529 : 77-83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศศึกษาระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอาชนสหชนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2" วัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศศึกษาระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 2 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 2 จำนวน 720 คน เป็นชาย 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศศึกษาซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการคบเพื่อนต่างเพศ นักเรียนโรงเรียนสังกัดสามัญศึกษา นักเรียนชาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความที่ว่า ผู้หญิงควรรักษาพรหมจรรย์ไว้จนกระทั่งจะได้สมรสและไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความที่ว่า หญิงสาวอาจจะออกเที่ยวกลางคืนตามลำพังกับเพื่อนชายได้ ส่วนนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศถูกต้องอยู่ในระดับมาก โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่า การได้เสียกันก่อนแต่งงานจะทำให้เกิดความเสียหายแก่หญิงมากกว่าชาย ผู้หญิงควรรักษาพรหมจรรย์ไว้จนกว่าจะได้สมรส หญิงและชายควรมีสติเท่าเทียมกันทุกประการ ทั้งทางกฎหมาย วัฒนธรรมและสังคม และไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความที่ว่าหญิงสาวอาจจะออกเที่ยวกลางคืนตามลำพังกับเพื่อนชายได้ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ด้านการเลือกคู่ครอง นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองถูกต้องอยู่ในระดับมาก โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่า การเลือกคู่ครองควรได้ศึกษากันให้เข้าใจเสียก่อนที่จะตัดสินใจ ชายหญิงควรศึกษาถึงอุปนิสัยของกันและกันก่อนตัดสินใจแต่งงาน และเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า ความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจของกลุ่มรองเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรกและเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านการสมรส นักเรียนชายโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรสถูกต้องอยู่ในระดับมากโดยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่า ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติอันล้ำค่าของกลุ่มสมรส และไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความที่ว่า ก่อนแต่งงานควรให้หมอบุตรตรวจไซเคซคาราครีเสียก่อนว่าเป็นเนื้อคู่จริงหรือไม่ ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรสถูกต้องอยู่ในระดับมากโดยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่าความซื่อสัตย์เป็นสมบัติอันล้ำค่าของกลุ่มสมรส สามีภรรยาควรมีการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน การให้แพทย์ตรวจร่างกายก่อนแต่งงานเป็นสิ่งควรกระทำ และเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าพิธีแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเริ่มต้นชีวิตสมรส และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ด้านการหย่าร้าง นักเรียนชายโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้างถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า คู่สมรสที่ญาติอาศัยอยู่ด้วยกันมักเกิดปัญหาเครือญาติได้ง่าย ส่วนนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้างถูกต้องอยู่ในระดับมาก โดยเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าคู่สมรสที่ญาติอาศัยอยู่ด้วยกัน มักเกิดปัญหาเครือญาติได้ง่าย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่า ผู้ชายมีภรรยาหลายคนแสดงว่าเป็นคนมีความสามารถ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้างระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เมื่อสรุปรวมทุกด้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศ พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศ ศึกษาถูกต้องอยู่ในระดับมากและเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

4.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาชีวิตครอบครัว

คอริส เอ็ม คอทแทม (Doris M. Cottam 1982 : 4606-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Family Structure and Delinquency : The Impact of the Broken Home" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของครอบครัวกับพฤติกรรมเหลวไหล โดยทำการศึกษาเฉพาะครอบครัวแตกแยก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อาวุศจาก Denver, Colorado, Seattle และ Washington จำนวน 1,411 คน และญาติของผู้อาวุศจาก Seattle อีกจำนวน 612 คน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะตรวจสอบถึงสภาพความขัดแย้งของชีวิตสมรสในครอบครัว อาชีพของมารดา ทักษะของมารดาต่อบทบาททางเพศของสามีและภรรยา ความมุ่งหวังของมารดา เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวแตกแยกกับพฤติกรรมเหลวไหล เด็กที่มาจากครอบครัวที่แตกแยกจะมีพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ (Intact) และจากการทดสอบถึงข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพความขัดแย้งของชีวิตสมรสภายในครอบครัว อาชีพของมารดา ทักษะของมารดาต่อบทบาททางเพศของสามี และภรรยา พบว่าไม่มีความน่าเชื่อถือที่จะเป็นตัวทำให้เกิดพัฒนาการของสัมพันธ์ภาพระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง

พริสซิลลา แมคอัลลิสเตอร์ แม็คคาร์ตี (Priscilla McAllister McCarty 1982 : 4608) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Parent-Child Relationships in Single Parent Families" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองของเด็กในวัยเรียนกับผู้ปกครองที่ดูแลและผู้ปกครองที่ไม่ได้ดูแล จากกลุ่มตัวอย่างครอบครัวเดี่ยว 20 ครอบครัว ที่แยกทางกันหรือหย่าร้างมาแล้วอย่างน้อยที่สุด 18 เดือนก่อนที่จะทำการศึกษา ในการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลของแต่ละครอบครัว เพื่อตรวจสอบคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก ความถี่ของการเยี่ยมเยียน ระดับของความร่วมมือ หรือเพศของเด็กว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของการนับถือตนเองของเด็ก (ซึ่งวัดโดย Piers-Harris Children's Self Concept Scale) ว่าจะมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเด็กหรือไม่ (ซึ่งวัดโดย Louisville Behavior Checklist (LBC) หรือความสัมพันธ์ของการประเมินค่าของเด็กที่เกี่ยวกับผู้ปกครองใน LBC. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้

One Way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยของ Piers-Harris Scale และ LBC. ใช้ Pearson's Product-Moment Coefficient of Correlation ใช้ทดสอบการประเมินค่าของเด็กคือผู้ปกครองของตนในการทำแบบทดสอบ LBC. ใช้ Fisher's Transformation to Z ใช้เปรียบเทียบ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อผู้ปกครองของตน ส่งผลกระทบบึงพฤติกรรมที่เด็กกระทำออกมามาก โดยดูจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับดีและดีมากกับผู้ปกครองของตน จะมีคะแนนที่สูงกว่าเพศหญิงที่มีความสัมพันธ์ที่ดูแลตน และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลางกับผู้ปกครองของตนที่อยู่ในระดับกลางจะประเมินการปรับตัวของตนเองต่ำกว่าเด็กชายที่มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองของตนเองในระดับดีหรือดีมาก ความถี่ของการปะทะสังสรรค์กันและความร่วมมือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อผู้ปกครองที่อยู่ดูแล เด็กมีความสัมพันธ์กับเด็กบ่อยครั้ง เขาจะประเมินคะแนนให้เด็กมากในเรื่องของความก้าวหน้าและ เหมือนกับผู้ปกครองที่ดูแลเด็กอย่างมีนัยสำคัญ ในทำนองเดียวกันสำหรับผู้ปกครอง ที่อยู่ทั้ง 2 คน พวกเราจะรับรู้ในเด็กของตนเองมากเหมือนกัน โดยที่การทดสอบความมีนัยสำคัญระหว่าง correlation coefficients ในการวัดความก้าวร้าวมีความแตกต่างมีนัยสำคัญ

เกรกอรี เอิร์ล เคนเนดี (Gregory Earl Kennedy 1984 : 2899-

A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "College Students' Perceptions of Family Cohesion Adaptability and Stress in Blended, Single-Parent and Intact Families"¹¹ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อต้องการศึกษาที่จะวัดและ เปรียบเทียบการรับรู้ของเด็กที่มาจากครอบครัว 3 ประเภท ที่มีต่อความร่วมมือและการปรับตัว กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับวิทยาลัย อายุ 18-22 ปี จำนวน 631 คน ซึ่งมาจากมหาวิทยาลัย Central Missouri State University 502 คน จากครอบครัวที่สมบูรณ์ (intact families) 79 คน จากครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (single-parent) 50 คน จากครอบครัวผสม (blended families) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยคำถาม 68 ข้อ ที่ถามเพื่อวัดการรับรู้ในเรื่องความร่วมมือ และระดับการปรับตัวของครอบครัวของ FACES II และความสัมพันธ์ของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีข้อความอีก 13 ข้อ ถามเกี่ยวกับรายละเอียดของครอบครัว เพื่อที่จะดูว่าเด็กเหล่านั้นมาจากครอบครัวประเภทใด

ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวผสม (blended families) และครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (single-parent) จะประเพณีครอบครัวของตนว่ามีความเป็นกลุ่มก้อนน้อยและมีความเครียดมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ (intact families) ตัวแปรเกี่ยวกับรายละเอียดของครอบครัว เช่น ขนาดของครอบครัว ส่วนประกอบเพศ อายุ และผู้อาศัยจะเปลี่ยนแปลง (Vary) ค่อนข้างกว้าง แต่ไม่ใช่ตัวสำคัญที่จะชี้ถึงความรู้สึกของสมาชิกที่มีต่อครอบครัว การวัดความร่วมมือของครอบครัว การปรับตัวและความเครียดของครอบครัว จะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีความเครียดสูงที่มาจากครอบครัวประเภทที่ไม่มีความยืดหยุ่น

เดบอรา จอยซ์ ดัพรี (Deborah Joyce, Dupree, 1984 : 2898-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effects of Changes in the Family Structure on the Development of Adolescents" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาถึงผลของการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น โดยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยม (High School) จำนวน 98 คน และดำเนินการจัดกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะโครงสร้างของครอบครัวดังนี้ คือ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีมารดาคนเดียว 28 คน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาคนเดียว 6 คน และกลุ่มตัวอย่างที่มีทั้งบิดา-มารดาจำนวน 64 คน ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการวัดตัวแปรที่เป็นพัฒนาการทางด้านการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น 3 ด้านด้วยกัน คือ 1) อັคมโนทัศน์ โดยใช้เครื่องมือในการวัดคือ มาตรการวัดอັคมโนทัศน์ของเทนเนสซี (Tennessee Self-Concept Scale) 2) แหล่งควบคุมตนเองของเด็กวัยรุ่น (Locus of Control) เครื่องมือที่ใช้ในการวัด คือ มาตรการวัดการควบคุมตนเองของโนววิกกี-สตรีกแลนค์ (Nowicki-Strickland Locus of Control Scale) 3) วุฒิภาวะทางสังคมมีเครื่องมือในการวัดคือ มาตรการวัดวุฒิภาวะทางสังคมของไวน์แลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) ผลการวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่าจะไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องอັคมโนทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม แต่ก็พบว่าในเรื่องของศีลธรรม-จริยธรรมมีความแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย คือมีความเป็นไปไม่ได้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายในครอบครัวที่มีบิดาอยู่คนเดียวที่จะมีผลในทางลบต่อพฤติกรรมทางด้านจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงและชายทั้ง 3 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการมีวุฒิภาวะทางสังคมและแหล่งควบคุมตนเอง

เคย์ ลอร์ด แอลเลน (Kay Lord Allen 1985 : 2644-2665-A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Family Problem Solving : A Study of Family Process and Child Outcome" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาของครอบครัวต่อความสามารถเฉพาะตัวของเด็กวัยรุ่นในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครอบครัวจำนวน 30 ครอบครัว และเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวเหล่านั้น วิธีการวิจัยใช้การทดลองครอบครัวและเด็กวัยรุ่นของแต่ละครอบครัวจะเล่นเกมที่ฝึกการแก้ปัญหา โดยการทำแบบวัดที่ผู้ปกครองทำขึ้น ในการแยกประเภทของครอบครัว และแบบวัดทัศนคติเพื่อวัดทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อเด็กวัยรุ่นในครอบครัวของเขาต่อการศึกษาแก้ปัญหาและเด็กวัยรุ่นเหล่านั้นก็จะทำงานแก้ปัญหาของ พิวาเจต์ (Piagetian) ซึ่งจะเป็นตัววัดการนับถือตนเอง (Self-esteem) และสภาพการควบคุมภายใน-ภายนอกคน (Locus of Control) จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการดำเนินการทดลองมาแบ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นครอบครัวที่แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครอบครัวที่แก้ปัญหาได้ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่มีประสิทธิภาพต่อความสามารถของเด็กวัยรุ่นในการแก้ปัญหา ต่อการนับถือตนเอง ผลการวิจัยพบว่า การเป็นผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของเด็กมีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญต่อคะแนนของการแก้ปัญหา เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการควบคุมภายในกับความสามารถในการแก้ปัญหา เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการนับถือตนเองและความสามารถเฉพาะคนในการแก้ปัญหา

เวอร์โทซ์ เวอร์จิเนีย คาสท์เลน (Vertiz Virginia Castlen

1985 : 325-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Family Structure, Adolescents' Choice of Significant Others, Academic Status, Aspirations, and Selected School-Related Behaviors." วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการเรียนรู้ปกติและต่ำ จากครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้ปกครองเพียงคนเดียว และเด็กที่มีทั้งบิดามารดาจะมีความแตกต่างกันในเรื่องคุณภาพของความสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อผู้ปกครองและในเรื่องของประเภทของบุคคลหรือองค์การที่พวกเขาขอคำปรึกษาในการตัดสินใจที่สำคัญและการตัดสินใจในโรงเรียน โดยมีสมมติฐานในการวิจัย 2 ข้อ คือ วัยรุ่นจากครอบครัวที่มีทั้งบิดาและมารดา มักจะปรึกษาผู้ปกครองของตนเองในการตัดสินใจมากกว่า

วัยรุ่นจากครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้ปกครองเพียงคนเดียว ที่มีจะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจด้วยตนเองหรือขอคำแนะนำจากเพื่อน และระดับของการเกี่ยวข้องของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ แต่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของครอบครัว ผลการศึกษาให้ข้อแนะนำว่า การที่ผู้ปกครองมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ เด็กของตนเอง เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนจะมีผลคือสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของเด็ก เป็นอย่างมาก การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองอาจจะทำให้มีผลในทางลบต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียว ความสำเร็จของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนอาจจะกำหนดการวัดที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับการค้นหาเอกลักษณ์ของคนและความสนใจต่ออาชีพ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาในเรื่องที่มีบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียวหรือนักเรียนที่มีปัญหาในการปรับตัว

เวย์มัน ลอยด์ เวสเลย์ (Waymon Loyd Wesley, 1985 : 2489-2490-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of the Effects of Father-Presence or Father Absence on the Self-Concept, Locus of Control, Family Relations, And School Relations of Emotionally Disturbed Adolescent Boys" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ระหว่างเด็กชายวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์กับเด็กปกติที่มาจากครอบครัวที่มีพ่ออยู่ด้วย หรือไม่มีพ่ออยู่ด้วยที่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง เป็นวัยรุ่นชาย 128 คน ซึ่งคัดเลือกจากเด็กที่อยู่ในระดับ 7 - ระดับ 12 อายุระหว่าง 13 - 19 ปี เพศชาย มาจากชั้นเรียนปกติ และชั้นเรียนเด็กพิเศษ ซึ่งได้แบ่งเด็กปกติและเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ และมาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วย หรือไม่มีอยู่ด้วย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นทั้งหมดออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. เด็กวัยรุ่นชายที่มีปัญหาทางอารมณ์ที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วย
2. เด็กวัยรุ่นชายที่มีปัญหาทางอารมณ์ที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาไม่อยู่ด้วย
3. เด็กปกติที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วย
4. เด็กปกติที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาไม่อยู่ด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เครื่องมือวัดอัตมโนทัศน์ (Tennessee Self-Concept Scale) วัดสภาพการควบคุมภายใน-นอกคน (Nowicki Stickland Locus of Control Scale) วัดบุคลิกภาพ (California Test of Personality) ผลการวิจัย

ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ .05 โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเด็กชายวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ ที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วย และที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาไม่อยู่ด้วย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องของความสัมพันธ์ของครอบครัวเท่านั้น ส่วนกลุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นปกติที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วยและไม่อยู่ด้วย ไม่มีความแตกต่างกันเลยไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด (ทั้ง 4 เรื่อง) กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นชายที่มีปัญหาทางอารมณ์ที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วยกับกลุ่มตัวอย่างเด็กปกติที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาอยู่ด้วย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องของสภาพการควบคุมภายใน-นอกคน ความสัมพันธ์ของครอบครัวและความสัมพันธ์ต่อโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นชายที่มีปัญหาทางอารมณ์ที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาไม่อยู่ด้วยกับกลุ่มเด็กปกติที่มาจากครอบครัวที่มีบิดาไม่อยู่ด้วย

ลัวร์ เดส เคซ โซโต (Louredes Digz Soto 1986 : 122A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Relationship Between the Home Environment and Intrinsic Versus Extrinsic Orientation of Fifth and Sixth Grade Puerto Rican Children" ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้านที่มีต่อแรงจูงใจที่มาจากภายนอก และแรงจูงใจที่มาจากตนเองของเด็กเปอโตริกัน (Puerto Rican) ระดับ 5 และระดับ 6 โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง จำนวน 28 คน กับกลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ จำนวน 29 คน (Southeastern) แบ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งจากคะแนนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้จากการให้เด็กทำแบบทดสอบ Iowa Test of Basic Skills การสัมภาษณ์เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจะดำเนินการในบ้านของผู้ช่วยการทดลอง โดยใช้เครื่องมือของ Marjoribanks Family Environment Schedule กับผู้ปกครองและใช้ The Intrinsic Versus Extrinsic Orientation Scale วัดเด็กนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านของกลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่มาของแรงจูงใจของเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกับเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและในขณะที่เดียวกันก็พบว่าสภาพแวดล้อมทางบ้านมีความสัมพันธ์กัน ที่มาของแรงจูงใจของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ก็พบว่า ความแตกต่างของนักเรียนก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสภาพแวดล้อมทางบ้านและที่มาของแรงจูงใจ และในขณะที่เดียวกันจากการวิเคราะห์ด้วย The Post - hoc พบว่า ตัวแปรที่เป็นสภาพแวดล้อมทางบ้านและการเกี่ยวข้องของครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการเป็นตัวบ่งชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอีกด้วย

พอยเค็กซ์เตอร์ เลโอน เอ็ม พลัมเมอร์ (Poindexter Leone M. Plummer 1986 : 2456-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Family Process of Divorce" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรที่จะทำให้เกิดความเครียดในการปรับตัวของบุคคลที่มีการหย่าร้างเกิดขึ้น โดยจะศึกษาในเรื่อง ความเครียด ความยึดหยุ่นในเรื่องบทบาท กฎของครอบครัวที่จะยอมให้แสดงออกทางอารมณ์ และความวิตกกังวล และจุดประสงค์ของการศึกษาอีกข้อหนึ่ง อันที่สองก็คือ ตรวจสอบตัวแปรที่ทำให้เกิดความเครียดนี้ในเชิงทฤษฎีเพิ่มตัวอย่างประชากร เป็นผู้ที่เพิ่งผ่านการหย่าร้างมาใหม่ ๆ เป็นเพศชาย 27 คน และเพศหญิง 63 คน ด้วยการให้ตอบแบบสอบถามเหตุการณ์ของชีวิต ครอบครัวและการเปลี่ยนแปลงของชีวิตครอบครัว เพื่อจะนำมาพิจารณาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเครียด โดยใช้ Family Adaptation to Medical Stressors เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาระดับในการยึดหยุ่นทางบทบาท จำนวนกฎของครอบครัวที่จะยอมให้แสดงออกทางอารมณ์ และจำนวนของความวิตกกังวล และใช้ระดับของการปรับตัวทางการหย่าร้างของ Fisher (Fisher Divorce Adjustment Scale) มาพิจารณาระดับในการปรับตัวจากการหย่าร้าง วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแยกเป็นอันดับ (Hierarchical Multiple Regression) ซึ่งผลปรากฏว่าข้อมูลที่ได้สนับสนุนสมมติฐานว่า ตัวแปรในเรื่องความเครียดและความวิตกกังวลสามารถนำมาอธิบายการปรับตัวในการหย่าร้างของกลุ่มชายที่เป็นชาย แต่ค้นพบอีกว่า กฎของครอบครัวในการ

ที่จะยอมให้แสดงออกทางอารมณ์ มีความเกี่ยวเนื่องกันโดยตรงต่อการปรับตัวจากการหย่าร้างของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาย แต่ไม่มีตัวแปรใดที่จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

สตีเวน วิลสัน วิลเลียมส์ (Steven Wilson, Williams, 1988 : 1988-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Parent-adolescent Conflict Management Styles as Functions of Age, Gender Family Cohesion and Family Adaptability" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง อายุ, เพศ การปรับตัวของครอบครัว ความร่วมมือของครอบครัวคือรูปแบบของการจัดการความขัดแย้งของครอบครัว โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครอบครัวจาก Jackson, Mississippi Metropolitan Area จำนวน 30 ครอบครัว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยโดยใช้ FACES III เพื่อวัดคะแนนทางด้านความร่วมมือของครอบครัวและการปรับตัวของครอบครัว รูปแบบของความขัดแย้งจะยึดตามรูปแบบที่ คิลแมน (Kilman) และ โทมัส (Thomas) ได้กำหนดไว้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะมีรูปแบบของการให้ความร่วมมือ (มีแนวโน้มที่จะทำตามความต้องการของผู้อื่น) การแบ่งปัน (มีแนวโน้มที่จะทำตามความต้องการของตนเอง เหนือความต้องการของผู้อื่น) รูปแบบของการผสมกันระหว่างความร่วมมือและการแข่งขันวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ความจำแนกและการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ (Chi - Squarce) ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะแข่งขันมากกว่าการยอมตาม ในครอบครัวที่ยุติธรรม วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะแข่งขันกับผู้ปกครองในวัยตอนเริ่มวัยรุ่นมากกว่าวัยรุ่นชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความคับข้องใจกับบิดา วัยรุ่นตอนกลาง (Midteen) มีแนวโน้มที่จะแข่งขันอย่างรุนแรงกับผู้ปกครองที่มีอายุน้อย พ่อมีแนวโน้มที่จะแข่งขันกับบุตรชายมากกว่าบุตรสาว แม้มแนวโน้มที่จะแข่งขันกับวัยรุ่นหญิงตอนต้นมากกว่าที่พ่อจะแข่งขัน

4.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา

ฟาฮัท ชาห์ (Farhat Shah 1971:6688-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Socio- Psychological Determinants of Academic Achievement of Children in Pakistan" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคมและจิตวิทยากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในละฮอร์ (Lahor) ปากีสถาน ตะวันตกกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายระดับ 10-12 อายุระหว่าง 14-16 ปี จำนวน 540 คน โดยใช้แบบสอบถามและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการสอบครั้งสุดท้าย แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปร 2 ชั้น ผลการวิจัยพบว่าสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวก ระหว่างอาชีพของผู้ปกครอง ความสนใจของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียน และมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองยอมรับและเข้าใจในตัวนักเรียน

แลร์ เซน ฮัมพรี (Larry Shayne Humpries 1981 : 1575 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of the Relationship Between Family Structure and the Behavior of Students in a Large Suburban Junior High School" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน กับโครงสร้างของครอบครัว ซึ่งได้แก่ ครอบครัวที่มีทั้งบิดามารดา และทำงานทั้งสองคน ครอบครัวที่มีทั้งบิดามารดา แต่ทำงานเพียงคนเดียว ครอบครัวที่มีผู้ปกครองเพียงคนเดียว (หย่าร้าง คาย แยกกันอยู่) ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยง นักเรียนที่อาศัยอยู่กับผู้อื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ (ปู่ ย่า ลุง ฯลฯ) กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ระดับ 7-9 ซึ่งเป็นชาวผิวขาวร้อยละ 82 และไม่ใช่ชาวผิวขาวร้อยละ 18 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานการลงทะเบียนที่นักเรียนได้กรอกเอาไว้ ข้อมูลที่โครงการทราบคือ เพศและเชื้อชาติของนักเรียน ผู้ปกครองทำงานทั้งคู่หรือทำงานคนเดียว ผู้ปกครองยังคงอยู่ในบ้านทั้ง 2 คนหรือไม่ มีผู้ปกครองอยู่ในบ้านเพียงคนเดียวหรือไม่ มีบิดาหรือมารดาเลี้ยงอยู่ในบ้านหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาทั้งหมดมา เปรียบเทียบกับ "พฤติกรรมปกติ" (มาตรฐาน) และนำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการทดสอบ Chi-Square ระหว่างกลุ่มเด็กแต่ละกลุ่มกับเกณฑ์ปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจากครอบครัวแตกแยกที่มีสาเหตุมาจากครอบครัว

แตกแยกที่มีสาเหตุมาจากครอบครัวหย่าร้าง มีพ่อหรือแม่เลี้ยงและอาศัยอยู่กับผู้อื่น เป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในโรงเรียน

โดเนลด์ วินเซนต์ มาร์ติน (Donald Vincent Martin 1982 : 3076 A-3077A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Psychological Investigation of the Expressed Attitudes of Single Undergraduate College Students Toward Marriage and Family Life" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสำรวจทัศนคติของนักศึกษาระดับวิทยาลัยที่เป็นโสด ที่มีต่อการแต่งงาน ชีวิตสมรส และชีวิตครอบครัว โดยศึกษาจากหอพักของวิทยาลัยในรัฐ Arkansas, Louisiana, Oklahoma และ Texas จำนวน 5,237 คน ผู้ดำเนินการวิจัยจะให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นตอบแบบสอบถาม The Marriage and Family Life Attitude Survey ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นคำถามเกี่ยวกับการตอบรายละเอียดของผู้ตอบ (ประวัติ) ใน 6 ด้าน คือ อายุ เพศ จริยธรรมของผู้ตอบ ปีที่กำลังศึกษาใน ร.ร. สถานะของผู้ปกครอง และประสบการณ์ในการมีนิต ส่วนที่สองแบบสอบถามจะประกอบไปด้วยข้อความที่วัดทัศนคติของผู้ตอบ จำนวน 58 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นตามแบบวัด (มาตรวัด) ของ Likert ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่มีต่อการแต่งงานและครอบครัวซึ่งได้แก่ ทัศนคติต่อการอยู่ร่วมกันและการมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงาน การมีเด็กและการเลี้ยงเด็ก การแต่งงานและการหย่าร้าง การแบ่งงานในบ้าน การจ้างงาน การสมรสและการมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน สิทธิส่วนบุคคล และความต้องการทางสังคม ความคาดหวังของการสื่อสารความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง การบริการให้คำแนะนำปรึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้ ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในด้านเกี่ยวกับตัวเองกับทัศนคติที่มีต่อการแต่งงานทั้ง 58 ข้ออย่างมีข้อบังคับ และสรุปได้ดังนี้ นักศึกษาจำนวนมากไม่เคยนับหรือนับอย่างน้อยเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เมื่อปีที่แล้ว นักศึกษามีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยต่อการหย่าร้าง และการมีเพศสัมพันธ์ที่มาก การอยู่ร่วมกันไม่ใช่รูปแบบชีวิตที่ต้องการ นักศึกษาเหล่านั้นเห็นด้วยกับการรับผิดชอบร่วมกันในความสัมพันธ์ของคู่สมรส นักศึกษาส่วนมากจะมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงาน ต้องการที่จะมีบุตร 2 หรือ 3 คน เมื่อมีครอบครัว มีความต้องการได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับชีวิตสมรสเพิ่มมากขึ้น

นักศึกษาหญิงมีทัศนคติที่เป็นระเบียบแบบแผน (Traditional) ต่อการ
 แต่งงานและชีวิตครอบครัวมากกว่านักศึกษาเพศชาย นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการนัดกับ
 เพื่อนต่างเพศน้อย จะมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานค่อนข้างน้อยด้วยเช่นกัน
 นักศึกษาเพศชายและนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการหย่าร้าง จะเห็นด้วยอย่างมาก
 กับความต้องการที่จะเข้าร่วมการศึกษาเชิงปฏิบัติในเรื่องการเป็นผู้ปกครองและการแต่งงาน

เกลลี เพนนิก สโตน เบนดา (Gayle Pennick Stone Brenda
 1982 : 4374 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Influence of Family Environment
 on Achievement and Self-Concept Among Gifted Students" วัตถุประสงค์ของ
 การวิจัย เพื่อศึกษาถึงผลของสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้และ
 อັคมโนทัศน์ของเด็กฉลาด โดยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กฉลาด จำนวน 86 คน
 เป็นเด็กหญิง 35 คน เด็กชาย 51 คน ในการดำเนินการเก็บข้อมูลจะใช้ Tennessee
 Self Concept Scale (TSCS) เพื่อวัดอັคมโนทัศน์ ใช้ Family Environment Scale
 (FES) และ Nuclear Family Satisfaction Scale (NFSS) เพื่อวัดสภาพการรับรู้
 ของสภาพแวดล้อมของครอบครัว โดยทำการเปรียบเทียบการรับรู้ของสมาชิกภายในครอบครัว
 ของกลุ่มตัวอย่างนั้น และใช้เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) เพื่อเป็นตัววัดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้
 ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ 94 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.0 ขึ้นไป นักเรียน
 ที่มาจากครอบครัวที่มีความขัดแย้ง ไม่มีความเป็นอิสระจะมีคะแนนเฉลี่ย (GPA) ที่ต่ำกว่า
 นอกจากนี้คะแนนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมครอบครัวยังมีความเกี่ยวข้องกับอັคมโนทัศน์และยัง
 เป็นตัวกำหนดมโนทัศน์อีกด้วย

เมลวิน ฮาร์เวย์ ลูเทฮิน (Melvin Harvey Luetehens 1982 :
 4945 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of Some Characteristics of
 Strong Families and The Effectiveness of Marriage Family Life
 Education" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
 ภายในครอบครัวกับการเรียนรู้ถึงความมั่นคงของครอบครัว ตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ ความ
 พึงพอใจในบทบาทการงานของคู่สมรส การยอมรับซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในครอบครัว
 การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือปัญหาาร่วมกัน ความพึงพอใจในการสื่อสารต่อกันของคู่สมรส
 การได้เคยเข้าชั้นเรียนที่ให้ความรู้เพื่อเตรียมพร้อมในการแต่งงาน จำนวนเวลาที่ครอบครัวได้

ได้เล่นหรือทำงานด้วยกันโดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นชายที่จบการศึกษาไปแล้วจาก University of Nebraska Lincoln ที่เคยศึกษาวิชาครอบครัวศึกษา อย่างน้อย 1 รายวิชา และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นภรรยาของชายเหล่านั้น รวมทั้งหมคจำนวน 268 คน ในการดำเนินการเก็บข้อมูล เกี่ยวกับการรับรู้ความมั่นคงของครอบครัวในแบบสอบถามที่ดัดแปลงจาก "Family Strengths Research Project in Oklahoma" (Stinenett, 1979) ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจต่อบทบาทการสื่อสาร การเตรียมพร้อมต่อชีวิตสมรส ฯลฯ โดยที่ความมั่นคงของครอบครัวจะขึ้นอยู่กับตัวแปรแต่ละตัวเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่า บุคคลในครอบครัวที่มีความพึงพอใจสูงคือชีวิตสมรส การยอมรับซึ่งกันและกัน การสื่อสาร และการปรึกษาหารือร่วมกันจะมีความรู้สึกว่าการครอบครัวมีความมั่นคง และยังพบว่า การได้รับความรู้ถึงการเตรียมตัวก่อนชีวิตสมรส ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อความรู้สึกถึงความมั่นคงของครอบครัว และในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การที่ใช้เวลาอยู่ร่วมกันของครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความมั่นคงของครอบครัว

เบอร์คี เคนยอน คลินตัน (Burke Kenyon Clinton 1964:501-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Attitude Toward Family Planning of Black Medical Students at Meharry Medical College" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบ ลักษณะของบุคคลและครอบครัวของนักศึกษาแพทย์ผิวหนังดำและเจตคติต่อโปรแกรมและการวางแผนครอบครัว กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาแพทย์ทั้งหญิงและชายจำนวน 144 คน ที่ศึกษาในวิทยาลัย Meharry ในรัฐแนชวิลล์ (Nashville) และเทนเนสซี (Tennessee) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการวางแผนครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าไคสแควร์ (Chi-Square) จากตัวแปรที่เกี่ยวข้อง 8 ตัวแปรคือ การควบคุมดูแลความจำกัดขนาดครอบครัว เพศ การศึกษา การช่วยเหลือของชุมชนที่ช่วยเหลือการควบคุมการเกิด การทำแท้งและการทำหมัน การสำนึกถึงความเป็นคนผิวดำและการควบคุมของชุมชน การแยกแยะของสังคม ความขัดแย้งจากตัวเองและสังคม และความขัดแย้งจากสถาบันของคนผิวขาว ผลการวิจัยพบว่า สถานที่เกิดและมีที่ศึกษาในวิทยาลัยของนักศึกษา เป็นตัวที่สำคัญที่สุดของเจตคติที่มีต่อการวางแผนครอบครัว การฝึกหัดการควบคุมการเกิดของนักศึกษา ความสนใจต่อศาสนา ประสพการณ์ในการทำแท้ง และอาชีพของมารดาก็นับว่าเป็นตัวที่บอกถึงเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการวางแผนครอบครัว และสรุปได้ว่า นักศึกษาผิวดำ โดยส่วนรวมแล้วยอมรับเรื่องการวางแผนครอบครัว

พาเมลลา เอส เมย์คัท (Pamela S. Maykut 1984 : 2672 - A)
 วิจัยเรื่อง "The Relationship between Family Variables and Children's Developmental Performance" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางครอบครัว ได้แก่ ตัวแปรทางกายภาพ ตัวแปรทางสังคม ตัวแปรทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาการทำงานของเด็ก ซึ่งเป็นการวัดทางด้านความคิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและลักษณะท่าทางที่น่าพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัว 69 ครอบครัว และเด็กที่มาจากครอบครัวเหล่านี้ 182 คน เครื่องมือที่ใช้ประเมินตัวแปรทางครอบครัวตามที่กล่าวมานั้นสร้างขึ้นมาจาก เกี่ยวเนื่องกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ ภาษา และคุณภาพของสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ สังคม นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงคำถามที่ใช้สัมฤทธิ์ผลเกี่ยวกับ ลักษณะสังคม มิติของครอบครัว สภาวะทางสุขภาพ ความมั่นคง และคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของครอบครัว ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจากเด็กจะประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ การวัดกระบวนการความคิดความเข้าใจ สัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ และการพัฒนาการที่น่าพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์แบบตัวแปรหลายทาง (Multivariate) ผลการวิจัยพบว่า ได้ผลสนับสนุนว่า ครอบครัวอาจจะแบ่งออกเป็นครอบครัวที่มีการเสี่ยงสูงและต่ำ (High-and Low-Risk) นอกเหนือไปจากนั้นแล้วยังพบว่าตัวแปรที่แสดงถึงความ เสื่อมของครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึง กระบวนการความคิดความ เข้าใจ คะแนนผลการ เรียนของ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มีอายุมากกว่า

พอล เอ็ดเวิร์ด ลัพตัน (Paul Edward Lupton 1984 : 2681 - A)
 ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Selected Home and Family Factors Affecting High School Achievement" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อต้องการ เปรียบเทียบการเรียนรู้อันมีผล การเรียนระดับสูง กลาง ต่ำ ว่ามีความเกี่ยวข้องกับบ้าน ครอบครัว และวิธีการเรียนรู้เฉพาะตน ของเด็กเหล่านี้ กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 36 คน กับผู้ปกครองของเขา และใช้เกณฑ์การแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ เด็กที่มีผลการเรียน ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ และใช้เครื่องมือ 9 อย่างเพื่อวัดลักษณะของครอบครัว ลักษณะ ลักษณะของผู้ปกครองและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูล ที่ตอบสนองเชิงอิสระใช้การวิเคราะห์การวิเคราะห์ที่สำคัญรวมทั้งหมด ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ

ใช้การวิเคราะห์ด้วย ANOVA, Chi-Square หรือ t-test แล้วแต่ความเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองของเด็กที่มีผลการเรียนในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะพยายามกวดขันดูแลในเรื่องความสำเร็จของเด็ก นอกจากนี้ยังค่อนข้างอนุรักษนิยม แต่ก็ยังยินยอมให้เด็กของคนเลือกอาชีพ และวิถีชีวิตที่พึงพอใจ ผู้ปกครองของเด็กที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำจะมีทัศนคติหรือพฤติกรรมในทางตรงข้าม เด็กที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงจะมีนิสัยในการเรียนค่อนข้างจริงจังมากอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ และยังมีเป้าหมายทางการศึกษา และอาชีพสูงกว่าเด็กระดับอื่น ๆ ด้วย

โรดเนย์ เดวิด รีเวส (Rodney David Reeves 1984 : 1012 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Examination of Family Behavioral Patterns and the Academic Achievement of Adult College Students" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อต้องการตรวจสอบการรับรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับวิทยาลัยที่มีต่อพฤติกรรมของครอบครัวว่ามีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้หรือไม่ โดยที่พฤติกรรมของครอบครัวในที่นี้ หมายถึง การปรับตัว และความสามัคคีของครอบครัวซึ่งจัดเป็นตัวแทนอิสระ 2 ตัว สัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้การปรับตัวและความสามัคคีของครอบครัวจะศึกษาในขอบข่ายของการรับรู้ถึงความยืดหยุ่น และเรื่องของอารมณ์ โดยใช้ Olson's Family Adaptability และ Cohesion Scale (FACES'II) วัดตัวแปรทั้ง 2 นี้ และเสนอเป็นผลของการวัดในรูปของระดับใดระดับหนึ่งจาก 4 ระดับ ส่วนตัวแปรตามซึ่งได้แก่ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้นั้นดูจากเกรดเฉลี่ยสะสม ซึ่งเสนอในรูปแบบใน 2 ระดับคือ อยู่เหนือ หรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักศึกษาจำนวน 291 คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 24 ปีขึ้นไป การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ไคสแควร์ (Chi Square Test of Independence) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับของการปรับตัว และความร่วมมือกับระดับสัมฤทธิ์ผลที่สูงและต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างระดับของการปรับตัว ความสามัคคีของครอบครัวกับสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้

ลินดา แอล เฮอริง (Lynda L. Herring 1985:805-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effect of Family Adaptability and Cohesion on Psychosexual Development" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลของการปรับตัวและ

ความร่วมมือของครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการทางเพศของเด็กนักเรียนนักศึกษาในระดับวิทยาลัย โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในระดับวิทยาลัย จำนวน 820 คน ที่ศึกษาอยู่ใน Central Missouri State University, Warrensburg, Missouri เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ Family Adaptability and Cohesion Scales (FACES II) เพื่อวัดการปรับตัวและความร่วมมือของครอบครัว Sexual Attitude เพื่อวัดเจตคติทางเพศ กับ Value Inventory เพื่อดูรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติด้านตัว ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของเด็กแต่ละคนมีอิทธิพลต่อการรับรู้พัฒนาการทางเพศ และพบว่านักศึกษาหญิงจะมีคะแนนสูงกว่าเด็กชาย ในด้านวิธีการที่ให้ความสำคัญต่อการคุมกำเนิดในส่วนที่คัดค้านต่อการใช้กำลังและความกดดันในการมีกิจกรรมทางเพศ และการระลึกถึงความสำคัญของครอบครัว นักศึกษาชายจะมีคะแนนสูงกว่าในด้านทัศนคติคือเรื่องเพศในชีวิต บุคคลที่มีประสบการณ์ในการมีเพศสัมพันธ์จะเข้าใจในการตอบสนองทางเพศมากกว่า และมีทัศนคติในทางบวกต่อเรื่องเพศในชีวิตว่าหมายถึงการได้รับความนับถือเพิ่มขึ้น

แอดนา มารี สปาร์คส์ (Adna Marie Sparks 1986 : 3874 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Families : Life Cycle and Ritual" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อต้องการที่จะตรวจสอบบทบาท พิธีแต่งงานในการจัดการขั้นตอนของชีวิตในระบบครอบครัว การศึกษา เพื่อจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของชีวิตคู่สมรสซึ่งเป็นจุดแรกของการเริ่มต้นการพัฒนาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นคู่สมรส 8 คู่ที่แต่งงานมานานน้อยกว่า 4 ปี วิธีการที่เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบ semi-structured โดยที่จะดำเนินการสัมภาษณ์คู่สมรสแต่ละคู่ใช้เวลา 2 ชั่วโมง โดยจะถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน นับตั้งแต่การหมั้นหมาย พิธีการแต่งงาน ส่วนพฤติกรรมอื่น ๆ ก็ดูจากกิจวัตรประจำวัน ประจำสัปดาห์ และจากพิธีการเฉลิมฉลอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปแบ่งเป็น ประเภทของพฤติกรรมการแต่งงานที่ได้แบ่งไว้เป็นตอน ๆ และยังสามารถอภิปรายถึงการสรุปข้อมูลแต่ละตอน ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการเริ่มแยกชีวิตจากครอบครัวมาเป็นชีวิตคู่ใหม่ การประเมินรูปแบบของการสัมภาษณ์ของการศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการ 2 ขั้นตอน (two-stage process) ผลการวิจัยพบว่า พิธีแต่งงานอาจจะเป็นองค์ประกอบที่จะเป็นองค์ประกอบที่ย้ำถึงความสัมพันธ์ของชีวิตสมรสที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน

โจนาทาน แม็ค ฟรีดแมน (Jonathan Mack, Freedman 1986 : 1501-1502-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "High School Family Life Education : A Program Evaluation Focusing on the Mediating Effects of Student and Psychosocial Variables on Marital Attitudes, Self-Concept, and Interpersonal Relationships" "วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการประเมินผลของโปรแกรมชีวิตครอบครัวศึกษาที่มีผลต่อทัศนคติในการแต่งงาน อคติโน้มนำ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" จำนวน 152 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน ที่เรียนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษา เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม 36 คน ที่ไม่ได้เรียนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยความแตกต่างของการทำแบบทดสอบก่อนและหลัง (Pre-test, Post-test) ซึ่งวัดในด้านอคติโน้มนำ ความสัมพันธ์ต่อครอบครัว และเพื่อน ทัศนคติต่อการแต่งงาน เนื้อหาวิชาที่คนได้จากการศึกษาวิชานี้และคะแนนเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย และยังวัดตัวแปรทางด้านจิตวิทยา 3 ด้าน คือ บรรยากาศในชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคาดหวังในสิ่งที่จะได้รับจากวิชานี้ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษา โดยส่วนรวมจะมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษา ในด้านความรู้สึกต่อเนื้อหาวิชาที่ได้จากการเรียนด้านเดียวเท่านั้น และกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้จะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มที่มี 3 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์ในการแบ่งจากคะแนนทางด้านจิตวิทยา ซึ่งจะนำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบสมมติฐาน Priori One-Tailed ซึ่งใช้วิธีของ Dunnett และพบว่าตัวแปรทางด้านจิตวิทยาในเรื่อง ความรู้สึกต่อเนื้อหาที่ได้ อคติโน้มนำ และความพอใจ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการแต่งงานที่ช้า และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาหญิง เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับมารดาอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการทดสอบทางสถิติเพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรก่อนทำการทดสอบ 2 ตัว (Pre-test Variables) คือความต้องการทางสังคม ประเภทของครอบครัว จะเป็นตัวชี้ถึงผลที่ออกมาถึงประสิทธิภาพของกลุ่มที่เรียนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษามากกว่ากลุ่มควบคุม ในขณะที่เดียวกันก็มีการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการทดสอบค่า ซี (Z-test) พบว่า ความต้องการทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้ของคะแนนตัวแปรตามทั้ง 4 อย่างมีนัยสำคัญ คือ ความรู้สึกต่อเนื้อหาที่ได้รับ และสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเพศเดียวกันที่ดีที่สุด กับเพื่อนเพศตรงข้ามที่ดีที่สุด ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และในกลุ่มทดลองที่เรียนวิชาชีวิตครอบครัวศึกษาพบว่า Non-Nuclear Family เป็นตัวชี้ในทางลบต่อตัวแปรทั้ง 4 อย่างมีนัยสำคัญ (อคติโน้มนำ การแต่งงานช้า สัมพันธ์ภาพกับบิดา และความใกล้ชิดกับพี่น้อง)

คารอล มิชเลอร์ เดทเมอร์ (Carol Michler, Detmer. 1986 : 2968-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Relationship of Family Type and Selected Variables to Adolescent Marital Role Expectations" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของครอบครัว (Intact Biological, Single-Parent, Stepparent) และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังต่อบทบาทของชีวิตสมรส โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กวัยรุ่น จากครอบครัวแต่ละประเภทซึ่งมีผู้ปกครอง อยู่ในบ้านด้วย ซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมตอนปลาย จำนวน 126 คน กับครอบครัวของพวกเขาทุกคน ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยให้เด็กวัยรุ่นดังกล่าว ทำแบบวัด Healthy Family Functioning Scale (HFFS) วัดทางด้านสุขภาพ Marriage Role Expectation Inventory (MREI) วัดความคาดหวังต่อชีวิตสมรส และ Family Information Form (FIF) ถ้ามารายละเอียดเกี่ยวกับครอบครัว และในขณะที่เดียวกันก็ให้ผู้ปกครองทำแบบวัด MREI และ Family of Origin Scale (FOS) เพื่อประเมินการรับรู้ระดับของสุขภาพในครอบครัวตอนเริ่มแรก ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis) และใช้เตอร์กี Tukey (a) เป็นตัวดูความแตกต่างของตัวแปรแต่ละตัวที่จะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อชีวิตสมรสของเด็กวัยรุ่นและหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สันเพื่อดูว่า คะแนนจากเครื่องมืออันไหนมีความสัมพันธ์กับคะแนนใน MREI ของเด็กวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนใน MREI ของผู้ปกครองมีความเกี่ยวข้องกับคะแนนใน MREI ของเด็กวัยรุ่น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นและผู้ปกครองของเขาต่างมีความหวังต่อชีวิตสมรสคล้ายคลึงกัน และสำหรับครอบครัวที่มีผู้ปกครองเพียงคนเดียวกับครอบครัวที่มีบิดา-มารดาเลี้ยง ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นชายจะมีคะแนนใน MREI ต่ำกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเด็กวัยรุ่นชายจะมีความคาดหวังต่อชีวิตสมรสที่มีระเบียบแบบแผนมากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นชายที่มีพี่น้องในครอบครัวเป็นผู้ชาย จะมีการยึดถือการแต่งงานอย่างเป็นแบบแผนมากกว่า นอกจากนี้ในครอบครัวที่มีบิดา หรือมารดาเลี้ยง ผู้ปกครองและเด็กวัยรุ่นจะมีคะแนนใน MREI ที่สัมพันธ์กันซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความคาดหวังต่อชีวิตสมรสที่คล้ายคลึงกัน และยังพบว่าคะแนนของเด็กวัยรุ่นใน MREI มีความสัมพันธ์ในทางลบกับคะแนนของบิดา-มารดาเลี้ยงใน FOS ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ในระดับต่ำของผู้ปกครองที่มีต่อเรื่องราวเกี่ยวกับสุขภาพ ในครอบครัวในตอนแรก เริ่มมีความเกี่ยวเนื่องกับความคาดหวังต่อชีวิตสมรส ซึ่งกำลังจะคิดจะอยู่กินกันก่อนแต่งงานมากขึ้น

มาร์ธา เอ โรบินสัน (Martha A. Robinson 1987 : 823 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effects of Family Type, Sex, Race, and Income on School Achievement and Behavior of Second and Third Grade Students" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของประเภทของครอบครัว เพศ เชื้อชาติ และรายได้ของนักเรียน ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียน และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 2 และ 3 จำนวน 426 คน จากโรงเรียนระดับประถมศึกษาใน Suburban Southern ซึ่งมีการดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อวัดสัมฤทธิ์ผลโดยใช้แบบทดสอบ Comprehensive Test of Basic Skills และใช้ Test of Cognitive Skills เพื่อวัดระดับสติปัญญา นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบสอบถามทางจิตวิทยาเพื่อวัดความทุกข์ใจของนักเรียนเหล่านั้นอีกด้วย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ (Two-Parent) จะมีคะแนนทางการอ่านและภาษาสูงกว่านักเรียนจากครอบครัวเดี่ยว (Single-Parent) นักเรียนจากครอบครัวเดี่ยว (One-Parent) จะมีความทุกข์ใจมากกว่านักเรียนจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ครบ (Two-Parent) และเมื่อพิจารณาถึงตัวแปรแต่ละตัวที่ได้ทำการศึกษาไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ เพศ ระดับรายได้ และประเภทของครอบครัวคือความสามารถทางการอ่านและภาษาพบว่า เด็กนักเรียนหญิงมีคะแนนสูงกว่าเด็กนักเรียนชาย

ไวธิรา ลูซี กิคอนโย (Waithira Lucy Gikonyo 1987 : 242 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Family Structure, Salience and Knowledge of Family Planning Methods Among Urban Kenyans" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างครอบครัว การตัดสินใจ การใช้สื่อมวลชน (Interpersonal Channels) และความรู้เกี่ยวกับวิธีการวางแผนครอบครัวของชาวเมือง Kenyans คำจำกัดความในการวิจัย Salience (ความเด่น) ในงานวิจัยนี้หมายถึงกลุ่มชนที่มีความกระตือรือร้น ซึ่งถูกพิจารณาเป็นตัวแปรหลักในการเปิดเผยถึงรายละเอียดของการวางแผนครอบครัวโครงสร้างของครอบครัว (Family Structure) หมายถึงฐานะทางครอบครัวที่ถูกพิจารณาในแง่การตัดสินใจ และการใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น หญิง และชาย รวม 257 คน ผลการวิจัยพบว่ามีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการสื่อสารทางหนังสือพิมพ์ ความรู้ การสื่อสารของบุคคลโดยโครงสร้างของครอบครัว และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้ที่กล้าเผชิญ การตัดสินใจ กับผู้ที่ไม่กล้าในเรื่องของ

ความเด่น ความรู้ และการสื่อสารระหว่างบุคคล และยังพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่าง การจูงใจ และความรู้ในวิธีการวางแผนครอบครัว ถึงแม้ว่าจะพบว่า Salience จะไม่เป็นตัวแปรสำคัญที่จะมีผลในการศึกษาครั้งนี้

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศผู้วิจัย ได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา ซึ่งมีผู้ทำงานวิจัยไว้เป็นจำนวนมาก อันเป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับการวิจัยที่กำลังศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

ในเรื่องสภาพและปัญหาชีวิตครอบครัวในสังคมไทย ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยต่าง ๆ ของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของนักเรียน เช่น ปัจจัยบนทาง เศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อม จิตวิทยา เป็นต้น การวิจัยส่วนใหญ่จะใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมากนั้นมาจากสภาพ เศรษฐกิจภายในครอบครัว ขนาดของครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูอบรมของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว บิดามารดาไม่มีเวลาดูแล และการคบเพื่อนไม่ดี สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องค่านิยมเจตคติ ความต้องการรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การผสม และเพศศึกษาการ เปรียบเทียบความมีเหตุผลเกี่ยวกับการผสมและชีวิตครอบครัว ครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การวิจัยส่วนใหญ่จะใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการ เปรียบเทียบ จะเป็นการใช้แบบสอบถาม และจะใช้เครื่องมือวัดในกรณีที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติและวัดผลสัมฤทธิ์ จากผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของนักเรียนนั้น เห็นว่า ความรู้เรื่อง เพศศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตครอบครัวและคู่ครองทุกคน นักศึกษาทุกคนมีเจตคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ในทางบวก ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ความแตกต่างของครอบครัวกับพฤติกรรม การแสดงออกของ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีลักษณะต่างกัน การวิจัยส่วนใหญ่จะใช้แบบทดสอบ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือพบว่า สาเหตุที่

ทำให้เกิดการมีพฤติกรรม เบี่ยงเบนของนักเรียนนั้น เป็นผลมาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก ขาดความอบอุ่นและขาดความสุขของสมาชิกในครอบครัว การไม่รู้จักรับผิดชอบและอารมณ์ที่มีต่อสมาชิกในครอบครัวและบุคคลอื่น งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ความคาดหวังในชีวิตสมรส การพัฒนาทักษะการทำงานของนักเรียนและพัฒนาการทางเพศของนักเรียน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะครอบครัวที่มีเจตคติต่อโปรแกรมการวางแผนครอบครัวและโปรแกรมมีชีวิตครอบครัวศึกษาที่มีผลต่อทัศนคติในการแต่งงาน การคาดหวังในชีวิตสมรส จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอาชีพของผู้ปกครอง นักเรียนที่มาจากครอบครัวแตกแยก จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และไม่มีความเป็นอิสระในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่มีความพึงพอใจต่อชีวิตสมรสจะเป็นครอบครัวที่มั่นคงและยังพบว่านักศึกษามีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการหย่าร้าง และการมีเพศสัมพันธ์

จากที่ได้ศึกษางานวิจัยดังกล่าวนี้พบว่า เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางศึกษาอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรม เจตคติทางด้านอารมณ์ สังคม และทางด้านร่างกายของสมาชิกในครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษา เรื่องชีวิตครอบครัวสำหรับนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง เพื่อเตรียมตัว เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัย เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาของนักเรียนยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อนผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนในการนำมโนทัศน์ชีวิตครอบครัวศึกษา ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนของนักเรียน ในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวและสังคมอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาลักษณะในประเภทนี้ได้